

ona

Quadern de debat

Número 103 - febrer 2003 - 3,60 euros

■ **Habitatge a preu d'or** (Per pagar la hipoteca: joves amb l'aigua fins al coll)

▶ **Parc de Tramuntana,
sí o no?**

▶ **El xapapote vists
des de Mallorca**

els sentits del vi

Palau Robert

Centre d'Informació
de Catalunya

Passeig de Gràcia, 107
08008 Barcelona
Tel. 93 238 40 00
Fax 93 238 40 10

www.gencat.net/probert

Horari de visita:

dilluns de 16 a 19.30 h
de dimarts a dissabte
de 10 a 19.30 h
diumenge i festius
de 10 a 14.30 h

Visites concertades:

telèfon de reserves
93 292 11 71

Com arribar-hi:

Metro: línies 3 i 5
estació Diagonal
Ferrocarrils de la Generalitat;
estació Provença
Autobusos: 6, 7, 15, 17, 22,
24, 28, 33, 34, 68 i T1

Generalitat de Catalunya

Amb el patrocini de

Caixa Penedès

4 Editorial

El preu dels habitatges, greu problema social. *Per Sebastià Verd.*

5 Tribunal de Comptes

"Volem retornar la confiança dels ciutadans en la política".

Entrevista a Antoni Aguiló Lluna, *per Gina Garcías Sansaloni.*

9 Habitatge

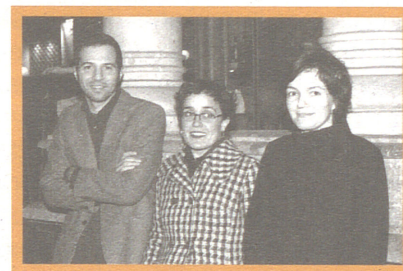
Habitatges a preu d'or. Informe, *per Sebastià Verd.*

14

Joves i habitatge: amb l'aigua fins al coll. *Per Magdalena Cortés.*

18

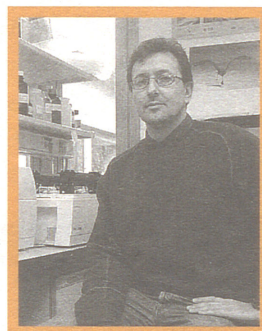
"La Comunitat", un projecte innovador pensat per als més joves. Entrevista a Aixa del Rey, Bartomeu Ramis i Bàrbara Vich, *per Antoni Oliver.*

23 Taula rodona

La Serra: el valor del paisatge.

Amb Gabriel Company, Josep Gomila, Margalida Rosselló i Maria Salom, *per Magdalena Mulet.*

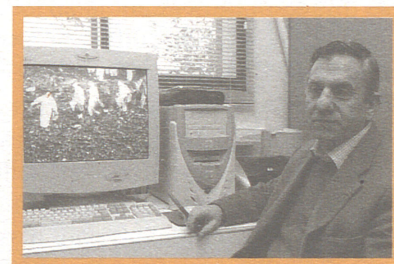
28 Xapapote

Nunca más, la història es repeteix.

Entrevista a Carlos Duarte, *per Juanjo Sánchez.*

34

Ràbia i ciència. Entrevista a Ramón Bergueiro, *per Constanza Forteza.*

34 La Clau d'ONA

ona Quadern
de debat

núm. 103, febrer 2003

Edita: Fundesba, SL.

Directora gerent: Sinfo García Gómez.

Director: Sebastià Verd.

Consell assessor: Mateu Carrió (arquitecte), Bartomeu Bennàssar (teòleg), Antoni Fleixes (economista) Jaume Garau (psicòleg), Sinfo García (dir. gerent Fundesba), Empar Rocabruna (economista).

Secretària de redacció: Magdalena F. Mulet.

Redacció i col·laboradors: Jordi Calleja, Magdalena Cortés, Gina Garcías, Maria Ferrer, Constanza Forteza, Miquel Massutí, Antoni Oliver, Joana Ma Roque, Antoni Rosselló, Juan Antonio Sánchez.

Disseny i muntatge: Eparrutx, tel. 971 420 966 - eparrutx@ono.com - Palma

Impressió: Imp. Homar. Tel. 971 43 08 61 - Palma

Administració i Publicitat:

Fundesba, S.L. c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b.

Tel. 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94. 07003-Palma de Mallorca.

Preu: 3,60 euros - Subscripció: 36 euros per any (10 números)

Dipòsit legal: PM-608-1992

(Jaume Rosselló és l'autor de les fotografies d'aquest número)

El preu dels habitatges, greu problema social

L'any passat els constructors anunciaren un probable descens de l'activitat i una contenció de preus. Es construïa massa i, a més a més, les despeses situaven les promocions fora de les possibilitats del mercat, si més no de les de la classe mitjana que cerca pis. L'alentiment s'ha produït, encara que relativament -només a finals del 2002 les xifres de desocupació avisaven d'aquesta realitat- i els preus no han baixat, ans tot el contrari. Han crescut menys que altres anys, però molt per sobre d'un IPC descontrolat. I això, es miri per on es miri, constitueix un dels problemes socials més importants de la nostra comunitat. Les associacions empresarials culpen de l'encariment l'increment del valor del sòl i les administracions autonòmica i municipals de ser-ne responsables a causa d'una planificació equivocada. Segons aquesta interpretació, l'excés de demanda actua sobre el mercat per elevar els preus. Amb més sòl i per tant amb més disponibilitats per construir, els habitatges haurien de baixar. Però no és així. Es mantenen per sobre dels níguls.

La realitat mostra com el mercat immobiliari ha substituït la bombolla borsària. S'hi ha especulat. El rendiment econòmic de les promocions d'habitatges, sobretot les dirigides a l'anomenat turisme residencial, ha estat extraordinari. Molta de gent, propietaris de terrenys, promotors, constructors, intermediaris... hi han fet negoci. El resultat és que mentre hi ha un estoc d'habitatges de luxe, els mitjans, aquells que demanda la població jove, presenten un dèficit seriós. Malgrat les moratòries, hi ha sòl de sobres -per no parlar de possibles operacions rehabilitadores- però els propietaris el retenen per especular en el futur. La història recent ens demostra que el preu dels solars, i el dels habitatges, mai no baixa. Es poden estabilitzar, però això és tot. Així, la baixada d'interessos -amb un Euríbor més baix que mai- més que donar facilitats per al pagament de la hipoteca ha servit per encarir els preus i per allargar els deutes

dels ciutadans.

En aquest context de contradiccions, la pujada de preus per als habitatges de protecció pública té l'efecte esperat. S'ha incrementat l'oferta de cases mitjanes, aquelles a les quals poden aspirar els més joves, la qual cosa ha pogut contribuir a un cert refredament dels preus. Una tendència que hom confia que continuï l'any que ve, a pesar que la construcció tendeixi a tornar a la normalitat després d'anys de desorbitat creixement.

En qualsevol cas som davant un problema social molt greu. Des de l'Administració s'intenta paliar-lo i cercar solucions per a aquelles persones i famílies amb menor poder adquisitiu, que gairebé estan excloses de la societat per poder fer efectiu el dret constitucional de tenir un sostre sota el qual protegir-se. Però el problema no és només d'assistència social, sinó de poder promoure o facilitar que es dugui a terme una planificació capaç de satisfer les demandes, també, de la nova classe mitjana i, en concret, de les noves generacions que s'emancipen de les llars paternes. Una emancipació que cada pic, per causa dels habitatges, es fa més tard i amb altes hipoteques de per vida.

A un territori reduït com el nostre, el sòl és un recurs escàs, però si la població augmenta s'hauran d'habitar noves zones urbanes o se n'hauran de rescatar d'altres de la degradació. De moment, els informes de "sòl vacant" demostren que hi ha solars a bastaments. Només falta que entrin en el mercat. Per això caldrà modificar lleis, per donar prioritat a les rehabilitacions o a l'ocupació dels espais urbans lliures abans que no urbanitzar més territori. Farà falta un gran pacte entre els constructors i l'Administració. Tot per evitar que els habitatges continuïn volant per sobre dels níguls; s'ha de combatre l'especulació, però també s'han de posar els peus a terra i actuar d'acord a les limitacions del territori i de la demanda social.

Tarja de subscripció

En

Adreça Tel

Ciutat Codi postal

Banc o Caixa d'Estalvis C/c.

Signatura:

Per a subscripcions, emplenau aquesta tarja i adreçau-la a **Fundesba, SL**, carrer Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b. 07003-Palma de Mallorca, o telefonau al 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94 - e mail: fundesba@jet.es

Entrevista a Antoni Aguiló Lluna

"Volem retornar la confiança dels ciutadans en la política"

Gina Garcías Sansaloni

Antoni Aguiló Lluna és un dels tres síndics de comptes amb els quals el Parlament de les Balears a la fi ha posat en marxa una institució absolutament necessària per salvaguardar l'honestedat i l'eficàcia de les nostres administracions i també el seu bon nom. Fa quinze anys que l'esperàvem, i ja ens començàvem a malpensar. Ara hem tengut la fortuna que, almenys un dels tres membres de la flamant nova sindicatura, el que hem pogut conèixer aquí, sigui exactament com l'haviem desitjat: independent, savi, experimentat i bon home. Revisarà amb lupa i templança la despesa dels doblers públics amb afany tan perfeccionista com pedagògic. Ha fet bé el president del Parlament de les Balears, Maximilià Morales, que d'una vegada nasqués la Sindicatura de Comptes de les Balears. Per recuperar l'orgull de fer política.

-Per què el Parlament de les Balears ha tardat quinze anys a posar en marxa una institució, com la Sindicatura de Comptes, tan important en democràcia?

-Jo crec que ha estat per un problema d'enteniment polític. Per posar en marxa una institució com la Sindicatura de Comptes el Parlament precisa una majoria molt important en el nomenament de les persones que l'han de formar. Les tres cinquenes parts, crec. En el nostre cas va ser per consens i per unanimitat. Supòs que ha estat difícil trobar aquestes persones, o trobar el moment en què els partits tenguessin la voluntat de diàleg, per poder "quadrar" un equip de persones acceptades per tots i que cap dels tres membres no siguin persones políticament significades. Tal vegada ha estat difícil per als partits consensuar aquests noms, o tal vegada és que fins

ara no hi havia hagut massa interès o que hi havia altres prioritats polítiques de més interès que cercar aquest consens. Sé que s'havia intentat altres vegades, però que les persones proposades no havien estat admeses per la resta de partits. Per tant ara s'ha demostrat que el conjunt de forces polítiques han tengut una voluntat política de crear aquesta institució i han pogut trobar persones que han satisfet

Antoni Aguiló Lluna (Mallorca, 1946) és catedràtic de l'Escola Universitària de la UIB. Llicenciat en ciències econòmiques per la Universitat de Barcelona, és doctor en ciències econòmiques i empresarials. Ha estat di-

rectiu d'una empresa bancària. Va ser membre fundador de l'Escola d'Hotelleria de les Illes Balears i, els sis darrers anys, membre del Consell d'Administració de "Sa Nostra". Mai no ha militat a cap organització política.

aquest perfil necessari de no significació política.

-Alguns ciutadans havien arribat a pensar que no es constituïa la Sindicatura de Comptes perquè aquesta pot ser una institució incòmoda per als governants autonòmics i locals.

-Jo pens que no. En primer lloc hi ha unes funcions que ja desenvolupava el Tribunal de Comptes de l'Estat espanyol, que nosaltres assumirem després de signar un acord amb el Tribunal de Comptes per tenir-les per delegació, i no crec que amb això hi hagi cap tipus de prevenció de les institucions de les Balears. Nosaltres hem de fiscalitzar els comptes, hem de vetllar per la bona gestió, i no crec que això provoqui cap temor ni cap reticència institucional.

NO HI HA HAGUT DESCONTROL

-Fins ara devien anar més lliures.

-Durant tot aquest temps no hi ha hagut descontrol als comptes. Hi ha hagut una Comissió d'Interventors que feia aquest paper. Era una comissió parlamentària. En definitiva, no crec que els polítics se sentin incòmodes davant una institució com la Sindicatura de Comptes. Al contrari, crec que han d'estar ben tranquils

perquè la institució ratificarà la bondat de la seva gestió o corregirà els possibles errors que s'hagin pogut cometre. El control és positiu. La institució controlada, no té problema, si té la consciència tranquil·la. Jo he estat directiu de banca durant molts d'anys i les auditories mai no em varen fer por. Pensava: si detecten errors m'ajudaran a corregir-los.

-Abans d'acceptar el càrrec ha posat condicions?

-No, en absolut. Realment, en el meu cas i crec que en algun altre, ni tan sols no hem tengut la possibilitat de decidir. En el meu cas, concretament, jo era a Montpeller, fent un tractament de radioteràpia, quan em proposaren això per a un futur i em demanaren permís per utilitzar el meu nom en les negociacions. Quan vaig arri-

bar a Palma em vaig trobar que la terna estava feta. Ningú no m'ho havia proposat d'una manera seriosa. El que és clar és que una persona totalment independent, com jo, que ve d'una institució totalment independent com és la Universitat, on no tenc ningú que em comandi, amb llibertat de càtedra i totes aquestes coses, molt incòmode em trobaria si algú em fes la més petita insinuació. Els meus companys tampoc no ho acceptarien. Seria impensable, perquè el primer dia que

"No podem ser excessivament angelicals, perquè de la ingenuïtat formal es deriva la impuresa a la pràctica".

acceptàssim una pressió ja podríem acceptar totes les següents. Per tant la ratlla està molt clara: cap tipus d'influència. Som un òrgan totalment independent, que retrà comptes davant el Parlament, no tenim ningú que ens comandi. Fins i tot el sou ens el posam nosaltres mateixos.

-Em referia a si havien posat condicions per tenir els mitjans tècnics, humans, coercitius, suficients per dur endavant plenament la seva tasca.

-Nosaltres hem de determinar l'estructura i les dimensions de la Sindicatura de Comptes. Necessitam mitjans físics, equipament tècnic, material i humà. Par-

tim absolutament de zero. Seria impensable que se'ns escatimàs aquesta dotació. Tenim pressupostats per a l'any 2003, 85 milions de pessetes que són absolutament insuficients. Se'ns haurà de dotar dels mitjans que creguem oportuns. Ara hem d'elaborar el nostre pressupost i l'hem de presentar al Parlament. Si la situació fos d'unes mancances totals i absolutes que no ens permetessin fer la nostra feina amb eficàcia, ens hauríem de replantejar molt seriosament la nostra presència a la Sindicatura, però en cap moment no pensam que això sigui una cosa possible. Si hi ha la voluntat política de muntar la Sindicatura és perquè funcioni...

LA DECLARACIÓ DE BÉNS

-Vostè creu que una declaració de béns dels càrrecs públics al principi i al final del seu mandat és suficient per garantir la seva honestedat?

-Miri. Sí i no. Sí, perquè fins i tot bastaria la paraula. Bastaria de confiar en aquesta persona. Si partim d'aquest supòsit, arribam a la conclusió que tota la documentació és falsificable. Qui és que no té un amic, un parent, al qual no pugui posar al seu nom el seu patrimoni? Tothom en té. Aquesta declaració de béns, prèvia i posterior, és una formalitat, una certa mesura de garantia, però la garantia bàsica és l'honorabilitat de les persones. La confiança en les persones és allò principal, perquè sempre hi ha una manera d'eludir els controls. Seria impossible tenir un sistema de control absolut. Seria tan costós, tan difícil, que resultaria inoperant. Aquí el que realment es necessita és un exercici de bona voluntat, i que les persones actuïn en base a la seva consciència.

-El dia de la seva presa de possessió va dir que la funció de la Sindicatura de Comptes és controlar la legalitat, l'eficiència i l'economia dels comptes públics.

-Legalitat i honestedat van juntes. La legalitat és molt fàcil de botar i molt difícil de controlar. Nosaltres no som un cos de policia. La il·legalitat sempre es pot camuflar. Esperam que la documentació que ens posin a la nostra disposició sigui suficient per fer complir aquest requisit.

L'EFICIÈNCIA DE LA DESPESA

-Quant a l'eficiència, no és un judici de valor?, quins límits té el seu judici? Fins a quin punt pot valorar l'eficiència social, l'interès públic, de determinades despeses públiques?

-Des del punt de vista econòmic, l'eficiència és l'aplicació d'uns recursos, si l'obtenció d'uns resultats està d'acord amb els recursos emprats. Seria eficient fer una inversió per construir una escola. Seria ineficient fer una seu per a albergar un parvulari. El principi d'eficiència vol dir que s'ha de treure rendiment als doblers públics. És exigir la rendibilitat social de les inversions públiques.

-Vostès hauran de fer front i confirmar o desmentir aquest tòpic que circula en l'opinió pública quan diu que, en general, els polítics no gasten amb prou atenció els doblers públics.

-Jo crec que és molt bo que la societat sàpiga que els drets dels ciutadans estan defensats per la Sindicatura de Comptes. A partir de dia 5 de febrer la societat sap que hi ha unes persones que

"Per davall de la democràcia també hi són les clavegueres, i no només a Espanya, a qualsevol país del món. La possibilitat de corrupció és un dels petits tributs".

EL FINANÇAMENT DELS PARTITS POLÍTICS

-Vostè creu que s'han corregit les deficiències en la Llei de finançament dels partits polítics de tal manera que ara ja no es podran cometre els errors i les corrupcions que fa devers deu anys provocar tants d'escàndols?

-Jo crec que no. I ara li don la meua opinió com a ciutadà, no com a síndic. Jo crec que la Llei de finançament dels partits polítics hauria de proporcionar més

vetllaran perquè allò que paguen s'utilitzi d'una manera legal, econòmica i eficient. Intentarem aconseguir-ho al cent per cent, tot i que a vegades sigui difícil. Jo crec que és bo que la societat se senti salvaguardada. Això produeix tranquil·litat, tot i que és impossible tenir la certesa absoluta de tot.

El preu de la il·lusió

-Per a vostè aquesta nova responsabilitat és un repte, que a canvi l'obliga a sacrificis.

-Sí, no m'han donat ocasió de plantejar-m'ho. He hagut d'acceptar sense saber que hi havia dins el platet. I la veritat és que em costa molt renunciar a fer les meves classes a la Universitat. Ho he comentat amb els meus companys. Jo vaig deixar l'empresa privada i em vaig anar a la Universitat per cobrar la meitat del que guanyava. Tenia quatre allotjaments petits i vaig deixar l'empresa privada abans de guanyar les oposicions. Va ser un bot mortal sense xarxa, impulsat per la meua vocació docent. Quan em varen comunicar que havia de deixar de fer classes a la Universitat i havia de perdre el contacte amb l'alumnat, vaig pensar que em costaria moltíssim afrontar-ho. Tal vegada podré fer algun seminari, no ho sé. Enguany no he fet classe, per culpa d'aquesta malaltia punyetera (ha superat un càncer) i quan vaig per la Facultat em sap greu no conèixer alguns alumnes, perquè donant economia de l'empresa 2 tots passaven per la meua assignatura i els coneixia. Aquest tema el tendré mal de superar. El contacte amb la joventut, la meua vocació docent... qualque cosa haurem de fer. Altres coses he hagut de deixar. He hagut de dimitir del càrrec de conseller de "Sa Nostra", i també em costa interrompre tota la feina que he fet a aquesta institució.

-A canvi té un bon repte.

-El repte és molt maco. Començar una cosa nova és particularment bell. Ja m'ha succeït altres vegades, és una gran il·lusió. Vaig contribuir a la creació de l'Escola d'Hostaleria de les Illes Balears i quan, per motius diversos, vaig haver de deixar-ho vaig pensar que mai no tornaria a emprendre un repte nou. I vet aquí. Em fa molta il·lusió perquè és una forma de culminar una vida professional. Ara tenc 56 anys. Acabaré el mandat als 62, pràcticament a la porta de la jubilació, i crec que professionalment no podia haver somiat mai tenir un càrrec similar a aquest. És una manera meravellosa i totalment immerescuda acabar així la meua trajectòria professional. Estic molt orgullós, molt agraït.

transparència de la que ara hi ha. Si jo tenc simpaties per un partit polític, per què no he de poder fer-li donacions? Si vull regalar-li cinc milions, cinquanta milions perquè faci campanya, per què no? Però després aquest partit, una vegada en el poder, no m'ha de tornar el favor amb més cinc-cents milions... Quan més públiques i notòries siguin les fonts de finançament, com per exemple ara ho és que una empresa dona suport a un equip de futbol, més transparent serà el finançament dels partits polítics. Jo crec que els que han redactat i aprovat la Llei de finançament dels partits polítics han volgut ser tan purs, que han produït efectes contraris i negatius. No podem ser excessivament angelicals, perquè de la ingenuïtat formal se'n deriva la impuresa a la pràctica. El finançament dels partits polítics hauria de ser una cosa molt més transparent.

-Com a ciutadà expert, li deman: aquest sistema de finançament de partits polítics, que vostè troba irreal, pot continu-

ar produint els mateixos errors, o escàndols, que es produïren fa uns anys?

-Nosaltres duim vint-i-cinc anys de democràcia. Els que tenim una certa edat i hem viscut la dictadura i la predemocràcia, teníem una esperança tan gran en la democràcia, un sistema que no coneixíem i del qual pensàvem que era una meravella... Però tot sistema pur és també impur. Per davall de la democràcia també hi són les clavegueres, i no només a Espanya, a qualsevol país del món. La possibilitat de corrupció és un dels petits tributs que hem de pagar per estar en democràcia. I els que han de dir

deu vegades que són honests, és perquè no ho són. A tots els països del món sempre hi ha hagut casos de corrupció i sempre n'hi haurà. És el tribut de la llibertat. Dins les dictadures hi ha una corrupció, per ventura molt diferent, però també molt més horrorosa. Afortunadament al nostre país ja hem passat vint-i-cinc anys de democràcia, i hem après a no fer se-

"Crec que els administradors són competents i són honests. I que els professionals de les institucions, els funcionaris, són persones molt preparades que no fan embulls".

gons quines coses. I els que en principi deien "mai no passa res", s'equivoquen. Però d'això tots n'aprenem.

SER HONESTS I ANAR ALERTA

-També els nostres representants?

-Els nostres polítics aprenen també, no a ser més honests, sinó a anar més alerta, ells i els que els envolten. Perquè a una organització, qui és el corrupte? El cap, el segon, el tercer...? És un entramat complicat, una cultura política que hem d'aprendre. La humanitat va travessar moltes vegades, quan va aprendre a caminar. La democràcia també. L'intent de cop d'estat del 23-F del 1981 va ser una gran sort per als espanyols, perquè ens vacunà per a molt de temps d'aquestes temptacions. Ara ja no és possible, aquí, un cop d'estat. Aquells escàndols de corrupció han estat bons, per a tots.

-Controlaran els comptes del Govern balear, però també dels consells insulars i dels ajuntaments. Com ho faran?

-I també els de les empreses públiques. Hem de signar un conveni amb el Tribunal de Comptes perquè ens delegui algunes d'aquestes atribucions. Probablement distribuïrem la feina entre els tres síndics,

-Vostè creu que aquesta serà una institució popular entre la ciutadania?

-Jo crec que sí. Totes les institucions haurien de ser ben conegudes pels ciutadans. Seria bo que els estudiants i la societat en general s'acostassin a la Sindicatura de Comptes, per saber que poden estar tranquils perquè hi ha una institució que vigila que els seus doblers es gasten bé. Hem de fer un esforç perquè la societat ens conegui. No ens volem tancar a un despatx. Divulgar la nostra feina i que la institució sigui valorada pels ciutadans és una de

les nostres funcions, perquè sigui una institució coneguda, i voldria que estimada, per la societat.

-A vegades el joc parlamentari fa que els partits enfrontats s'acusin mútuament de tudar els doblers públics.

-M'agradaria que no s'arribàs a aquest cas, però podria succeir. Jo crec que és normal i és bona la dialèctica política. Que s'arribin a tirar els trastos pel cap també és normal i també és bo. Perquè un governant s'ha de saber controlat per l'oposició. Des d'un punt de vista ciutadà, jo com a part de la societat m'agrada que es faci així, però sempre en el marc del respecte mutu. A mi em desagrada profundament sentir que els polítics s'insulten, perquè són els meus representants, els que han estat votats amb il·lusió per la societat. És desagradable veure com perden els papers. Però crec que és bo que hi hagi aquest dinamisme, perquè amb ell l'eficiència dels recursos és més elevada. I sigui el Govern que sigui, l'autonòmic, l'insular, el municipal, si sap que té una oposició forta i ferma governarà millor i controlarà millor la despesa. La Sindicatura de Comptes no pot suplantar el joc democràtic. Els partits de l'oposició s'han d'enfrontar i han de controlar. El primer control és el que du l'oposició. Un govern no pot anar mai "sobrat".

La política com a servei públic

-Quin consell donaria a un polític que ha de governar?

-Que actuàs sempre dins el principi de la legalitat, dins el principi de l'eficàcia i el de l'economicitat. Els doblers són escassos i surten de les butxaques de les famílies, a vegades amb sacrificis. No ho hem d'oblidar. Per tant tenen el deure d'administrar el millor possible. I un consell que donaria a un polític és que mai no es pensi que és el titular de la seva parcel·la de poder, sinó que és un administrador. I un administrador a les ordres del senyor, i el senyor és el poble. Un polític ha de servir el poble, que és el sobirà absolut en una democràcia.

-Com a síndic de comptes, què li preocupa més dels administradors, el risc de deshonestat o el d'incompetència?

-Cap de les dues coses. Crec que els administradors són competents i són honests. I que els professionals de les institucions, els funcionaris, són persones molt preparades que no fan embulls. Jo voldria transmetre una situació de normalitat. Aquí es crea la Sindicatura de Comptes perquè és un organisme que existeix a tots els països democràtics. La gent no li dóna importància al Tribunal de Comptes. És la normalitat dins el joc democràtic.

de manera que un es dediqui preferentment a les administracions locals, un altre als ens insulars i un altre a l'esfera autonòmica. És el que fan a les altres autonòmies.

-Els ciutadans es podran dirigir al síndic de comptes, com ho fan al Defensor del Poble?

-No, jo crec que només ens pot requerir informació el Parlament. Nosaltres actuam d'ofici, o per iniciativa del Parlament, que ens pot sol·licitar una actuació determinada en un moment determinat.

Informe

Habitatges a preu d'or

Sebastià Verd

L'alentiment actual de l'economia no ens pot fer oblidar que acabam de sortir d'un dels cicles de major expansió de tota la història de les Illes. L'increment demogràfic, amb una nova onada immigratòria, és la característica principal d'aquest període que, al marge dels comptes de resultats de les grans empreses i dels llocs de feina creats, ha provocat nous desequilibris socials, un dels quals és l'habitatge. Per a molts de joves és el problema principal, atès que els preus assolits impossibiliten la seva emancipació. Quant al preu de les cases, avui les Balears són al quart lloc de tot l'Estat. El Consell Econòmic i Social ha cridat l'atenció sobre aquest problema.

L'elevat preu dels habitatges és una de les causes, pot ser la primera de totes, perquè els joves de les Illes Balears no s'emancipin de ca seva. Un problema greu que crea frustració i dificulta la normal relació intergeneracional. Així es posa de manifest a un estudi sobre les polítiques locals de joventut elaborat per la Fundació Ferrer i Guàrdia per encàrrec de la Conselleria de Benestar Social. D'acord amb aquest informe, els prop de dos mil habitatges de protecció pública que el Govern tenia previst construir entre el 2001 i el 2002 són "insuficients", ja que la demanda s'estima entre set i nou mil. Segons recorda l'estudi, les Balears són la quarta comunitat autònoma de l'Estat espanyol on el preu del metre quadrat és més car, a la qual cosa cal afegir que, en els cinc últims anys, han tengut creixements "molt superiors" a la mitjana.

Però no només és el preu el problema, sinó el poder adquisitiu dels joves de les Illes, ja que a l'elevat cost dels immobles cal afegir l'alta precarietat dels llocs de feina que ocupen. En els darrers anys se n'han creat molts. Hi ha més gent que mai que fa feina, però el balanç presenta zona d'ombres. Una situació motivada especialment per l'abandó prematur dels estudis i per l'alt grau de temporalitat de les ocupacions turístiques, que els obliga a "llargs períodes d'inactivitat". Així, es recorda que el salari mitjà dels illencs és un 10% més baix que el de la resta de l'Estat i que els joves han de passar una mitjana de 30 mesos per aconseguir un contracte de més de sis mesos. A més a més, el cost de l'habitatge ha pujat tres vegades més que els sous en el darrer lustre.

Tot plegat provoca que l'edat mitjana d'emancipació familiar dels joves illencs "creixi de manera molt significativa", com ho prova el fet que des del 1994 al 1999 l'edat mitjana del primer matrimoni hagi passat de 27,6 anys a 28,7 anys. "Hi ha un important col·lectiu de joves que abandona prematurament els estudis per posar-se a treballar, però que no s'emancipa fami-

lament fins molts d'anys més tard", s'hi diu a l'informe, on també es constata com els llargs períodes d'inactivitat que pateix el jovent fan que cerqui "la seva identitat" en l'oci. En definitiva, una situació potencialment conflictiva que comença, justament, a l'hora de cercar habitatge.

L'HABITATGE COM A PROBLEMA

No és estrany. A una recent enquesta de GADESO l'habitatge era un dels quatre principals problemes segons l'opinió pública de les Balears, juntament amb la droga, les carreteres, la urbanització i la immigració. L'habitatge és un problema greu

per al 21,6% de la població, un percentatge que s'incrementa fins al 27,7% en el col·lectiu de joves d'entre 18 i 30 anys. Unes dades que contrasten amb la mitjana estatal, on l'habitatge només és una preocupació per al 2,3% de la població. En aquest sentit s'alinea amb les grans capitals i zones massificades de la costa, on les característiques són similars a les que es pateix a les Illes.

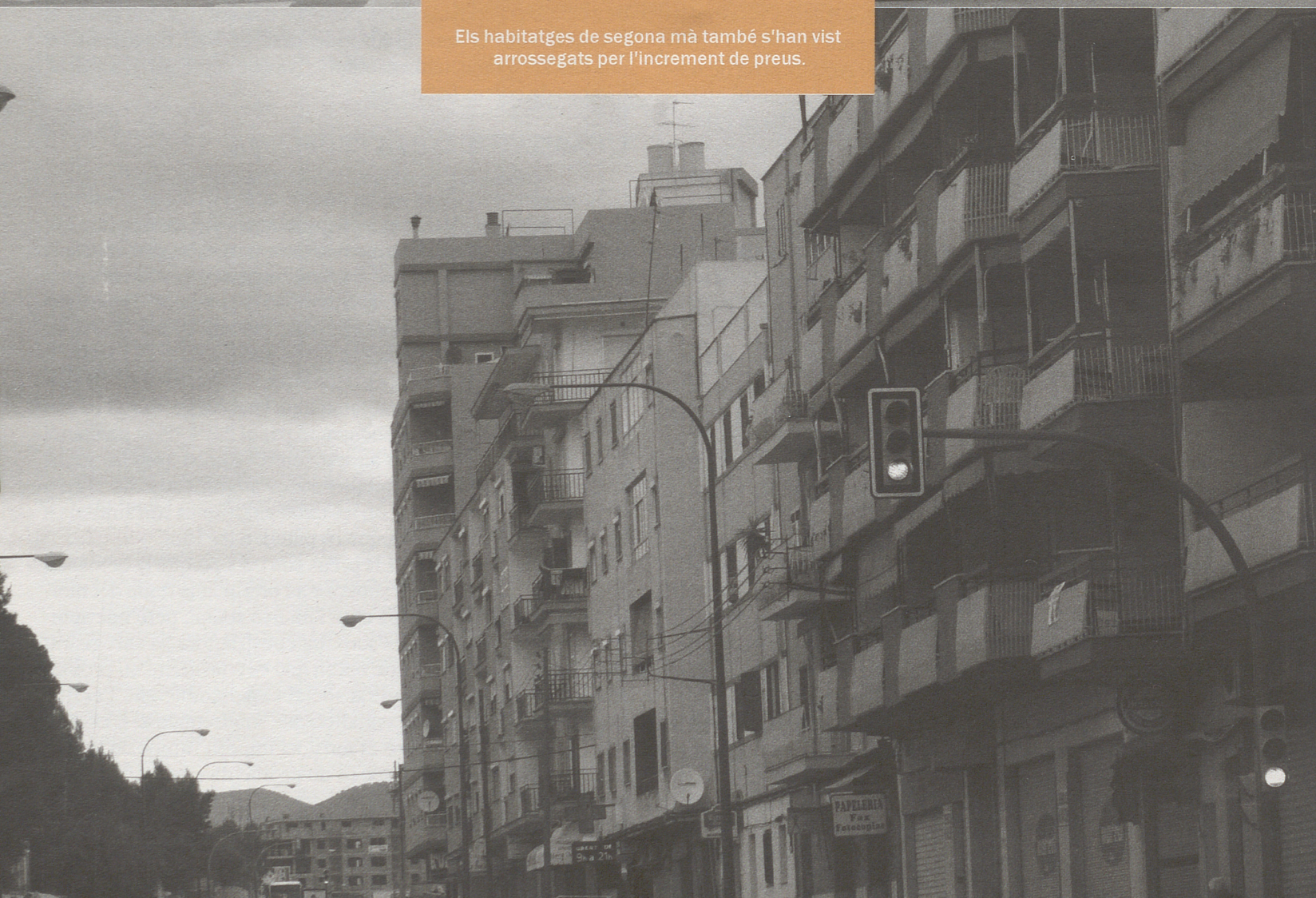
Hi ha un important col·lectiu de joves que abandona prematurament els estudis per posar-se a treballar, però que no s'emancipa.

Els preus són cars perquè la demanda és superior a l'oferta, una regla del mercat que, evidentment, topa amb l'interès social, però que sembla ineludible. I això que l'activitat constructora ha enregistrat els darrers anys un autèntic boom que és considerat un problema greu per a la sostenibilitat social i mediambiental. I és que vivim a un món on les contradiccions són freqüents. L'economia obliga a créixer, però el territori imposa límits, de la mateixa manera que l'habitatge és un problema a pesar de l'enorme activitat constructora enregistrada a les Balears, sobretot a Mallorca i a Eivissa.

A pesar de la febre constructora,
manquen habitatges socials i de preu mitjà.

Els habitatges de segona mà també s'han vist
arrossegats per l'increment de preus.

Segons el Llibre Blanc de l'habitatge a les Illes Balears, el nombre de cases o llars construïdes durant la dècada del 1991 al 2000 va ser de 87.059, la qual cosa suposà un 20,9% d'increment, que va fer superar ja les 500.000 unitats. Un creixement segurament desproporcionat, però que és molt semblant al que s'ha registrat en les tres dècades anteriors, és a dir, des de l'aparició del primer gran boom turístic. Però cal considerar que la passada dècada s'inicià amb un període de crisi i, per tant, d'alentiment, de manera que la major part de la construcció, el 60%, s'ha concentrat en els darrers tres anys del segle XX i s'ha mantengut al llarg dels dos primers de l'actual. En definitiva, s'ha construït molt, però -segons es desprèn de les estadístiques- no en funció de les necessitats socials de la població resident, sinó de les expectatives d'un negoci immobiliari obert a l'exterior, sobretot al mercat alemany.

Aquest fet s'ha d'afegir a una situació borsària complicada. Després d'anys en què la borsa s'havia expandit com una bombolla, en esclatar es va produir un transvasament d'inversions cap a valors immobiliaris, per estalviar o com a alternativa a l'especulació financera. Això ha contribuït a l'alça generalitzada de preus, que s'han incrementat vertiginosament a tot l'Estat, però d'una manera especial a les Balears. Aquí el fenomen ha estat tan espectacular com preocupant. Hom pot dir que ha afectat i fins i tot capgirat l'estructura social, i impedeix a la població més jove l'accés a l'habitatge o fa que moltes economies familiars s'hagin d'hipotecar de per vida.

ENTRE ELS MÉS CARS

El preu dels habitatges de les Balears són els que més s'han encarat. Encara no són els més alts de tots -Madrid, Barcelona o el País Basc són per damunt- però sí que són els que més costa comprar. S'ha de tenir present que les Balears, a pesar del seu alt nivell de renda, registren uns salaris per davall de la mitjana estatal. De fet, els darrers estudis publicats ens diuen que els habitants de les Balears necessiten 7,8 anys de salari íntegre per poder comprar un habitatge de cent metres. Un informe de la Caixa de Catalunya ens ho explica: els illencs han de fer el major esforç econòmic de tota Espanya per poder accedir a tenir un ca seva. Fa menys de deu anys, el 1994, n'hi havia prou amb 3,8 anys de salari per poder adquirir un habitatge. Ara és el doble i això és així perquè el preu de les cases ha crescut 9,3 vegades més que els sous.

Les Illes Balears es trobam al cap de les comunitats on els preus s'han encarat en el període entre el 1994 i el 2002, i formam part del grup econòmicament més dinàmic que inclou, endemés de les Balears, Aragó, Catalunya, la Comunitat Valenciana, Madrid i les Canàries. La major part d'aquestes comunitats ja tenien preus cars, per sobre de la mitjana, abans d'iniciar la fase actual, però aquest no era el cas dels dos arxipèlags que tot sortint des de posicions relativament baixes han pujat a dalt de tot. Un problema afegit que ens du a recollir la pregunta que es feia a "Su Vivienda", un suplement immobiliari d'*El Día de Baleares*: podria vostè comprar-se avui l'habitatge on viu? Una pregunta, la resposta de la qual segur que escandalitza els majors de quaranta anys que ja experimentaren la puja de preus del

La dada

- Segons el Llibre Blanc de l'habitatge, el 41% dels habitatges de les Balears estan desocupats o són segones residències.
- 23.000 habitatges estan mal conservats o en ruïna.
- El 66% de les cases tenen menys de 40 anys d'antiguitat.
- A sa Calatrava es pot arribar a pagar 6.000 euros per metre quadrat.
- Sis municipis -Fornalutx, Pollença, Andratx, Manacor, Artà i Algaida- superen els 1.800 euros per metre quadrat.
- El Govern xifra en 9.500 unitats anuals les necessitats d'habitatge de les Illes.

primer o segon boom turístic. El reportatge es feia ressò d'alguns casos recents. Per exemple, un habitatge de cent metres quadrats situat a la Vileta comprat el 1995 per l'equivalent a 70.000 euros i que el 2002 va ser taxat en 156.000. O un altre a's Pont d'Inca, de 76 metres, pel qual es varen pagar 40.000 euros fa set anys i venut recentment per 97.000.

EL 2002 CANVIA LA TENDÈNCIA

Poder comprar un habitatge es fa cada pic més difícil, sobretot a Palma, on el metre quadrat ha augmentat un 14% anual des del 1995. El punt de sortida era més baix, però comparativament Barcelona, amb un 9% i Madrid, amb un 7%, se situen per davall. Aquesta tendència es va trencar l'any passat, pot ser a causa de l'alentiment econòmic i de la recessió a Alemanya que ha frenat el mercat de segones residències dirigit al turisme. L'any passat a les Balears els preus "només" pujaren un 8%, el doble de l'IPC, mentre que la mitjana estatal era del 14%. Això demostra que som davant un problema generalitzat, però que a les Balears té arguments i temps propis. Pot ser també causes diferents, atès l'increment demogràfic i, malgrat tot, la demanda procedent de l'estranger.

Què passa que ens fa diferents de la Península? El Llibre Blanc encarregat per la Conselleria d'Obres Públiques i Habitatge assenyala com una de les causes la mateixa dimensió econòmica del sector de la construcció que ha esdevingut en els darrers anys un motor fonamental de l'economia balear, és a dir, del seu model de desenvolupament. En els darrers anys el creixement ha estat espectacular, però en gran mesura era dirigit al turisme residencial que, alhora, ha entrat en competència amb l'hoteler. La gran activitat constructora s'ha dirigit preferentment al mercat de les segones residències, però també a atendre la demanda d'habitatge dels nousvinguts. Sovint, quan es parla d'immigració, es té com a referent la immigració extracomunitària que, indubtablement, pateix greus problemes per gaudir d'un habitatge digne, però també hi ha una altra immigració més qualificada que entra directament en competència amb la població autòctona tant en el mercat laboral com, lògicament, en l'immobiliari.

L'HABITATGE I LA IMMIGRACIÓ

En els darrers vint anys la població de les Illes ha crescut quasi un 30%. També en això som la comunitat autònoma que ha experimentat un major creixement. El geògraf Pere Salvà

ha calculat -vegeu el número 100 d'Ona- que hi pot haver més de 200.000 residents estrangers, tot i que la xifra oficial només sigui de 87.000. Tot i això, amb un 10% del cens, les Balears registren el major percentatge d'estrangers i, per descomptat, de no nascuts a l'arxipèlag. Una manca d'arrelament que, al marge d'altres qüestions d'identitat, complica més el poder trobar una residència. Entre el jovent mallorquí, per exemple, es produeix el retorn a les cases de poble dels seus avantpassats. Un fenomen que respon a un replantejament cultural i a una moda, que idealitza el món rural enfront de l'urbà, però que també és qualche cosa més elemental: és el reaprofitament d'un patrimoni familiar davant la impossibilitat de comprar un habitatge nou.

Segons l'Informe Econòmic i Social de "Sa Nostra" quatre són les causes que caracteritzen el problema de l'habitatge a les Balears. En primer lloc, la major demanda de segones residències que, a més d'estar més estesa dins de la cultura illenca, s'ha incentivat per la demanda turística de caire residencial. En segon, per la manca de sòl edificable (una qüestió d'altra banda lligada al fet que el territori sigui un recurs escàs a les Illes). També a l'escàs nombre d'habitatges de lloguer i a una menor despesa pública en habitatge, un darrer aspecte que el 2002 s'ha aconseguit normalitzar a causa de l'adaptació de la normativa estatal sobre habitatges socials. Fins ara la construcció d'habitatges de protecció pública era fora de mercat, de manera que calia adequar els preus a la realitat del mercat. Així, hom espera que una gran part dels 9.000 habitatges que s'ha de fer anualment per atendre la demanda corresponguin a la iniciativa privada -Govern i constructors han signat un conveni en aquest sentit- mentre que la iniciativa pública destinarà els seus recursos a atendre les necessitats estrictament socials.

PREUS INSOSTENIBLES

Hom espera que el mercat es normalitzi, amb un refredament de preus. El problema és que, fins ara, la baixada del tipus d'interès que han servit perquè la població jove pugui endeutar-se i comprar un habitatge ha provocat un encariment dels preus. La bombolla especulativa que ha caracteritzat l'economia de les darreres dècades -i molt especialment del darrer lustre- ha inflat els costos, des del sòl a la mà d'obra. Segons els autors d'*El tercer boom*, sobre els indicadors de sostenibilitat del turisme de les Illes Balears en la dècada dels noranta, ja llavors el preu de l'habitatge, tant de compra com de lloguer, era un dels peatges que s'havia de pagar pel desenvolupament assolit a finals del segle XX. Potser, fins i tot, sigui un dels indicadors menys coneguts o, si més no, tengués com a tals. Fins ara s'havia parlat més de problemes mediambientals o de massificació urbanística, per tant de construcció, però sempre relacionats amb l'ocupació territorial i no pel seu vessant social que, indiscutiblement té. Així ho exposà a la presentació del llibre la jove investigadora Joana Maria Garau, per a qui la

Tornen els H.P.P.

Ho va fer conèixer el conseller d'Obres Públiques, Francesc Quetgles, després d'informar sobre la convocatòria d'adjudicació de 329 nous habitatges de promoció pública. Els constructors han tornat a entrar en el mercat d'HPP (habitatges de protecció pública). Ho han fet després que la comunitat autònoma aconseguís que el Govern central declarés com a singulars la major part de municipis de les Balears i, per tant, l'aprovació d'una pujada de preus.

Fins ara els promotors obtenien beneficis molt superiors en el mercat de l'habitatge lliure, especialment el de segones residències destinades a estrangers. Però l'alentiment econòmic, les moratòries, l'existència d'un dèficit important d'habitatges mitjans i l'increment del preu taxat, ha fet que es tornassin a interessar per un mercat subvencionat que havia tocat fons.

L'any passat la iniciativa privada va construir la meitat dels 700 habitatges de protecció pública. D'aquesta manera és possible poder arribar a complir els plans del Govern i dels municipis com Palma i Calvià que compten amb patronats municipals d'habitatge. Francesc Quetgles informà que dels 2.500 habitatges prevists se n'han construït poc més de la meitat, la qual cosa -vista la situació anterior- es pot considerar, digué, "moderadament satisfactòria".

Dels 329 HPP que s'adjudicaran de manera immediata, 290 són a Palma. 180 seran en règim de lloguer i 110 per a la venda. Els lloguers van dels 190 al 330 euros mensuals, segons la zona i la categoria de la construcció, mentre que els preus de venda oscil·len entre els 51.700 euros per metre quadrat i els 110.000.

impossibilitat d'accedir a un habitatge generava frustració a tota la seva generació.

El model de desenvolupament econòmic de les Balears i molt concretament la seva darrera onada expansiva, que els autors del llibre qualifiquen encertadament com el "tercer boom" ha generat una plusvàlua important, però és probable que la riquesa acumulada no hagi estat ben repartida o que, si més no, tenguí efectes nocius com és l'encariment de l'habitatge. Els preus han seguit el mateix ritme, i fins i tot l'han ultrapassat, que l'increment del PIB, però és que aquest, alhora, ha estat superior que l'increment dels salaris. Tot plegat ha significat una distorsió social. Així, qui ja tenia una casa ha vist com la seva propietat ha doblat o triplicat el seu valor, però qui no en té haurà de multiplicar l'esforç per adquirir-la, de la mateixa manera que anar a lloguer tampoc no surt a compte atesa la pujada que s'ha experimentat en el darrer lustre.

Els habitatges de les Balears són els que més han pujat. Encara no són els més cars, però sí que són els que més costa comprar.

Com a mostra del que passa, els autors d'*El tercer boom* analitzen els indicadors de distribució de la riquesa, tot restant al PIB l'import dels salaris mitjans. Mitjançant una gràfica comparativa els investigadors veuen com el PIB per càpita s'ha incrementat molt per sobre dels salaris, i arriben a la conclusió que el 1999 la distribució de riquesa s'havia fet més desigual en un 270% respecte de deu anys enre. Cada vegada l'aportació dels salaris en la renda és menor i això pot ser indicatiu que la riquesa es reparteix malament. Per una part pot voler dir que hi ha una concentració de la renda en poques mans o que hi ha un increment de renda que no procedeix dels salaris o que és fora del seu control.

DIFICULTAT PER PAGAR LA HIPOTECA

Així, el percentatge de llars de les Illes que varen arribar a fi de mes amb certa o molta dificultat durant el tercer trimestre del 2002 va superar el 50%, segons les dades de l'enquesta

continua de pressuposts familiars de l'Institut Nacional d'Estadística. La despesa mitjana per persona a les Balears es va situar en 2.022,81 euros, de manera que l'arxipèlag només es va veure superat pel País Basc (2.066,61) i Navarra (2.048,12). L'altra comunitat que supera els 2.000 euros en aquest índex és Madrid (2.016,60). La mitjana estatal és de 1.746,32 euros, mentre que les menors quantitats es registren a Ceuta i Melilla (1.293,15) i Extremadura (1.374,51). No cal dir que una part important de les despeses de la llar es destinen a pagar la hipoteca.

Segons aquesta mateixa enquesta, un 41,7% de les famílies poden dedicar doblers a l'estalvi, mentre que el 58,3% no ho pot fer o només hi destina una part molt petita dels seus ingressos. Una situació que s'accentua amb la percepció que el cicle econòmic expansiu que han viscut les Illes es desinfla o que és en la banda baixa, la qual cosa dificulta o desanima, encara més, la possibilitat d'adquirir un habitatge. En aquest sentit, només el 14,6% dels enquestats consideren que el moment actual és adequat per realitzar compres importants, mentre que el 35,4% estima que no ho és, però que tampoc no és dolent. Finalment, el 50% -la meitat de les famílies il·lenques- creu que el moment és inadequat per realitzar grans despeses.

En qualsevol cas, com s'ha dit, el preu mitjà de l'habitatge a tot l'Estat va ser set punts superior al de les Illes, de manera que hom pot parlar de creixements moderats per a les Balears. Les raons exposades anteriorment poden ser un argument que explica un alentiment que, en tot cas, és relatiu. Però no ho expliquen tot. La raó més important és el descens la demanda estrangera davant la situació econòmica d'alguns països europeus com Alemanya i el Regne Unit.

SENSE SOLUCIONS IMMEDIATES

Aquesta és la situació, però quines són les alternatives? Es pot pensar en un abaratiment dels preus? Els experts no hi confien. La societat de taxació, Tinsa, diu que esperar que baixin els preus és inútil. L'escalada continuarà, potser no amb el ritme dels darrers anys, com ho prova la relativa moderació de les Balears, però seguiran pujant per sobre de l'IPC. Només una crisi greu -la possibilitat, per exemple, que una guerra a Iraq provocàs una recessió en cadena de les economies occidentals- podria reduir els preus, però per a això s'hauria de donar una destrucció de llocs de feina que, sortosament, no sembla ser el cas i que els promotors no poguessin donar sortida als estocs. A les Balears l'atur del 2002 s'incrementà en un 12%, però tot i així a finals de desembre hi havia catorze mil persones més que feien feina que no l'any anterior, més gent, per tant, que cerca casa. En aquests moments, segons els agents de la propietat immobiliària, hi ha un estoc excessiu d'habitat-

ges d'alt nivell, però per contra continua el dèficit d'habitatges mitjans i de promoció social.

Precisament i per abordar aquesta situació des de la Conselleria d'Obres Públiques i Habitatge s'ha propiciat un acord amb els constructors, després d'haver aconseguit de Madrid un reconeixement de les peculiaritats insulars respecte de la promoció d'habitatges socials. Fins ara la promoció d'aquests habitatges era absolutament fora del mercat, de manera que els promotors privats no hi tenien interès. Ara, per contra, amb preus taxats que s'ajusten a la realitat, la promoció d'habitatges de grandària mitjana, dirigida precisament als joves, és factible. D'aquesta manera, el mercat es reparteix, la iniciativa privada tractarà de donar resposta al dèficit d'habitatges per a la classe mitjana mentre que la iniciativa pública queda només per atendre les demandes socials pròpiament dites, és a dir, la d'aquelles persones o famílies que no tenen cap pos-

sibilitat d'acudir al mercat per resoldre el seu problema.

REHABILITAR, PART DE LA SOLUCIÓ

D'altra banda el Govern pretén optimitzar el parc immobiliari de les Balears, on segons el Llibre Blanc de l'habitatge el 40% dels més de cinc-cents mil habitatges existents estan desocupats o són segones residències. De fet, 23.000 estarien mal conservats o en ruïnes, i per tant podrien ser rehabilitats. En aquest sentit l'aposta és per afavorir la construcció d'habitatges a preus taxats, la creació d'un parc d'habitatges per lloguer, la creació d'un patrimoni de sòl públic i, sobretot, la rehabilitació i revitalització de les zones urbanes degradades per poder fer front la demanda a través d'un model de ciutat i de territori més sostenibles del que hi ha en aquests moments.

Per la seva banda, tant des de l'Associació de Constructors com des del Col·legi d'Agents Immobiliaris es veu el problema de diferent manera o, si més no, la solució. Els empresaris confien poc en polítiques dirigistes i, en aquest sentit, creuen que la rehabilitació no pot ser la solució preferent. Els agents immobiliaris demanen que les ajudes a la rehabilitació no siguin puntuals i individuals sinó que actuïn per zones, que s'elaborin plans integrals que contemplin no només actuacions sobre l'habitatge sinó sobre les infraestructures, la seguretat ciutadana i els aparcaments. D'altra banda creuen que s'ha d'incentivar la rehabilitació de cases per llogar, però tot plegat sense oblidar la necessitat de nou sòl urbà, que és el cavall de batalla de totes les reivindicacions empresarials.

Sigui com sigui, com encertadament ha denunciat el Consell Econòmic i Social, l'habitatge ha esdevingut un problema greu, de la solució del qual dependrà en bona part la convivència futura d'una societat com la balear que viu agosaradament, tal volta d'una manera inconscient, i que s'ha situat prop de l'abisme.

Joves i habitatge: amb l'aigua fins al coll

Magdalena Cortés

L'article 47 de la Constitució espanyola estableix que "tots els espanyols tenen dret a gaudir d'un habitatge digne i adequat". Afegeix que "els poders públics promouran les condicions necessàries i establiran les normes pertinents per fer efectiu aquest dret, regularan la utilització del sòl d'acord amb l'interès general per a impedir l'especulació". La realitat és molt diferent del que hi ha escrit a la nostra Carta Magna. Ara mateix, pagar una casa amb un sou mitjà s'ha convertit en un maldecap. En el cas dels joves la cosa encara es complica més. Ja han passat els temps en què, qui més qui manco, s'independitzava amb el sou de la primera feina o després de casar-se. Segons dades del Consell Econòmic i Social publicades al diari El País, el 34% dels joves espanyols menors de 30 anys no poden emancipar-se per mor de l'alt preu de l'habitatge i de la precarietat laboral. El president del CES, Jaime Montalvo, explica en aquest mateix diari que una parella de joves ha de destinar a pagar la casa el 33% de les seves rendes conjuntes durant 25 anys.

A les Balears la situació no millora. Segons dades del Ministeri de Foment, som la comunitat que major percentatge de la renda dedicam a pagar l'habitatge: un 69,4%.

Aquestes xifres es poden comprovar fàcilment a la realitat. Quan plantejges el tema de l'habitatge tothom hi té alguna cosa a dir. La situació és que els joves que aconsegueixen independitzar-se ho fan per compartir el lloguer d'un pis. Els que tenen sort i poden arribar a comprar una casa, ho fan perquè reben ajuda de la família i, tot i així, s'hipotequen fins a les orelles. La resta viu amb els pares mentre esperen no saben què. Que baixin els preus, si és que encara es pot esperar una cosa així. Aquí es recullen els testimonis de deu persones, encara que haguessin pogut ser moltes més. Totes tenen entre vint i trenta i busques anys, i viuen a Palma. Encara que es troben en situacions molt diferents, tots han patit per igual a l'hora de cercar un lloc on viure amb independència.

Cercar pis suposa enfrontar-se, de cop, amb la realitat més crua. Comprovar com els preus que es demanen no estan en consonància amb els sous que es paguen. I també que és necessari un cop de sort, una família que et doni suport o altres persones amb qui compartir despeses. Sinó, no surten els comptes de cap manera.

Carol Coll té 30 anys. Viu al casc antic de Palma a un pis de lloguer amb Víctor, el seu fill de dos anys. Fa feina d'educadora de medi obert a l'Ajuntament de Palma on cobreix una excedència.

"Després de quedar-me embarassada vaig tornar a ca ma mare. Passat mig any, em vaig posar a cercar pis. M'hi vaig tirar com un any i mig, era impossible. El més barat que trobava eren estudis al voltant de 360 euros (60 mil pessetes), però només tenien una habitació i jo amb el meu fill en necessitava almenys dues. Els pisos valien entre 420 i 480 euros (70-80 mil pessetes). Al final vaig tenir sort perquè una amiga vivia a aquest pis, se n'anava i me'l va poder deixar.

Ara relativament em puc permetre pagar-lo, primer perquè és barat i perquè ara cobresc una excedència a l'Ajunta-

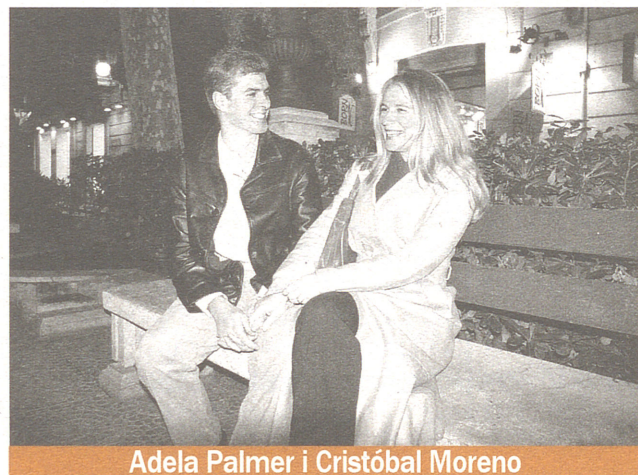
ment i tenc un bon sou, encara que aquest sou em durarà un any".

El pis de Carol té tres habitacions i paga només 240 euros (40 mil pessetes). També és cert que és vell i les rajoles del terra es mouen. Però, així i tot, ha tengut sort.

Adela Palmer, 26 anys, ha estudiat direcció hotelera i fa feina d'auxiliar administrativa a un despatx. **Cristóbal**

Moreno, 25 anys, és llicenciat en dret, combina les pràctiques a l'Escola Jurídica amb la feina al bar dels seus pares. Viuen amb els pares i s'acaben de comprar un pis.

El passat octubre, Adela i Cristóbal varen començar a mirar pisos per comprar. No volen llogar perquè diuen que pagues més i el pis mai no és teu. Tot d'una varen descartar els pisos nous perquè valien devers 180 mil euros (30 milions de pessetes). Finalment en compraren un de segona mà. Ara, acaben de firmar una hipoteca per 40 anys. El pis els costa 162

Adela Palmer i Cristóbal Moreno

mil euros (27 milions de ptes.), però entre els doblers que tenien estalviats i els que els han donat els pares han demanat només 60 mil euros (10 milions de ptes.) d'hipoteca i han de pagar 260 euros (43 mil pessetes) al mes, més l'assegurança de vida que s'han hagut de fer. Al banc no els posaren problemes perquè coneixien a Cristóbal, no varen necessitar ningú que els avalàs. Es consideren dels afortunats perquè no han tengut molts de problemes.

Ara continuen estalviant perquè es casen el mes d'agost. Cristóbal fa feina 13

o 14 hores cada dia. S'estima més fer feina al bar i poder estalviar, en lloc de fer la passantia a un despatx d'advocats i no guanyar res. El seu pla és exercir d'advocat quan estiguin més estabilitzats.

Xisco Fernández, 25 anys, va estudiar FP de telecomunicacions, fa feina per a una empresa que arregla semàfors. **Vanessa González**, 22 anys, fa un curs de l'INEM i fa feina 20 hores setmanals de caixa als cinemes de Marratxí. Viuen amb els pares. Els agradaria comprar-se una casa.

"Vàrem ser innocents. El primer que férem va ser una sol·licitud a l'IBAVI i, per descomptat, ens la denegaren. Aconseguírem 4 punts i el primer de la llista en tenia 14". Vanessa i Xisco duen quasi tres anys junts, es volen independitzar però no poden. Ell té una nòmina de 750 euros (125 mil pessetes) i ella de 420 euros (70 mil pessetes). "No hem tornat a demanar un pis a l'IBAVI, miram el Trueque i la veritat és que no podem. Tampoc no demanarem un préstec hipotecari, que ens donin amb un aval, i llavors enganxar-nos amb el pis, perquè encara seria pitjor". De moment, continuaran com estan. "Ens estimam més esperar un poc, a veure si s'arregla la situació laboral i econòmica".

F.C., 34 anys, aturat. Fa feines de temporada al sector serveis i a la construcció. Va viure durant un any a la casa okupa del carrer Botons. Ara viu al barri del Puig de Sant Pere de lloguer, paga 120 euros (20 mil pessetes) per una habitació.

"Amb el pis vaig tenir sort. El vaig veure buit, vaig demanar qui era el propietari, li vaig telefonar i me'l llogaren. Pag una renda baixa, però si estàs a l'atur et costa pagar-la. El contracte que tenc ara se m'acaba, mir pisos i els preus són una barbaritat. Si normalment guany entre 720 i 780 euros al mes (120-130 mil pessetes) i he de pagar 600 euros de lloguer (100 mil pessetes), és quasi impossible viure!".

F.C. s'estima més que no aparegui el seu nom perquè pensa que el problema de l'habitatge no és un problema individual, sinó que és social. Diu que la seva opinió és la mateixa que la de tota la gent que, com ell, ha estat dins del moviment okupa.

"En el meu cas concret, no tenia ni un duro, estava al carrer perquè se m'havia acabat el lloguer que tenia i no me l'ha-

vien renovat. Vaig viure un temps a casa d'uns amics, però allà no hi podia estar tota la vida. Vaig veure la possibilitat d'entrar com a okupa i ho vaig fer". F.C. va viure a la casa okupada durant un any. "Cada un té els seus motius, però jo crec que la necessitat d'habitatge ens unia a tots. Si tengués doblers estaria de lloguer, tranquil i sense problemes. Però si no en tens i tens fred, li dones una potada a la porta de la casa que està buida i t'hi fiques dedins".

La casa del carrer Botons va ser notificada als diaris. Amb l'excusa d'arreglar unes teules, el propietari va decidir enderrocar el sostre amb els okupes dins. Varen haver de sortir de la casa i denunciar el propietari. De moment ja han guanyat tres judicis i estan pendents d'un quart.

F.C. vol deixar una cosa clara, "la gent que està d'okupa és gent molt diferent: immigrants, gitanos, aturats, famílies senceres... és un problema social, no d'un col·lectiu concret". Afegeix "aquí l'únic habitatge que hi ha és per a rics o per a gent amb molta pasta. La gent més humil ho té molt malament".

Enrique Zúñiga, 22 anys, equatorià, fa feina d'ajudant de cuina a un restaurant. **Luci Jordan**, 36 anys, equatoriana, fa hores a una casa. Tenen un fill d'un any. Viuen a Palma de lloguer, paguen 420 euros (70 mil pessetes) al mes.

"Et sents insultat. Et mostren un pis que l'han xapat en dos, que era un àtic i hi han fet una habitació amb alumini i fusta i te'n demanen 540 euros (90 mil pessetes)".

Fa tres anys que varen arribar a Mallorca cada un pel seu costat. Els dos són d'Equador, però s'han conegut aquí. Ara viuen bé, però per aconseguir aquest pis varen haver de passar la seva odissea particular. En aquest cas, al problema econòmic s'ha de sumar el racisme de molts de propietaris.

El pis on viuen, a la zona de Rafal, el trobaren gràcies a l'ajuda d'una amiga de la senyora per a qui fa feina Luci. A través d'ella conegueren l'encarregat d'una immobiliària que els va ajudar. Els bons informes de Luci, la nòmina d'Enrique i l'ajuda de diverses persones varen con-

Xisco Fernández i Vanessa González

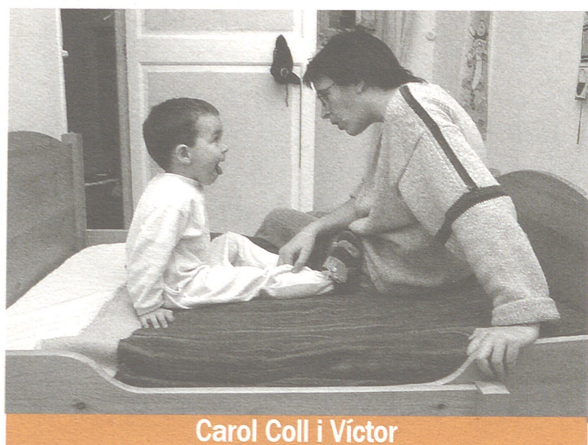
tribuir perquè finalment trobassin pis. De moment tenen contracte per un any i no saben si els ho renovaran.

Enrique sap que tothom té problemes d'habitatge, però creu que ells, per ser persones immigrants, en tenen encara més. "Per aconseguir pis no basta de trobar-lo i que estigui buit, és necessari que el propietari vulgui llogar-lo. Nosaltres no cercam per trobar, cercam tenir sort i trobar algú que et digui que sí. Vas allà, et miren, et miren pel color, i potser per la mala fama que hi ha dels immigrants i per les coses que passen, després ho pagam tots". Es queixen dels mallorquins, que la majoria són secs, "només saluden, i res més". "Quan vas a llogar un pis, si et fessin un test amb aquestes preguntes la cosa canviaria. Molta gent que et diu que no, t'ho llogaria. No és el mateix una persona que es vol estabilitzar, com nosaltres, que una altra que vol viure la "vida loca i anar-se'n".

Malgrat tot, per a Enrique i Luci la vida a Palma és més assequible que al seu país. Aquí almenys poden viure amb el que cobren. "Allà una persona que fa feina cada dia, sense dies lliures ni caps de setmana, guanya devers 240 euros (40 mil pessetes) al mes com a màxim. Sempre vas de fiat: menjar, roba... I quan cobres no et queden doblers. Fas molta feina i no tens res".

Xim Pereyra, 25 anys, enginyer tècnic de telecomunicacions, fa feina a una televisió local. **Roberto Aguiló**, 24 anys, fa feina a la impremta familiar com a autònom. Fa un mes comparteixen un pis de lloguer. Paguen 540 euros (90 mil pessetes) per un pis de tres habitacions per la zona de s'Escorxador, a Palma. Un quart sense ascensor.

"El que vàrem fer primer va ser una crida general a tota la gent coneguda per intentar llogar directament al propietari,

Carol Coll i Víctor

més que res per evitar el tema de les immobiliàries". Després de tres setmanes sense aclarir res començaren a cercar a través del Trueque i es trobaren amb agències immobiliàries que volien fer el negoci a canvi de res. "Telefones, et diuen que tenen tots els pisos, i quan hi vas et diuen que si pagues 240 euros (40 mil pessetes) trobaran el pis que vols. Fins i tot treuen un llibre ple de declaracions jurades de gent que ha trobat pis en tres o quatre dies. De fet, ja quan entres a l'agència i veus que no hi ha quasi mobles et dóna desconfiança".

Mentre, Xim havia anat també a Habitatge Jove, el servei de lloguer per a joves fins a 35 anys que ha posat en marxa l'Ajuntament de Palma. "Et demanen que tenguís un contracte de la mateixa durada que el contracte de lloguer. Jo tenc un contracte de mig any i ell s'acaba de donar d'alta d'autònom. També havies de demostrar que guanyes tres vegades la renda del pis". Segons Roberto "posen unes condicions que jo dubt que hi hagi gent a Palma que sigui jove i que les reuneixi".

El més barat que trobaren al Trueque va ser un pis de 470 euros (80 mil pessetes), i el més car de 740 euros (125 mil pessetes). "Et sents insultat. Et mostren un pis que l'han xapat en dos, que era un àtic i hi han fet una habitació amb alumini i fusta i te'n demanen 540 euros (90 mil pessetes)".

Finalment trobaren el pis on viuen a través d'una agència. Perquè els ho llogassin els bastà mostrar les nòmines. Casualment, va resultar que el propietari coneixia la família de Roberto.

AJUDES PÚBLIQUES

És molt poca la gent que compta amb l'ajuda de l'Administració per llogar o per comprar un habitatge. És difícil trobar persones que hagin sol·licitat habitatges

de protecció pública o que s'hagin beneficiat del programa habitatge jove o d'altres tipus d'ajudes. En la majoria dels casos és la família, i no l'Estat, qui contribueix a donar la seguretat o els doblers necessaris perquè les joves es puguin independitzar. Si la família no pot ajudar, només queda confiar amb els amics i amb la sort.

Carol ha pogut comptar amb el suport de la família: "Després de tenir el fill, pens que puc anar tirant perquè tenc una família al

darrere que em dóna suport. Quan el vaig tenir, vaig mirar ajudes per a mares fadrines al Centre de la Dona, a Joventut... però en aquell moment cobrava 900 eu-

"Vàrem ser innocents. El primer que férem va ser una sol·licitud a l'IBAVI i, per descomptat, ens la denegaren".

ros (150 mil pessetes) i el meu sou era massa alt per poder tenir dret a una ajuda". Cristóbal i Adela ni tan sols no es plantejaren cercar cap tipus d'ajuda. Ell comenta que "si els meus pares no m'haguessin donat una quarta part del que costa el

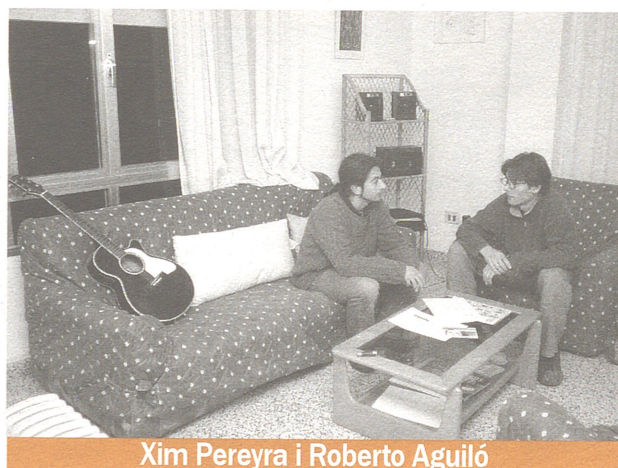
pis, no l'haguéssim pogut comprar. Si, com abans, ma mare hagués estat mestressa de casa i mon pare hagués fet feina a l'aeroport, tampoc no haguéssim pogut fer res". Vanessa i Xisco són dels que no han pogut comptar amb els estalvis dels pares: "Els nostres pares són de fora, són treballadors i no tenen propietats". En qualsevol cas, hi ha decepció entre els que s'informen de les ajudes públiques. F.C. mira els habitatges de protecció pública sense gaire optimisme: "N'hi ha molt pocs i, a més, a l'hora de repartir li sol tocar al cosí de no sé qui en lloc de a la persona que el necessita. Per a Carol "una ajuda... és que hi hagi 1.000 joves i 700 habitatges. Si n'hi ha 70, això no és una ajuda. Jo crec que hi ha molt de màrqueting, molts de fulletons, molta història quan vénen les eleccions... però ni a l'hora de cercar feina hi ha ajudes, i si no tens feina tampoc no pocs accedir a un habitatge".

En el cas de la gent jove, el tema de la feina és tant o més important que el de l'habitatge. Sense una nòmina per pre-

sentar és impossible llogar un pis. Carol ho té present quan diu que "abans que l'habitatge hi ha la feina, i si no hi ha ajudes a la feina, difícilment n'hi pot haver per a l'habitatge. Per què vull una ajuda a l'habitatge si no tenc feina? Si a l'hora de llogar un pis el propietari em demanarà una nòmina d'unes característiques".

És clar que tenir feina, i fixa, és el primer. Però de vegades tampoc no basta. Els sous són tan baixos que difícilment poden cobrir les despeses per viure. També és Carol qui posa un exemple clar: "Jo a la meua feina veig gent que cobra 480 i 540 euros (80-90 mil pessetes) i paguen lloguers de 420-480 euros (70-80 mil pessetes). Amb la nòmina paguen el pis, i després han d'anar a serveis socials a demanar ajudes per menjar i per als fills".

A Mallorca, amb una economia centrada en el sector serveis, molta de gent està en una situació semblant a la de F.C., que explica que "aquí feina n'hi ha, però no és feina estable. Et contracten per una temporada, després t'acomiaten i has d'esperar a la pròxima temporada, estàs un temps a l'atur sense cobrar i després tornes a fer feina. I quan ja has acumulat

Xim Pereyra i Roberto Aguiló

un any de feina, cobres quatre mesos d'atur. És la vida que jo duc. Clar que m'agradaria tenir una bona feina, un contracte indefinit... una estabilitat. Però és difícil trobar-la".

"L'AJUNTAMENT NO ES BANYA"

A l'hora de cercar les causes de la ràpida pujada dels preus en els últims anys, cadascú ho explica de diferent manera, però tots parlen del mateix: l'especulació. Adela i Cristóbal donen la culpa, sobretot, a la gent. Per a Cristóbal, "la gent

se n'ha anat del cap. Molts han fet aquest negoci, han comprat un pis i l'han venut més car". Adela afegeix que "la gent ha vist: aquest en demana 25, jo en demanaré 30". Xisco i Vanessa van més enllà: "Els pisos són caríssims perquè som espanyols. I ja se sap, els espanyols quan veim una mica de negoci... A altres països no sé si passa. Amb l'arribada de l'euro la gent comprava part dels pisos en negre, i això va fer que el preu pujàs molt".

Xim i Roberto també parlen de l'especulació immobiliària. Per a Xim, el turisme és el que ha generat un mercat especulatiu del terreny i ha fet que molta de gent tenguí la segona i la tercera casa. Roberto fa referència a la influència dels alemanys quan diu que "Mallorca s'ha convertit en un negoci especulatiu dels

"Si els meus pares no m'haguessin donat una quarta part del que costa el pis, no l'haguéssim pogut comprar."

alemanys i ara nosaltres en començam a patir les conseqüències".

Carol i F.C. carreguen també part de la responsabilitat a l'Estat. Carol diu: "Sincerament, crec que és política. El partit que tenim a Palma des de fa molts d'anys ha tocat molt poc el tema social i de joventut. A més, hi ha molts d'habitatges,

però Mallorca és una zona amb una petita part de la població que és la que manejat tota l'illa. Hi ha unes poques famílies que acumulen moltes de cases i es poden permetre el luxe de tenir-ne de tancades. Llavors, a la llarga s'ha de construir més, i quan ja no es pot construir més, el preu puja molt". Per a F.C. "és un conjunt de coses. Hi ha moltes cases buides, però no es rehabiliten per al seu ús, sinó que s'empren per especular. Tot és un negoci i l'Ajuntament no fa res per arreglar la situació, no es banya".

Què s'ha de fer davant d'aquesta situació? Carol creu que "els polítics tenen un deure" i proposa que es facin més estudis sobre el que li passa a la gent jove. També considera que s'ha de respectar la propietat privada, però fins a un punt: "Que obliguin els propietaris a mantenir la propietat en condicions. El que no pot ser és que hi hagi cases abandonades perquè acaben destrossades i, a la llarga, la subvenció per rehabilitar l'habitatge surt més cara que si el propietari hagués mantingut la casa periòdicament".

El tema dels pisos buits fa bullir la sang a més d'un. I no és per a manco. És dur

veure una casa que es tuda quan un no se'n pot pagar una. Xisco proposa que "el que haurien de fer amb els pisos buits és donar canya als propietaris amb impostos perquè els lloguin o facin alguna cosa". Per una altra part, pensa que "l'Estat hauria d'obligar les constructores a fer un percentatge de pisos accessibles a tothom, o que els fes el mateix Estat". A més, creu que s'ha de fer un pla d'accés a l'habitatge real, "no el que fa l'IBAVI que treu molt pocs pisos cada any. A més, tampoc no els regalen, perquè has de pagar una bona hipoteca".

Per a F.C. l'opció d'okupar una casa només és una solució per a una persona concreta en un moment determinat, segons ell "com veritablement s'arreglarien les coses seria si l'Ajuntament construís habitatges socials a un preu assequible i es deixàs de tanta beneïtura i tanta casa per a rics. Hi ha gent pobra també a aquesta illa".

EL FUTUR

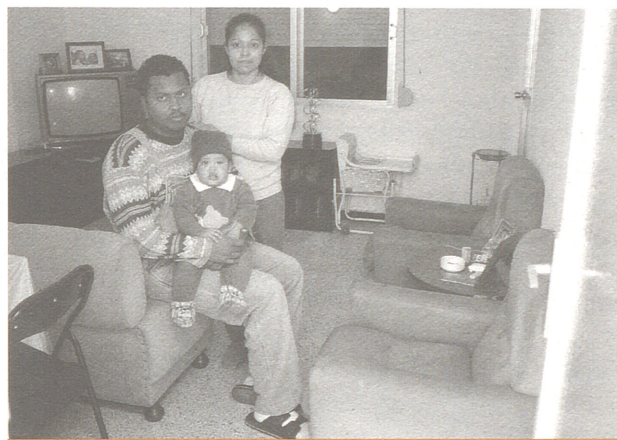
La conversa acaba parlant del futur. Del que els agradaria aconseguir. Al final, com diu el periodista Ryszard Kapuscinsky, el que la gent d'arreu del món desitja és allò més bàsic: una feina i una casa.

A Carol li agradaria comprar un pis pel fet que té un fill. De moment, encara ho veu molt lluny: "amb el meu sou, per viure bé, pots accedir a un habitatge de 60 mil euros (10 milions de pessetes). Per aquest preu pots anar a Corea, a Son Gotleu... i així i tot. A Mallorca no hi ha cap habitatge d'aquest preu. Ahir vaig telefonar a una casa de Santa Catalina de tres habitacions. Costa 144 mil euros (24 milions de pessetes) i s'hi han de fer reformes". Carol diu que no pensa molt en el futur perquè ara està bé, però també és conscient que quan se n'hagi d'anar del pis on viu ho passarà malament. "Perquè tenc una família que em dona suport, així i tot tampoc no descarto donar una potada a una porta i entrar".

El futur immediat d'Adela i Cristóbal passa per moblar la casa que acaben de comprar i casar-se. "Moltes despeses" diuen. De moment tenen molts anys d'hipoteca per endavant. A Roberto també li agradaria acabar per comprar un pis, però encara no té el coratge d'hipotecar-se per a mitja vida. Reconeix que "pos-

siblement la hipoteca fos més barata que un lloguer però en aquests moments prefereix no fer-me. Trobo que una hipoteca de 30 anys als 25, com fa la gent, és tota una vida. A mi em tremolaria la mà a l'hora de firmar". Per a Xim "ara la gent, en lloc de casar-se, s'hipoteca. De fet, és pitjor que casar-se. Si et cases i et baralles no passa res, però si tens una hipoteca és un embull".

Vanessa i Xisco pensen que amb la crisi econòmica molta de la gent de fora que ha vingut a fer feina se n'haurà d'anar i

Enrique Zúñiga i Luci Jordán

hauran de vendre el seu pis. Esperen poder comprar quan baixin els preus, sinó, mig en broma comenten que només els quedarà "esperar que es mori algun dels nostres pares per heretar el pis o anar a viure a Cala Rajada".

El que té més clar F.C. és que no vol viure al carrer. Li agradaria tenir la seva pròpia casa però ho veu impossible. "Qui té 30 milions per comprar-se una casa? Jo no els tenc. Així que m'hauré de conformar llogant mentre pugui, i quan no pugui hauré d'okupar".

A Enrique i Luci també els agradaria comprar, però són realistes: "un sempre veu la seva posició, on pot arribar, què pot fer. Ara m'estic formant, fins que arribi l'oportunitat. Quan arribi l'oportunitat, que esper que arribi, no ho pensaré dues vegades, perquè la meua intenció és establir-me".

De moment, la previsió és que els preus dels pisos continuïn pujant, encara que no al ritme que ho han fet fins ara. Les deu persones d'aquest reportatge són només un exemple del que passa a molts dels joves d'aquesta illa. N'hi haurà alguns que ho han tingut tot més fàcil, i d'altres amb molts més problemes. Sigui com sigui, ara mateix, disposar d'un espai propi, més que un dret, ha esdevingut un privilegi.

Entrevista a Aixa del Rey, Bartomeu Ramis i Bàrbara Vich, arquitectes

"La Comunitat", un projecte innovador pensat per als més joves

Antoni Oliver

Bàrbara Vich, Tomeu Ramis i Aixa del Rey han guanyat el primer premi d'arquitectura Art Jove amb un projecte que varen titular "La Comunitat", trenta habitatges especialment dedicats als joves i que és previst que es construeixin als afores de Maó. Aquest bloc, que estarà destinat a lloguer, destaca perquè enfront d'una sola tipologia, en té diverses, amb diferents opcions

d'agregació, la qual cosa permet configurar espais distints. La proposta s'aixecarà sobre un solar de 3.500 metres quadrats dels quals 1.400 seran habitables. En aquest cas La Comunitat no és la pel·lícula sinistra d'Alex de la Iglesia, on hi havia una comunitat de veïns terrible, sinó un projecte més engrescador pensat per als més joves.

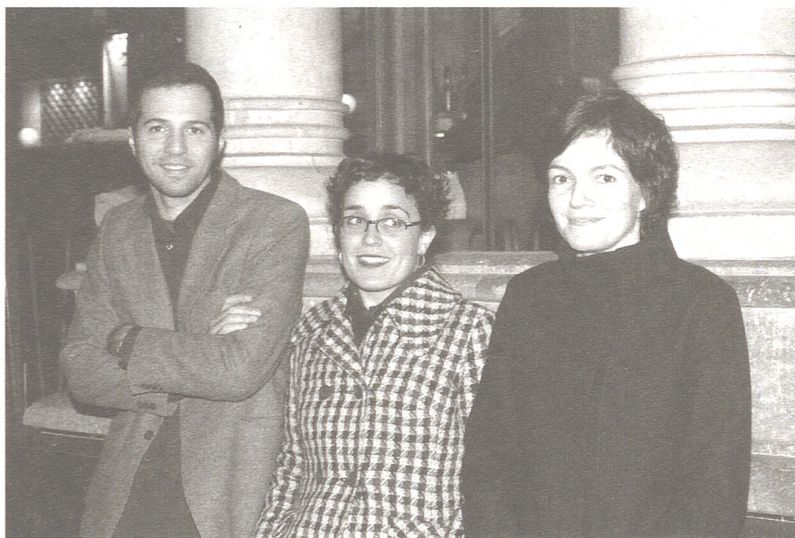
Aquest concurs el convocava Art Jove i l'objectiu era la construcció d'uns habitatges per a joves a Maó. Després l'Institut Balear de l'Habitatge va decidir que s'executàs el projecte que guanyàs el primer premi.

Tomeu Ramis, un dels autors del projecte, destaca que, en primer lloc, varen estudiar quin tipus de tipologia d'habitatges interessava i després com es podien agrupar aquests habitatges.

"El que proposam són uns habitatges per a joves que van de trenta a seixanta metres quadrats, construïts a partir d'un mòdul de proporció ampliable, no és una mida rígida, segons el tipus de promoció hi podia haver més habitatges d'un tipus o d'un altre". Encara que el tipus d'habitatge té més a veure amb un estudi-habitatge que amb un pis convencional.

Una de les característiques d'aquest projecte és el protagonisme que se li dona al futur usuari de l'habitatge. En aquest sentit subratlla Tomeu Ramis que "ens interessava promoure un espai buit en comptes d'un espai fragmentat, de tal manera que el mateix usuari sigui qui l'acabi de configurar i pugui definir el seu habitatge".

Perquè aquest protagonisme de l'usuari sigui possible el que s'ha fet ha estat

"acumular totes aquelles peces que se suposa que són fixes, banys i cuines a una façana i alliberar l'altra façana perquè l'usuari acabi de fer-hi el seu entorn, tot fugint de l'habitatge tradicional, familiar".

Una de les característiques d'aquest projecte és que està constituït per tres tipologies diferents i el que es va treballar va ser la manera de relacionar aquests espais. En aquest sentit Tomeu Ramis posa de relleu que "varen optar per promoure la relació entre les persones que conviuran en aquest edifici, a través de corredors i fugir del corredor fosc, sense llum".

La idea de què s'ha partit ha estat que, precisament, aquests corredors puguin provocar una relació d'intercanvi entre

les persones que habiten l'edifici. És a dir, que respecte de l'accés a l'edifici, una solució era utilitzar escala i ascensor i posar dues portes per replà, com a solució clàssica o, d'altra banda, optar per una altra tipologia és utilitzar el corredor com a accés a l'habitatge.

ESPAIS DE RELACIÓ

Amb aquesta solució s'incrementa la relació que puguin tenir els habitants dels apartaments i també es dona

una solució al que era un dels condicionants del concurs: que l'edifici fos pensat per ocupar un espai a l'interior d'una illa. En aquest sentit, destaca Tomeu Ramis que "el plantejament va ser fer una planta baixa, de tres o quatre metres d'alçada, tota una sèrie de tallers que servissin per ocupar un espai comú per als joves, com a centres d'esbarjo o d'entreteniment i la coberta d'aquests tallers és utilitzada com a lloc també comú, per fer esport o altres activitats lúdiques".

Amb respecte al tipus de materials emprats per a la construcció de l'edifici no queden especificats al projecte i dependrà del pressupost destinat a la construcció i per això el tema dels materials només s'hi suggereix. No obstant això, per mor del sistema d'accés a l'edifici, les ti-

pologies s'agrupen en blocs bastant compactes, repartits en tres blocs relacionats "per aquesta espina dorsal que seria l'accés comú".

Per a aquests blocs compactes, l'aspecte que tenen des de l'exterior i el clima de Menorca, s'ha utilitzat un sistema de persiana. Respecte dels materials, puntualitza, que es poden usar, segons el pressupost, materials prefabricats per abaratir la construcció, però això no vol dir que els materials siguin d'inferior qualitat, i adverteix que "per un mateix preu ens interessa més donar metres quadrats que materials de luxe, perquè en aquest tipus d'habitatge ha de ser primer l'espai utilitzable i, en conseqüència, afegeix, "no ens importa que en lloc d'utilitzar una fusta noble s'empri fibrociment".

ESTALVI ENERGÈTIC

Aquest equip de joves arquitectes que exerceix a Barcelona s'ha presentat a diversos concursos i ara ha guanyat aquest, convocat per la Conselleria de Benestar Social. El projecte, segurament, es durà a terme en una promoció feta per l'Institut Balear de l'Habitatge.

Un altre tema que es varen plantejar era com resoldre l'aportació de sistemes energètics actius i passius. En aquest sentit s'ha utilitzat l'energia solar i es preveu la instal·lació d'unes plaques d'energia solar i d'uns

**"La Comunitat",
qué és així com
varen titular el
projecte, té unes
característiques
mediterrànies
que fan que
pugui gaudir-se
de l'exterior sis
o set mesos a
l'any".**

acumuladors d'aigua de pluja per a la seva utilització als serveis sanitaris i de reg.

En referència al tractament de l'interior de l'illa destaca que a cota d'entrada s'han construït uns tallers i unes zones verdes amb arbres i plantes. No obstant això, les característiques ecològiques de l'edifici no es troben tant en la instal·lació d'energia solar o dels acumuladors d'aigua com en la manera de distribuir l'espai, en la forma de comunicar els apartaments, per exemple en el disseny de tres blocs molt clars perquè "l'aire pugui passar entre aquests blocs i que les passerres puguin ser solellades, és una forma d'aprofitar el bon clima que hi ha a les Balears. És clar —destaca Tomeu Ramis— que si aquest projecte s'hagués

fet per al nord d'Europa seria un altre".

"La Comunitat", que és així com varen titular el projecte, té unes característiques mediterrànies que fan que pugui gaudir-se de l'exterior sis o set mesos a l'any, no té un *look* mediterrani, com per exemple el predomini del color blanc o unes teulades tradicionals, però sí unes característiques que el fan connectat amb el medi i integrat a un entorn, que en aquest cas serà els afores de la ciutat de Maó.

En aquest sentit, Tomeu Ramis destaca que aquest disseny "correspon més a un edifici que ha d'estar situat a la perifèria que al casc antic, per això creim que hem tengut un marge de llibertat per utilitzar materials que no són els propis del casc antic, per exemple, els materials que s'han d'utilitzar en el casc antic de Maó, com ara el marès, la teula, etc. En aquest cas es poden utilitzar materials més industrials, prefabricats, que endemés poden contribuir a abaratir els costos i aquest abaratiment pot anar en benefici de tenir un major espai.

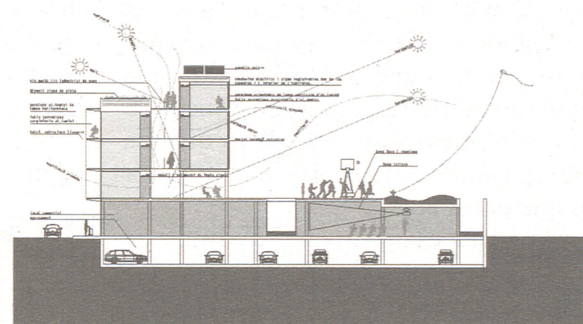
L'edifici està pensat per a la perifèria de Maó, perquè l'ajuntament té la idea de fer créixer la ciutat cap als afores. Una de les idees que es varen plantejar a l'hora de dissenyar l'edifici és que "des de fora es pogués intuir el que passa a l'interior de l'edifici, encara que l'edifici sigui ideat com un bloc compacte, es deixa que entre els tres blocs que integren l'edifici hi hagi aire i sol, això fa que els habitants de l'edifici estiguin en contacte directe amb el carrer i que la gent del carrer pugui veure l'interior de l'edifici, però com és natural tot guardant una intimitat dels que hi han de viure, perquè no es tracta que les persones estiguin a un aparador, però sí que hi ha una interrelació entre l'exterior, el carrer, i l'interior de l'immoble, és a dir, que des del carrer es pugui veure el verd de l'interior de l'illa i a l'inrevés".

Si Tomeu Ramis hagués de destacar una característica especial d'aquest projecte subratllaria el tractament de la interrelació dels espais i de la possibilitat també d'interrelacionar-se de les persones. Interessa que les persones tinguin oportunitat de relacionar-se, però tampoc no "s'ha de ser sectari, és a dir, que cadascú pot socialitzar-se com vulgui, no hi cap necessitat de relacionar-se amb la resta, encara que la idea és que es tenguin

aquesta oportunitat de relació".

La contraposició entre donar el "màxim de privacitat als habitatges i la possibilitat de relació entre els habitants, és el que s'ha intentat equilibrar", de tal manera que hi hagi aquesta possibilitat d'interrelació entre les persones, però que també es pugui tenir molta privacitat, en el sentit que una persona que hi viu no ha de sentir-se intimidada per una altra que pugui passar per davant ca seva, les passerres no arriben a tocar la façana.

Respecte d'aquests espais comuns es proposa un accés comú tant per als habitatges com per als tallers proposats a l'interior de l'illa, i s'ofereix així un accés per un passatge-pati on poder deixar les bicicletes i gaudir del sol.

El fet de situar a l'entrada principal la rampa d'accés dels cotxes, permet agrupar les dues entrades en una i fer-la així molt més ampla. S'ocupa un solar "amb aparcament en planta soterrani, en la planta baixa, de 3,5 metres, d'alçada, és previst un espai per a locals comercials, a peu de carrer, i a la part interior, amb accés directe, es podrien situar també tallers, locals veïnals, sales de l'edifici per als joves o serveis, com bugaderia, etc. A la coberta de l'edifici es pot instal·lar una zona d'esports.

La idea de blocs compactes, no vol dir, segons destaca Ramis, que l'edifici tenguin un aspecte compactat, des de fora no es té la sensació que hi hagi uns habitatges petits, sinó tot el contrari, els apartaments són diàfans i s'opta per una solució de filtres, en aquest cas amb unes persianes que és "una solució que funciona molt bé" perquè la idea és que la relació amb el carrer pugui tenir una sèrie de filtres per fugir del contacte directe que suposa una finestra i que el balcó estigui tancat per una persiana, en una solució que estèticament és elegant a la vegada que "utilitza un element, com és ara la persiana, que és molt propi de les Balears".

Respecte de la forma de treballar en equip destaca Ramis que "hi ha molta discussió prèvia i quan tenim la idea clara "començam a dibuixar". Tampoc no és la primera vegada que treballen junts en la redacció d'un projecte i, de fet, es pot parlar d'una obra conjunta, sense que cap dels tres hagi tengut una tasca o un protagonisme especials.

OCUPACIÓ DEL TERRITORI

En passar a altres temes, Tomeu Ramis considera que és preocupant com s'ha ocupat el territori, en especial a Mallorca. "És preocupant —destaca— que hi hagi hagut el gran creixement que es va donar en els anys seixanta i setanta, com la "taca d'oli" actual, on l'edificació s'estén per tot el territori, en especial en el Pla de Mallorca. "Supòs —assegura— que tot-hom, per exemple, veu bé que es facin cases aparellades, perquè, en principi és el que té menys impacte. Però quant a càrrega sobre el territori, és molt pitjor el que passa ara".

El resultat és una invasió d'edificis de presumpte estil mallorquí que no se sap molt bé què és, si és un ranxo californià o què. En aquest aspecte Ramis destaca que "l'estil mallorquí, si és que n'hi ha hagut mai, té a veure amb un mode de construcció i uns materials que han deixat d'existir, per tant l'únic que es pot fer ara és una mena de "maquillatge" a la mallorquina.

Al seu judici "a Mallorca es poden comptar les poques mostres de bona arquitectura que s'han fet en els darrers quaranta anys, perquè s'han fet, en la majoria dels casos construccions tipus estàndard, però això no lleva que "hi hagi hotels molt ben dissenyats i també edificis de pisos molt bons".

Malgrat que l'habitual és una arquitectura molt adotzenada. Espera que "canviï una mica la situació".

ELS PRIMERS PROJECTES

Bàrbara Vich, Tomeu Ramis i Aixa del Rey són conscients dels problemes que tenen els joves, en especial a l'hora de trobar feina i habitatge. Quant al primer punt, destaquen tots tres que és necessari construir habitatges de lloguer destinats especialment a joves, perquè el preu de l'habitatge és molt car. Ells en el seu projecte han intentat abaratir costos. Manifesta Aixa del Rey: "aquest projecte pot

ser car, perquè hi ha molt d'exterior, però s'han intentat abaratir amb la utilització de prefabricats, com explicava Tomeu Ramis, però amb dignitat. També es tracta d'utilitzar el muntatge ràpid. Això suposa que el lloguer pugui ser més assequible. El problema de l'habitatge per als joves és important. "Un crèdit per comprar un pis suposa una hipoteca pràcticament de per vida", destaca Aixa del Rey i per això manquen molts de pisos de lloguer. Però també hi ha pisos buits retenuts, els bancs i les caixes solen retenir els habitatges que tenen per impagats d'hipoteques, perquè si els posassin al mercat baixarien els preus".

Bàrbara Vich destaca que "aquest projecte, si tira endavant, serà un molt bon encàrrec, el que és fantàstic és que això hagi estat promogut pel Consell de la Joventut, que depèn de la Conselleria de Benestar Social i que ara l'Institut Balear de l'Habitatge tengui la idea de fer l'edifici, perquè Arquitectura es va reservar el dret d'executar el projecte".

Les característiques ecològiques de l'edifici no es troben tant en la instal·lació d'energia solar o dels acumuladors d'aigua com en la manera de distribuir l'espai, en la forma de comunicar els apartaments.

Aquesta és sens dubte una oportunitat professional per a aquests arquitectes que treballen a un despatx professional de Barcelona i també pel seu compte. El que passa és que "feina pel nostre compte la que tenim ara és la que ens poden encarregar els amics o el cosí", diu Aixa del Rey.

A l'hora d'accedir al mercat laboral no hi ha hagut massa dificultats perquè "hi ha molts de despatxos professionals que ara tenen molta feina, perquè els projectes a Barcelona s'han incrementat amb la cita del Fòrum 2004. El que passa és que la majoria de projectes van a parar als despatxos més consolidats", sobretot ara que s'ha posat de moda fer el concurs adreçat a despatxos convidats i això vol dir que els despatxos que conviden a presentar el projecte, clar, són els més coneguts, destaca Tomeu Ramis. No obstant això "els concursos són important quan comences, perquè competeixes amb altra gent, treballes amb despatxos consolidats, amb gent que té més experiència que tu i això és molt bo, ja ens hem

presentat a quatre, perquè és una bona forma de contrastar opinions, de tenir crítiques, i si fas feina pel teu compte no et formes d'aquesta manera. Quan surts de l'escola fer feina d'aquest tipus està bé, perquè aprens, veus punts de vista diferents, etc."

Afegeix que "diguem que el que hi ha és una gran mà d'obra que treballa per a altres despatxos i és més difícil fer feina pel teu compte".

D'altra banda, destaca Aixa del Rey que "l'habitatge és el gran oblidat de l'arquitectura, però des de fa uns anys, ara hi torna a haver un interès per la promoció d'habitatges i no purament per especular amb els habitatges".

Bàrbara Vich destaca que "és important que hagin apostat per un equip jove" i es demana si "realment hi ha demanda d'estudis". Perquè quan un cerca un primer habitatge es poden donar dues actituds. "Per una banda potser que en sortit de casa el jove compri un pis de tres o quatre habitacions o bé que llogui un petit estudi, tal vegada per la diferència de preu que hi pot haver s'estima més comprar un pis més gran".

Aixa del Rey posa en relleu que pel que ella observa "no hi ha una cultura del lloguer, com arreu d'altres països d'Europa, la gent s'estima més comprar una casa encara que sigui a quaranta anys vista, perquè considera que pagar un lloguer és tirar els doblers, compren com la inversió de la seva vida, i això costa quasi un 70% del sou, o bé per vendre una altra vegada". I endemés "una hipoteca suposa pagar quasi tota la vida, prest passarà com en el Japó on les hipoteques passen de pares a fills, és a dir, que pots heretar una hipoteca en comptes d'un pis".

D'altra banda, també diuen que la impressió que fa és que "sòl n'hi ha, el que passa és que no està en el mercat" i també passa que "una part significativa de la compra d'immobles és com a inversió i tampoc no es posa al mercat", destaca Tomeu Ramis.

Aixa afegeix que "s'hauria de fer una llei com a França on una persona no pot tenir un immoble buit, sinó que ha de demostrar que hi viu, almenys tres mesos a l'any o, en cas contrari l'ha de posar en lloguer. Pens que tres mesos a l'any és com una segona residència un poc estirada, no és una exigència molt gran".

Taula rodona amb Gabriel Company (secretari general d'ASAJA), Josep Gomila (batlle d'Alaró, PSM), Margalida Rosselló (conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears, Els Verds) i Maria Salom (portaveu del PP, diputada autonòmica).

La Serra: el valor del paisatge

La serra de Tramuntana s'ha convertit en el cavall de batalla d'unes preeleccions que tenen novament en el territori un tema cabdal a l'hora de mesurar qualsevol pols polític i també social i econòmic. Tots els partits es presenten a la nova convocatòria amb el tema del territori sense resoldre. Es parla mentre es va fent o es parla mentre no es fa res... segons les percepcions. La configuració de la serra esdevé d'aquesta manera la configuració d'un paisatge també polític, on tothom parla i tothom calla, on ningú no renuncia a tenir entre els seus objectius la protecció, on entren en joc des dels valors més actuals fins a les arrels més profundes d'una Mallorca per a la qual la terra ha estat durant les darreres dècades moneda de canvi, el valor que d'una o altra manera determinarà el futur econòmic de l'illa, perquè avui la terra ja no fa honor a la dita popular i la terra demana pa.

ONA: A tres mesos escassos de les eleccions els he de confessar que m'ha estat difícil convocar aquesta taula...

Rosselló: En primer lloc crec que s'ha de centrar el tema, perquè se n'ha parlat molt, tothom el té en boca. I jo abans de tot vull dir que era una reivindicació de determinants col·lectius socials, una demanda que dura ja molts d'anys, més de vint anys m'atreviria a dir. La serra de Tramuntana, i no ho dic jo, perquè està avalat per molts d'estudis, és el territori de Mallorca on hi ha els ecosistemes més importants, tant de flora com de fauna hi ha les espècies més importants i també els endemismes i té una riquesa que fa necessària la seva conservació com a patrimoni natural. És també un dels paisatges més meravellosos que tenim a Mallorca i és imprescindible una normativa integral per a la seva conservació.

Dit això, vull assenyalar que el Pacte de Progrés quan el 1999 va signar els acords, hi hagué unanimitat per declarar-la en aquesta legislatura Parc Natural. Dins aquesta proposta clara que hi havia, ara, la Conselleria de Medi Ambient, que és competent i responsable en la conservació dels ecosistemes, fauna i flora, hi ha fet feina durant un any: per dissenyar una proposta que fos el més acurada possible i s'ha treballat amb diferents professionals de manera multidisciplinària per presentar un document base a partir del qual debatre de forma oberta què significa posar sobre la taula una proposta concreta i clara sense interpretacions falses. I a partir d'aquí entrar en el debat amb diferents col·lectius que hi tenen molt a dir per poder arribar a declarar la Serra Parc,

de la manera més consensuada possible. Encara que consens no vol dir que tothom hi estigui d'acord. Ara, sí, s'ha d'intentar escoltar i rebre suggeriments, perquè la majoria d'implicats se'n sentin part.

PROTEGIR EN CONTRA

Salom: Nosaltres des del partit Popular també estam per protegir la serra de Tramuntana, i tot el que sigui necessari a les nostres illes. De fet, els anys que hem governat aquí hem intentat aprovar tota una sèrie de normatives, a nivell d'ordenació del territori, com han estat les Directrius, on es marca quines són les línies de protecció que hi ha d'haver. I també hem impulsat i donat suport a la Llei d'espais naturals que fa que un 40% del nostre territori estigui protegit. A dia d'avui amb aquesta normativa que hi ha, no existeix un perill d'urbanització de la serra de Tramuntana. És un paisatge emblemàtic, amb un entorn

El Puig Major sobresurt dalt de tot de la Serra,
en el cor d'una muntanya que és patrimoni
de tota la societat.

meravellós, on hi ha espècies que s'han de protegir i conservar i si hem arribat fins a aquest punt és perquè hi ha hagut uns particulars, que són els propietaris d'aquestes terres, grans o petites, que les han conservat, que se n'han ocupat i preocupat per poder tenir a Mallorca un espai tan fabulós.

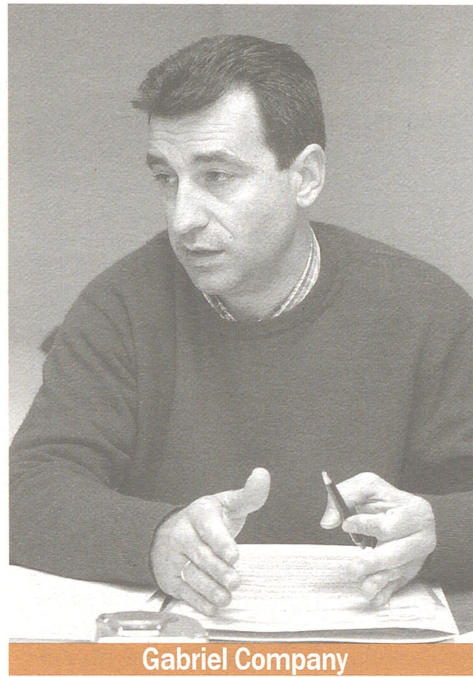
El que nosaltres deim és que si es pot declarar Parc la serra de Tramuntana i la gent afectada hi està d'acord, endavant!, el Partit Popular hi estarà d'acord. Ara, des del Partit Popular com a principi no es pot protegir una determinada zona que mediambientalment pot ser molt valuosa, però en contra dels propietaris d'aquesta terra, perquè al final això fracassa. Protegir en contra fa que al final el sistema de gestió fracassi: no funciona i va en detriment del medi. Per això discrepam amb la Conselleria de Medi Ambient.

EN CLAU ELECTORAL

ONA: *I des del punt de vista municipal, limita aquesta declaració els ajuntaments?*

Gomila: Jo no sé molt bé si he de respondre com a representant del PSM, o com a batle d'un municipi afectat de ple. En tot cas la meua opinió és la mateixa en els dos casos. Igualment que ningú no podrà oblidar que la consellera de Medi Ambient és també la candidata d'Els Verds a les properes eleccions...

És cert que el Pacte de Progrés va posar-se com a objectiu declarar el Parc de la serra i també ho és que el PSM des de fa 25 anys reclama aquesta declaració, i és una assignatura que el Pacte tenia pendent. Ara bé, justament s'havia de presentar ara que falten quatre mesos per a les eleccions? Aquesta era una proposta que s'havia de fer al principi de la legislatura per donar temps suficient per poder discutir i debatre i participar en la presa de la decisió. Ara, en plena campanya preelectoral és molt difícil debatre tot això, perquè es fa en clau electoral. Tot i això, i dit el que hem dit, el que el PSM ha manifestat i vol és l'aprovació del Parc de la serra de Tramuntana. Però vull dir que l'experiència de govern d'aquesta legislatura ens ha de servir... i en aquests moments tenim uns parcs declarats amb unes determinades dificultats de funcionament. Tenim el parc de Llevant que va generar tota una sèrie d'enfrontaments socials. El que voldríem al PSM és que el Parc de Tramuntana fos un projecte col·lectiu, madurat des de la participació i el consens, i resulta que entrar ara en un debat de petit detall, no és possible. Amb un articulat que entra en el més mínim detall de la gestió concretat, amb un territori tan extens que implica vint-i-quatre municipis... Ara no és possible perquè requereix temps; per això vàrem llançar la idea que ara el que es pot fer és donar

Gabriel Company

una passa política per dir "sí volem el Parc" tot fent la declaració mitjançant decret i en haver passat les eleccions ja en parlarem, ja farem el PORN que concretarà, amb tot un procés de debat que ara no hi ha temps a fer sense vicis.

ONA: *Encara que no estiguin d'acord que ara sigui un bon moment per fer aquest debat, què pensen del document presentat?*

Company:
"A la serra de Tramuntana, consellera, fan més cent pagesos convençuts que cent ibanats, amb tots els meus respectes pels treballadors de la conselleria. És molt important que valoreu que no podeu fer una gestió del territori, perquè la propietat no és vostra i només hi podeu prohibir".

tat la punta de llança i s'han trobat que han de defensar uns criteris sense la suficient capacitat de gestió ni de decisió, com ha passat amb el Parc de Llevant. Al PSM volem que la declaració de Parc sigui un èxit i no només una declaració d'intencions i per a això la gent l'ha de valorar com una cosa positiva, com un benefici que pot obtenir... ja siguin pagesos o propietaris o caçadors, o qui hi viu. I se li han de presentar tota una bateria dels beneficis que n'obtindrà. I per això fa falta un model de gestió que nosal-

tres hem proposat: que sigui participatiu, que sigui sobretot dels ajuntaments i de les institucions que hi tenen qualche cosa a dir, ara per exemple, el Consell de Mallorca hi té totes les competències quant a carreteres i territori... i sobretot els ajuntaments. Alaró, per posar un exemple, hi té implicat el 75% del territori municipal, i n'hi ha que li tenen tot. Per tant, alguna cosa haurem de poder dir. No només la Conselleria de Medi Ambient per molt responsable i competent que sigui, que ho és, podrà gestionar la Serra. Hi haurà d'haver un model que doni molta participació als ajuntaments i a la Conselleria d'Agricultura, o a la d'Obres Públiques...

IMPULSAR/CONSENSUAR

Company: Jo vull començar per dir que hi ha molta de gent que parla de protegir, però els que, sense parlar-ne gaire, realment han conservat fins ara han estat els pagesos. Aquesta és la diferència, i si el territori està com està en aquests moments és perquè nosaltres l'hem protegit. Els nostres padrins repadrins, pares i germans que avui hi fan feina. El que hem aconseguit amb molt de sacrifici és precisament protegir una part important de Mallorca. I ara en lloc de premiar-nos, ens castigau amb figures que el que fan és posar restriccions, i prohibir uns usos i activitats que hem fet sobre aquest territori, per protegir-lo, durant tants d'anys. Evidentment aquestes limitacions minven el patrimoni. També voldria expressar que el més fàcil és imposar, imposar des de l'Administració és molt bo de fer. El que és difícil és consensuar i això no s'ha fet fins ara.

Jo no puc estar d'acord amb el PSM quan diu que facem via decret el Parc i que llavors ja ho aclarim, perquè hem de saber amb quines normes jugam, i més encara si es tracta de posar normes que són restrictives al patrimoni, això és comparable a un atracament al Banc d'Espanya, posam mà al calaix de gent, robam fins i tot patrimoni. I això és bo de fer des d'una postura de força com és en aquests moments la de l'Administració. A més a més, en aquesta primera intervenció, voldria dir també que no entenem com és possible que la Conselleria vulgui continuar ampliant una xarxa de parcs quan els que hi ha no funcionen. No s'entén que un empresari posi avui una botiga a la plaça d'Espanya i demà ja vulgui una franquícia de botigues, primer hauria de consolidar la primera. Els parcs de Mondragó, de Llevant... no funcionen o funcionen malament i ja volen fer-ne un altre... primer que en facin funcionar un!... i no passeu pena, si funciona i va tan bé, no importa passar pena... la gent no és beneïta i tot d'una hi estarà d'acord. No s'haurà de convèncer ningú. Ara, la postura demagògica de demanar a tots els que no estan afectats si volen un parc, clar, així va bé!

Tots la volen protegir

S.V.

La presentació de la proposta "verda" per declarar Parc Natural la serra de Tramuntana va ressuscitar la polèmica. Potser, com afirma la consellera de Medi Ambient, no hi havia aquesta intenció, sinó, justament, tot el contrari: no es volia reincidir en "l'error" del Parc de Llevant, quan es va fer la declaració abans d'aprovar-ne el Pla d'ordenació. Però la iniciativa de la conselleria agafà per sorpresa els seus socis de Pacte de Progrés. Tots diuen voler protegir la Serra, fins i tot l'Associació de Propietaris que és la més bel·ligerant. També el PP, encara que aposta perquè el Parc es limiti a les finques públiques. Però el problema és com i quan fer-ho. En això ningú no es posa d'acord.

En altres circumstàncies l'anunci de declarar Parc tota la serra de Tramuntana hagués estat una excel·lent notícia per a tots aquells que reclamen la màxima protecció possible per a aquesta contrada de Mallorca. Sens dubte és el territori més emblemàtic i el que té major interès natural, endemés de paisatgístic. La necessitat de preservar la Serra i alhora de dotar-la d'instruments que permetin reconduir la seva economia de manera sostenible és avui majoritàriament acceptada com a principi i, endemés, figura textualment en el Pacte de Progrés.

Per això mateix, no deixa de sorprendre que, un cop més, ens trobem davant un conflicte intern del Pacte per qüestions mediambientals i territorials. Que el president Antich hagi de dir que no coneixia la proposta de la Conselleria de Medi Ambient va ser un pèssim començament per a una bona eina per dur endavant el projecte. Ha faltat oportunitat política, i diàleg. Tal volta un excés de

protagonisme a pocs mesos de les eleccions. En qualsevol cas, si l'informe l'hagués presentat directament el partit verd, podríem dir que som davant una magnífica aportació de l'ecologisme a la presa de consciència mediambiental de la societat, però des del moment en què va aparèixer amb el segell del Govern, va esdevenir un acte de govern que incorporà un element de desunió o de discrepància, segurament més estratègica que d'objectius, però que fa malbé el Pacte.

Una cosa és assumir una consciència mediambientalista i l'altra supeditar-la a altres valors socials que fins ara havien estat prioritaris en el pensament de l'esquerra. Ara vivim un moment crític, de transició, que la dreta més conservadora vol aprofitar per reconquerir l'espai perdut fa ara quatre anys. I, com es va veure en el cas de la declaració del Parc de Llevant, les actuacions que afecten la propietat de la terra són molt fàcilment manipulables. Convèncer de la bonança de les normes proteccionistes és una feina que durà temps, un objectiu per al qual les premses no sempre són bones aliades.

I, endemés, en aquests moments hi ha massa fronts oberts i, abans d'obrir-ne un altre, pot ser fos bo poder tancar-ne alguns, com per exemple Llei de quotes, el Pla territorial de Mallorca o la Llei de biodiversitat... En el cas de la serra de Tramuntana seria convenient i de fet així ho ha explicat la consellera de Medi Ambient que la proposta presentada fos una eina oberta, un instrument de participació. La feina feta s'ho val. L'objectiu final, també. Només cal adequar una cosa i l'altra.

forma incomprensible per a nosaltres, les vàrem tirar a la paperera! Proposàvem una Agència de Desenvolupament Sostenible que tenia els avantatges del Parc, però llevava les prohibicions. Era una proposta que incloïa objectius de gestió integral de recursos hídrics, de suport a les estructures agràries en un marc més competitiu, de superació de dèficits mediambientals, de diversificació de l'oferta turística, de correcció en matèria d'equipaments públics i viaris, de millora de la qualitat, producció i comercialització, suport a iniciatives econòmiques, suport a la formació, potenciació del patrimoni històric i natural, gestió integrada del territori i tot això amb programes concrets proposats per professionals, persones especialitzades, amb màsters en gestió ambiental. En definitiva, es tractava d'una proposta compatible amb el món rural, seriosa i professional. I aquesta és l'altra cosa que criticam a la proposta de la conselleria, el desconeixement del món rural, perquè clar, per dir que "el porc negre no podrà criar-se a terrenys amb pendent de més del 10%" no fa falta pagar ningú. ASAJA vol participació, però de veres, i no només hi ha d'haver participació dels que no tenen cap propietat afectada pel Parc, sinó precisament creim que és molt més important la participació dels afectats, ja que precisament seran els que hauran de continuar conservant i mantenint la serra de Tramuntana. Si demanau als no afectats si els sembla bé fer un Parc a la serra de Tramuntana, és clar que rebreu una aprovació alta al Parc, però el territori que hauria de conformar el Parc no és vostre, i per això és fonamental la participació dels propietaris i pagesos de la zona. Consellera, vos no controlau el territori, només podeu prohibir i fomentar. Però no podeu obligar ningú a emprendre determinades actuacions dins les seves propietats, perquè això ja seria massa. I com que no és vostre, tant sols podeu fomentar qualche coseta amb els pocs doblers que teniu. A la serra de Tramuntana, consellera, fan més cent pagesos convençuts que cent "ibànats", amb tots els meus respectes pels treballadors de la conselleria. És molt important que valoreu que no podreu fer una gestió del territori, perquè la propietat no és vostra i només podeu prohibir. I les normatives de protecció ambiental no poden fer-se a costa de limitar els drets de les persones.

Per últim, vull contestar a la pregunta sobre per què un Parc. Per què? i això jo voldria saber: voldria veure una anàlisi de cost-benefici (ACB), per saber quins beneficis tindrà aquesta declaració i a quin cost. En emprendre un projecte d'aquesta envergadura s'ha de saber què costarà i quins beneficis extres, a més del que ja tenim avui en dia s'obtenen, i això no ho veim enlloc. Quins avantatges tindrà tot això? I, què costarà?, perquè clar, la comunitat autònoma, no ens hem d'enganyar, maneja pocs doblers, i els

Nosaltres volem fer arribar el missatge a la societat, perquè sàpiga que si el conviden a atracar el Banc d'Espanya, per continuar amb el símil, no es pot vendre la moto que "ara això ja és de tots" perquè no, no ho és. És dels seus propietaris. I quant a gaudir-ne... en gaudiran manco, com ara passa al Parc de Llevant, que amb la normativa que ara té se'n pot gaudir manco. En la situació actual, gairebé tothom pot circular per la Serra.

AGENDA DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

ONA: Doncs, per què un Parc?

Company: Nosaltres creim que és una fixació. I

una caparrudesa política, ja que hi ha altres maneres de protegir. I a aquesta comunitat, on hem estat capaços d'inventar instruments tant problemàtics com l'ecotaxa, doncs per què no inventam una figura capaç de protegir sense necessitat de Parc?; els pagesos estem interessats a protegir, tant o més que qualsevol altre, però nosaltres a més de passejar per la natura n'hem de viure!, no tenim sous de l'IBANAT ni de la universitat ni de l'Administració, hem de sobreviure de vendre el blat, les ametlles i els porcs i els mens, ah! I això ens diferencia. Nosaltres consideram que la figura de Parc no és l'adequada. És desproporcionada i ja ho vàrem dir amb el Parc de Llevant i a més férem propostes de conservació diferents, de les quals el director de Biodiversitat ens va donar l'enhorabona i després, de

doblers els hem de treure de qualque banda, i per pagar una cosa els hem de llevar a una altra.

TOMAR ELS TÒPICS

Rosselló: Per al·lusions, vull parlar. En primer lloc, i perquè els que han parlat saben perfectament com funciona l'Administració, no s'ha de caure en tòpics i aquí hi ha gent que hi cau sobretot perquè té interessos electoralistes o d'un altre tipus. Tòpics, perquè com s'ha dit és bo de fer ser demagògics. Per exemple, què és això de l'ecologisme urbanita?, com que no es té en compte la gent del camp?, perquè, d'altra banda, molta gent malgrat visqui a un poble és, si ens posam així, urbanita. No es parteix d'una visió urbanita, es parteix d'un estudi dels valors que té la serra de Tramuntana per fer una proposta on tothom i tots els sectors hi puguin dir la seva: pagesos, món empresarial, turisme... Evidentment que no és el mateix una persona que treballa la terra que la que hi té una activitat econòmica de serveis o la que hi va a dormir perquè treballa a un altre lloc. No s'ha de caure en tòpics, sinó que hem d'esbrinar què pot aportar cada sector, i que ho digui i que faci propostes per parlar en positiu.

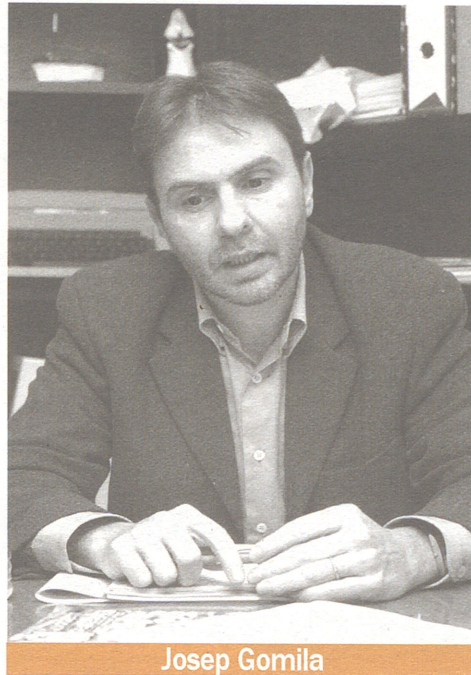
Un altre tòpic que s'ha de rompre, sobretot perquè és poc seriós i avui a aquest debat supòs que pretenem seriositat, és parlar sempre de pagesos-pagesia i la resta. Hi ha diferències, perquè mai no ho veuen igual els que treballen la terra que els que hi volen anar a passejar, però no hi ha d'haver enfrontament. Precisament el que volem és que la figura de protecció faci compatible aquestes dues visions, no enfrontar-les, perquè el desig d'uns de gaudir de la serra serveixi els altres per dur una activitat econòmica primària que els permeti continuar tenint cura, com fins ara, del medi. Una activitat econòmica, i ningú no ho ha dit, que és molt necessària i que precisament a través d'una figura de protecció pot tenir un cert impuls i esdevenir una activitat més competitiva i de més qualitat, que és on hi podem guanyar, ja que amb quantitat sempre hi duren les de perdre.

Company: I això, que ara deis consellera, què?, no ho són tòpics?

RESPONSABILITAT DE L'ADMINISTRACIÓ

Rosselló: Un altre tòpic que jo voldria també rompre és aquest que "no es vol escoltar, que només es prohibeix". És cert que quan l'Administració fa una normativa regula i això no agrada a tothom, però en absolut no és una prohibició constant, és una regulació que impedeix que tothom faci el que vulgui.

Dir que els ecologistes no tenen en compte les

Josep Gomila

persones és absurd, perquè si es tenen en compte els recursos, el territori... és per a les persones, l'aire que respiren, l'aigua que beuen, el lloc on viuen les persones. L'ecologisme parteix de les persones.

ONA: Quina és la situació de Balears amb comparació a altres indrets de l'Estat espanyol?

Gomila:
"El que voldríem al PSM és que el Parc de Tramuntana fos un projecte col·lectiu, madurat des de la participació i el consens, i resulta que entrar ara en un debat de petit detall, no és possible".

gran llei que ningú no nega, i que, per cert, no va ser "gràcies" al Partit Popular ni aprovada pel Partit Popular, per molt que ells posteriorment ho hagin volgut vendre així i n'hagin parlat molt. La LEN regulava l'urbanisme al sòl rústic o a determinades zones. Però no tenim a la nostra comunitat cap normativa ambiental que parli precisament dels valors ambientals i ecològics de les diferents zones. Hem de donar una passa endavant, entre altres coses perquè ens hi obliga la normativa europea i la normativa de l'Estat espanyol i perquè som la penúltima comunitat de l'Estat quant a legislació ambiental.

Només ens va per darrere Ceuta i Melilla, per tant és necessari. Perquè avui a Europa parlar de Xarxa Natura 2000 o de legislació de flora i fauna és normal. I això resulta que aquí sembla que fem una cosa fora de lloc, de l'altre món. Però hem de dur endavant aquesta protecció a través de figures regulades i existents, aprovades pels parlaments que per això hi són, com per exemple, el Parc. No ens podem inventar les figures de protecció perquè sí.

Company: Però quan vos convé n'inventau de figures, en el cas de la Llei de biodiversitat, n'inventau!

Rosselló: Nosaltres en el cas de la Llei de biodiversitat feim una proposta, perdoni, des de la legitimitat que tenim per fer propostes legislatives. I la Llei 4/89 defineix les figures, entre elles el Parc, i s'hi diu com han de ser, què s'ha de fer, i hi ha una regulació. Ara si a través d'una llei intentam introduir una nova normativa és una altra cosa, i no ho hem de confondre tot.

ELECTORALISME

ONA: Han estat acusats sobretot d'electoralisme, fins a quin punt estan disposats a admetre aquesta afirmació?

Rosselló: No, perdonin, el que es fa és governar i la legislatura dura quatre anys, i durant aquest temps s'ha de fer el que s'ha dit a la ciutadania que es faria, i si no s'ha pogut fer abans per molts de motius, doncs ara també som a la legislatura. Que s'hauria d'haver presentat abans?, és cert, però fins dia 25 de maig hi ha legislatura i fins aquest dia en podem parlar.

D'altra banda hi ha desconeixement sobre què és un Parc Natural. Amb la legislació a la mà el que es fa és una normativa de regulació i protecció d'un determinat espai, però mai no s'incideix a la propietat privada. Com quan un ajuntament regula, fa unes normes subsidiàries, normativitza, però això no vol dir que pugui anar a les cases particulars a imposar res, vetlla perquè unes normes es compleixi, i això no va contra la propietat privada.

La gestió d'un Parc està centrada en els espais públics a no ser que hi hagi acords amb els particulars. Un altre desconeixement sobre com funcionen actualment els parcs, segons la normativa existent. Quan es diu que els ajuntaments no són al Parc de Llevant, no és veritat! Hi ha una autoritat de gestió en la qual participen tots els ajuntaments i el Consell Insular. I una Junta Rectora amb participació de molts de col·lectius. I s'ha de dir que no és cert que la proposta no sigui oberta a tothom, això és falta de la veritat, nosaltres volem consens i debat perquè més prest o més tard, serà obligatori protegir la Serra i si

no ho fa aquest govern ho farà el pròxim però per imperatiu legal d'Europa.

Gomila: Jo tenc el major respecte pels pagesos, i crec que han de rebre el suport claríssim de totes les administracions i els pagesos es troben en una situació que pot empitjorar a partir de l'aplicació de la política agrària comunitària, i jo vull deixar ben clar que la postura del PSM parteix del respecte cap a aquest sector econòmic productiu. Econòmic i productiu, això és el que ha de ser, i no només jardins subvencionats. I a la pagesia de Mallorca on l'activitat passa més dificultats és a Tramuntana, perquè és on més difícil és fer rendibles les explotacions, i s'hauran d'arbitrar mesures per donar-los suport. Però, dit això, vull assenyalar que la relació que estableixi el senyor Company entre la declaració de Parc i l'atrancament a un banc em sembla totalment inadequada. Una declaració de Parc no és una confiscació de la propietat, afirmar això és un doi.

Salom: La declaració limita els usos dins la propietat.

Gomila: Qualsevol normativa que hi hagi ara a la Serra ja limita el que es pot fer dins la propietat.

El dret de tanteig i retracte existeix ja a tota la serra de Tramuntana i molta de gent creu que això ara ho introduirà la declaració de Parc. La Serra ja té la consideració equivalent a un bé d'interès, que és una figura dels anys setanta, així que a efectes pràctics l'Administració ja té aquest dret.

No es pot enfocar el tema com una invasió de la propietat de la terra perquè això sí que és demagògic. S'ha d'enfocar com una actitud de col·laboració i respecte cap a l'explotació agrícola, i reconèixer que són els pagesos els que han configurat aquest paisatge.

La serra de Tramuntana, no és un paisatge verjo, sinó que està molt humanitzat i des d'aquest punt de partida l'hem de tractar.

ONA: Hi ha parcs, comparables a la Serra al nostre entorn, amb tanta població... vint-i-quatre pobles...

Rosselló: N'hi ha molts. I, a més, nosaltres no volem una foto fixa de la Serra. S'ha de combinar la conservació amb una activitat econòmica i social, això ho hem dit i ho repetesc.

Salom: El que passa és que som a finals d'una legislatura i aquest tema figurava signat al document per tots els partits polítics del Pacte, i evidentment ara a tres mesos de les eleccions, evidentment dic, és electoralista i és normal que

Margalida Rosselló

sigui la consellera Rosselló que l'hagi aixecat i és normal que s'hagin posat gelosos els del PSM. El problema és que feis bandera d'un tema que té uns afectats, milers de persones que viuen a Tramuntana que se senten al·ludides i afectades i que s'adonen que amb la seva terra i la seva professió de pagès es fa electoralisme. I és complicat i és dur per a un particular; és difícil que assimili que dins ca seva a través d'un òrgan rector se li vulguin imposar uns usos i unes limitacions.

ONA: Quins són els perills reals que temen els pagesos?

Rosselló:
"Nosaltres volem consens i debat, perquè més prest o més tard serà obligatori protegir la Serra i si no ho fa aquest govern ho farà el pròxim però per imperatiu legal d'Europa".

Salom: Nosaltres consideram que...

Rosselló: Si volguéssiu protegir la Serra, fàriau aportacions!

Company: Aportacions que en el cas d'ASAJA Balears tirareu a la paperera!

Salom: A l'hora de fer el Parc de Llevant no vàreu escoltar ni tenir en compte les aportacions de què ara vos s'ompliu la boca. El Parc de Llevant no està consensuat. I no el volien. I no funciona.

Vàreu dur a exposició pública una cosa i se n'aprovà una altra. Parlau de diàleg i de participació i no n'hi haurà, i aquesta afirmació l'avalua el que heu fet fins ara: no heu consensuat Llevant i no ho fareu a Tramuntana. Això és una mentida i la gent de Tramuntana no se'n fia gens ni mica del que diu la consellera de Medi Ambi-

ent del Govern balear, perquè en el passat no ha estat com deieu, i la gent que viu a la Serra, els pagesos, tenen por, perquè no saben si l'Administració entrarà a ca seva.

Aquest argument que la gent ha de poder gaudir de la serra de Tramuntana, perquè és guapa i perquè és un bé natural, etc... Sí, tot això està molt bé. I jo he de poder anar a fer una volta amb el teu cotxe el diumenge perquè és guapo i m'agrada, i me'l deixes per passejar-me! És un plantejament complicat.

Rosselló: Jo no he dit això. El Partit Popular de manera electoralista té una actitud absolutament irresponsable, i deis coses que no són veritat. Quan es parla de la Serra i de regular-la en cap moment no es parla de finques privades i això és una mentida.

Salom: Això no és veritat i la gent no és beneïta i no s'ho creu perquè, a més, ja saben què ha passat en altres casos.

ELS ALTRES TÒPICS

Company: Però encara no m'heu dit què hi guanyarem més amb tota aquesta història? La gestió d'una zona protegida ha de suposar una alternativa socioeconòmica, i vos heu parlat de tòpics, doncs, podem parlar-ne de tòpics!, o no és un tòpic això que vos heu dit d'"agricultura de qualitat", o això d'"agricultura ecològica"?... això sí que són tòpics! I clar, l'agricultura ecològica està molt bé per a un determinat sector però si la sobredimensiones pot resultar perillós i arribar fins i tot a tirar els preus a terra, com ja va succeir a Anglaterra amb la llet, perquè l'oferta supera la demanda. Els experiments no es poden fer amb la butxaca dels pagesos. Un altre tòpic: "parlar i consensuar", de què? com al Parc de Llevant?

El Parc, en realitat, és un instrument polític com un altre. No es poden fer propostes sense haver avaluat els seus costos i els seus beneficis, i la vostra forma d'actuar, consellera, és insostenible.

L'objectiu que plantejau és insostenible, perquè no teniu ni els doblers per fer-ho ni el territori on fer-ho. Preservar la Serra en aquests termes és insostenible.

Rosselló: Però, què enteneu per preservar la Serra?

ECOLOGIA/ECONOMIA

Company: Això que diuen tots aquests documents que heu presentat i les ajudes per preservar que donau, per a marges, per als ametllers, que fan riure... perquè està desbordat, no teniu finançament per dur a terme el Parc de Llevant i

ara vos en voleu anar amb el gust d'haver-ne declarat un altre. Però no es tracta de donar-vos gust, perquè la Serra no és vostra, és d'una gent que la treballa, que hi viu fa moltes generacions.

I ara es presenta un document, que ha costat uns doblers que són públics, ple de declaracions d'intencions, de coses que es "podrien" fer, que prohibeix coses que no s'han fet mai o d'altres que s'han fet tota la vida ... jo què sé!, és un desbarat!

Rosselló: Però el document és millorable, és un document de partida.

Company: Una cosa que si voldria que quedàs clara és que no hi ha de haver enfrontament entre els pagesos i la resta, tot el contrari, nosaltres el que volem és que cada vegada més hi hagi respecte entre tothom, i que s'entengui la nostra postura, però, si és possible, sense cap tipus de enfrontaments. La gent de Ciutat i la que no estigui afectada, ha d'entendre el nostre plantejament. La declaració de Parc no implica en si mateixa més que prohibicions, que a més no serveixen per a res, perquè no millorarà res, la qual cosa la farà insostenible en el temps, a no ser que hi dediquin una gran part del pressupost de la comunitat autònoma, i retallin doblers dels que es destinen actualment a sanitat, educació, obras públiques, comerç, agricultura, etc.... L'ecologia no és possible sense l'economia.

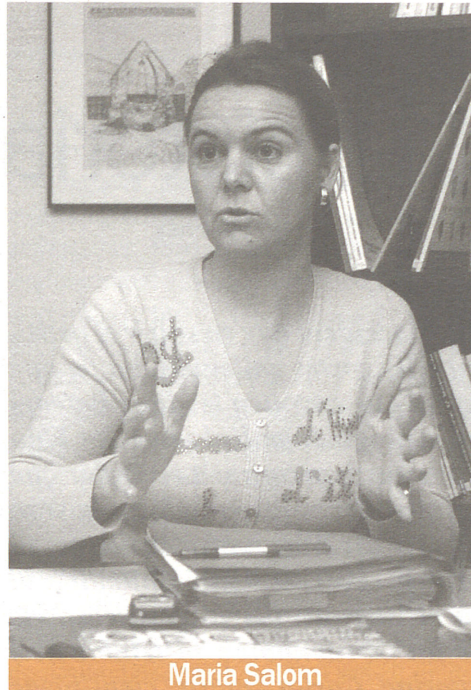
Rosselló: Això ho sap tothom.

EL PAPER DEL PAGESOS

Company: Però vosaltres vos tirau a una piscina on no hi ha aigua. Val més no ser tan ambiciosos i amb els pocs doblers que teniu fer coses, "fer", no "prohibir". Tot ho són tòpics en aquest debat. Això de la Xarxa Natura 2000 que heu dit que no crea rebuig enlloc, no és veritat. Preocupa, i molt, els pagesos d'Europa, no només els d'ASAJA, sinó tots els pagesos... o no ho sabeu consellera?

Pegant a una altra banda, a mi m'agradaria que la Conselleria de Medi Ambient reconegués el paper fonamental dels pagesos en la conservació del medi natural, i com a mínim hi hauria de posar els dos representants de les organitzacions professionals agràries que existeixen a la nostra illa a l'hora de fer un consell rector. I això no ho han fet perquè no comptau amb la pagesia.

Gomila: El senyor Company demanava què aporta una declaració de Parc, i efectivament nosaltres també creim que sense finançament no aporta res. No es concreta i no serveix, hi ha d'haver doblers per poder tirar endavant les iniciatives

Maria Salom

de millora que pot suposar la declaració del Parc. Ara, electoralisme i demagògia fàcil, la senyora Salom també en fa, perquè ara critica que es faci un Parc quan el Partit Popular a les comunitats on governa n'ha fet de parcs, en fa dins territoris amb propietat privada. I no és en aquests casos

Salom:
"No es pot protegir una determinada zona que mediambientalment pot ser molt valuosa, però en contra dels propietaris d'aquesta terra, perquè al final això fracassa. Protegir en contra fa que al final el sistema de gestió fracassi".

blica, això serà aquí...

Salom: I de titularitat particular, tots, si els propietaris hi estan d'acord!

PARTICIPACIÓ

Gomila: La declaració o millor dit la gestió només serà possible si la gent ho veu en positiu. I nosaltres no estam contents de com ha anat la del Parc de Llevant, i ho dic com a representant municipal. I no hi estan els meus companys de municipis de Llevant. I ho dic des d'una crítica que

vol ser positiva, però si volem que tenguim èxit la declaració no podem deixar pel camí voluntats de gent que hi estaven d'acord, i que ara estan descontents, ferits o tocats d'ala. La Conselleria de Medi Ambient els ha de tenir en compte i les seves opinions també han de ser determinants.

Rosselló: Jo vull aclarir un parell de coses, concretes, el document referit a la serra de Tramuntana és una proposta i pot debatre's. El senyor Company no m'ha sabut dir quines prohibicions expresses són tan fereses. És una regulació. Com a consellera de Medi Ambient crec que s'ha de fer amb tota la implicació dels que són a la zona. Ara bé, han de voler participar, perquè una cosa és dir no em deixau participar i l'altra no voler participar.

Company: Consellera, ara vos en diré un parell de prohibicions: no es podrà esquitxar les oliveres (i que sabeu què passa quan la mosca pica les olives?, idò que si no es fa el tractament oportú, es perd la collita); no es permetran instal·lacions sota plàstic o hivernacles (i què farem amb els ja existents?); no es pot tenir porcs negres per la muntanya, depenent del PRUG es podran sembrar o no determinats cultius, etc... Què trobau que són poques prohibicions? I quant a la participació, no és una participació real.

Rosselló: Dir, com diu avui a la gent el Partit Popular que les seves terres seran ocupades, és electoralisme i és perillós; perquè la propietat privada no es qüestiona. Quant a la gestió, em sap greu que el nostre company de Pacte del PSM insisteixi per dir que no funciona. El PSM-hauria de saber que s'ha fet una important inversió econòmica, encara que estic d'acord que en aquests temes mai no hi ha doblers suficients. El Parc de Llevant funciona des de fa un any, i s'hi ha fet molta de feina i d'inversió, i la crítica comença, si no record malament, quan feia un mes que hi havia Parc, i ja em direu què vol dir això?

Company: Jo vull que quedi molt clar com a conclusió que ASAJA fa feina des de fa un grapat d'anys, per defensar una modernització del camp, una agricultura més verda, una gestió més eficaç, etc..., però que al mateix temps ens permeti mantenir-nos dins la nostra professió. Deis que no hi ha limitacions! Per favor, prohibiu i no donau alternatives viables, per a una Serra que tots volem conservar, i que, tot s'ha de dir, no està tan malament com ens la voleu pintar. Actualment ja té les seves normatives proteccionistes, i no s'ha de donar la sensació que està a punt d'extinció, d'explotar, quan en realitat no és cert i en aquesta conservació que s'ha fet fins ara els pagesos i els propietaris hi tenim molt a veure. El medi ambient és molt important però no es podrà tenir cura del medi ambient a costa de l'economia d'una zona.

Entrevista a Carlos Duarte

Nunca más, la història es repeteix

Juanjo Sánchez

Les nefastes conseqüències provocades per l'accident que va sofrir el petrolier Prestige a finals de l'any passat front a les costes gallegues, ha fet que tornem la mirada a les aigües mediterrànies que envolten les Illes Balears per comprovar una vegada més que segueixen igual, amb el seu color blau i cristal·lí. Potser ja ho sabíem, però els fets ens han tornat a recordar que l'entorn marí és molt fràgil i que ja li costa molt respirar, malgrat la seva capacitat d'engolir tot tipus de brutor. Però l'acció negativa de l'home al mar no només arriba per accidents marítims. La contribució humana al canvi climàtic afecta de manera directa els oceans, per la qual cosa els experts tornen a repetir que només amb un ús raonable i sostenible dels recursos es podrà aturar la degradació marina. Carlos Duarte, científic de l'Imedeia, és un dels majors experts en la matèria i des del Grup d'Oceanografia Interdisciplinaria fa feina en recerca sobre ecosistemes marins, per poder avançar en el coneixement global del complex sistema terra-oceà-atmosfera.

-Quina impressió té sobre el que ha succeït amb el petrolier Prestige i les seves conseqüències?

-Els vessaments sorgits arran d'aquest enfonsament possiblement es trobin entre els més greus accidents d'aquests tipus que han ocorregut al món, i de fet la catàstrofe és comparable a l'accident de l'Exon Valdez,

sobretot per l'extensió de la costa que s'ha vist afectada. Parlem d'una catàstrofe ecològica d'una magnitud molt important a escala mundial, que evidentment tindrà conseqüències molt importants sobre els ecosistemes costaners i tot l'entramat econòmic i social que depèn de tots els serveis que aquests microsistemes reporten, possiblement durant la pròxima dècada i fins i tot

potser més enllà, perquè es pot produir una pèrdua de competitivitat, pèrdua de mercats, que són molt difícils de recuperar. O sigui, aquests impactes ambientals van més enllà de l'escala de temps necessària per recuperar la salut dels ecosistemes. Aquesta tragèdia d'una altra banda posa de manifest un aspecte important com és la manca d'una bona coordinació entre els distints actors que haurien d'estar implicats en assessorar i dirigir les decisions que s'han de prendre en situacions d'aquests tipus.

LA PITJOR SOLUCIÓ

-Es pot dir que no es varen tenir en compte les recomanacions dels científics experts en la matèria?

-Realment, crec que no hi va haver cap consulta formal als científics en el moment de prendre les decisions crítiques, que varen ser les decisions sobre què fer amb el vaixell accidentat. Les decisions les varen prendre aparentment experts en temes com navegació i salvament marítim, però, fins el que jo sé, no hi va haver cap implicació

Carlos Manuel Duarte Quesada, professor d'investigació i coordinador del Grup d'Oceanografia Interdisciplinaria de l'Imedeia, amaga sota la seva aparença d'home senzill tot un ampli currículum que l'avalua com un dels científics amb més experiència internacional en temes relacionats amb els ecosistemes marins. No fa encara dos anys, la Societat de Limnologia i Oceanografia dels Estats Units li va atorgar el G. Evelyn Hutchinson Award 2001, un dels guardons amb més prestigi mundial en la matèria, per la seva dilatada trajectòria científica. Duarte va néixer a Lisboa (Portugal) l'any 1960. Ha publicat quasi 200 articles en llibres i revistes internacionals i ha participat en més de 30 projectes d'investigació, dels quals n'ha dirigit 24. També ha estat membre de la Comis-

dels científics, i en particular d'oceanògrafs, que podrien haver determinat quins serien els efectes potencials d'allunyar el vaixell front a l'arribada de vessaments en el moment que aquesta decisió es va prendre. Llavors, per això deia que hi ha hagut una manca d'articulació entre els diferents agents, i en particular de l'aportació que la ciència hauria d'haver tengut en la presa de decisions en aquells moments.

-Quant a la decisió final d'allunyar com més millor el petrolier de la costa, creu es podia haver adoptar una solució més adient?

-La veritat és que la solució que s'adoptà té moltes dimensions, entre elles les conseqüències per al medi ambient. Per descomptat, des del punt de vista exclusiu de les conseqüències de la decisió per al medi ambient, la decisió possiblement va ser de les pitjors que es podrien haver adoptat. Ara bé, aquesta decisió tal vegada hauria de ponderar uns altres aspectes, com la viabilitat de traslladar el vaixell amb un risc acceptable a un port proper, i la veritat és que no som expert en aquesta matèria i tampoc no crec que pugui opinar amb suficient solidesa des de les dades que surten en premsa. No puc realment avaluar si aquestes altres qüestions de navegació justifiquen la decisió que s'adoptà.

-Ja ha passat tot i tan sols resta netejar roques i platges, o encara hi ha incerteses sobre l'accident del Prestige que suposen una amenaça ambiental real?

-El perill no ha passat del tot i possiblement segueixi sortint fuel del vaixell, almenys en un temps de mesos, encara que sí que és veritat que aquestes pèrdues seran decreixents i eventualment podran arribar a ser mínimes o menyspreables. Tot i així, les solucions que han duit les reduccions de les pèrdues, com ara tapar les esquerdes, són solucions temporals i en cap cas no crec que es pugui confiar suficientment que s'arribi a solidificar el fuel de forma de no sigui necessari actuar a mitjan termini. Serà important i necessari dur a terme una actuació que assegurí que s'aturen les pèrdues a llarg termini, però en qualsevol cas les pèrdues segueixen una tendència decreixent i en el termini d'un mes o potser dos, seran molt petites o quasi menyspreables.

-Superades les fuges, el problema continuarà latent a l'espera de solucions definitives. Quines complicacions esperen a futu-

res actuacions, a gairebé 4.000 metres de profunditat marina?

-Sí, un dels aspectes que envolta la decisió d'allunyament que es va adoptar és la profunditat a la qual es volia enfonsar el vaixell, perquè pareix clar que el seu destí era enfonsar-se. Jo crec que es va apostar per l'enfonsament a una zona molt profunda, en la confiança que la temperatura de l'aigua del mar en aquestes profunditats faria que el fuel se solidificàs, i pal·liar així l'efecte dels vessaments. Però això no es va aconseguir. De fet, si s'hagués enfonsat el vaixell a poques milles, en concret 10, més a prop de la costa, tendríem la trossada de vaixell ubicada a devers 400 metres de profunditat, on les tecnologies per poder fer feina sobre aquests accidents són més senzilles. És clar que fer feina a 3.800 metres de profunditat, en el cas d'un treball industrial i no d'investigació, és complicat i desafia la tecnologia disponible en l'actualitat al món, no ja al nostre país.

REGENERACIÓ NATURAL

-Arribarà un dia en què puguem veure les roques de la Costa da Morte sense el color negre i les aigües marines lliures de tot tipus de residus de fuel?

-No feim prediccions sense sentit, lamentablement hi ha suficients casos, documentats en el passat, com per tenir unes esperances fonamentades de quines seran les escales de temps de recuperació. Possiblement parlem d'anys a les zones més batudes per les onades, que desferren part del fuel, fins a temps de més de deu anys a les platges arenoses on el fuel s'hagi ja introduït dins l'arena, on la taxa de descomposició és molt lenta. I a més del procés natural de descomposició del fuel, que es du a terme sobretot per l'activitat de bacteris que són presents a l'oceà, doncs també és possible accelerar aquest procés mitjançant tècniques de bioremei, i en particular amb el subministrament de nutrients, en concret nitrogen i fòsfor, que permetin que aquests bacteris puguin créixer i descompondre el fuel amb més eficiència. Podríem parlar d'un període de temps aproximat d'una dècada per poder tornar a tenir un estat de les costes semblant al que hi havia abans del vessament.

També s'ha de dir que, tal vegada, a totes les informacions que rebem i llegim des de la premsa, doncs es transmet un panorama quasi idíl·lic de l'estat de les ries gallegues

previ al vessament, encara que això no és ben bé així perquè ja hi havia ries afectades per processos de contaminació interns. Per exemple, la ria de Pontevedra, per mor de les empreses de cel·lulosa que hi ha a la mateixa zona, que l'afecten ja des de fa molts d'anys. Llavors, les accions intenses d'aqüicultura ha duit les ries gallegues a un deteriorament notable de la qualitat de l'aigua. O sigui que, realment, plou sobre banyat en el sentit que l'estat de les ries gallegues no era l'estat cristal·lí o net que hauria d'haver estat.

-Supòs que la gran capacitat d'absorció que té el mar arriba a un cert límit.

-Sí, és clar que és limitada. No es pot considerar l'accident del *Prestige* i els seus efectes sobre la costa gallega com un impacte aïllat, sinó que se li sumen tots els impactes acumulats que l'activitat humana té sobre l'oceà, no ja a Galícia tan sols, sinó en el context de l'oceà global, que conjuntament duen a un deteriorament ràpid de tot l'ecosistema de l'oceà i de la seva capacitat per aportar serveis, entre ells la capacitat de degradar contaminants i matèria orgànica.

DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

-Hi ha qualche paràmetre a seguir per aconseguir un equilibri entre l'activitat de la terra i l'activitat dels oceans?

-Diguem que hi ha tota una filosofia ja establerta en la gestió del medi ambient, que hauria d'inspirar totes les polítiques de desenvolupament: un desenvolupament sostenible. Això, exactament implica un equilibri adequat entre una conservació del medi ambient i dels ecosistemes, un desenvolupament econòmic i també un benestar social. Llavors, en aquest cas, aquest equilibri crec que, en el context de l'Estat, ens trobam lluny d'assolir-lo, són necessàries polítiques més actives per reconduir tot el desenvolupament de l'Estat a aquesta filosofia del desenvolupament sostenible.

-Aquesta filosofia, a Balears és igual que a la resta de l'Estat?

-Bé, a Balears la situació del medi ambient és molt favorable en comparació amb la resta de l'Estat, però això no significa que no hi hagi processos preocupants de degradació ambiental, i en particular desenvolupaments associats a una pobra planificació del desenvolupament urbanístic que afec-

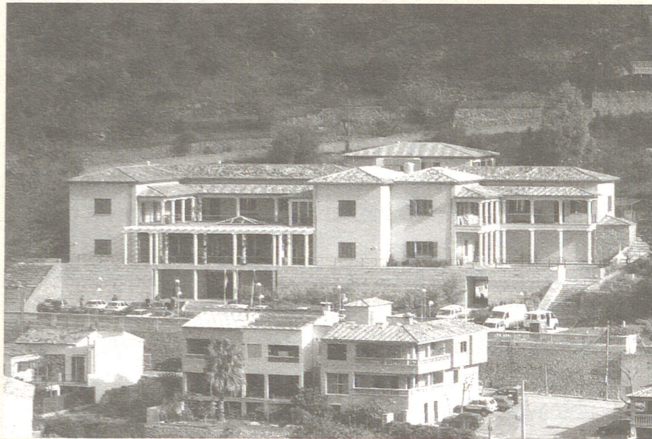
Imedeia, un referent europeu en l'excel·lència de la recerca

L'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA) és un centre de recerca finançat, a parts iguals, entre la Universitat de les Illes Balears (UIB) i el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). L'Institut, que té la seva seu a Esporles, està organitzat en dos departaments, el de Física Interdisciplinària i el de Recursos Naturals, encara que té unes altres línies d'investigació independents. Allà fan feina en recerca dotze professors titulats i quasi quaranta estudiants.

Els seus responsables asseguren que la principal senya d'identitat del centre és l'èmfasi que posa en les aproximacions interdisciplinàries a la investigació científica. Per tant, la missió de l'Imedeia és contribuir a l'avanç del coneixement en àrees crítiques per a la promoció de la qualitat de vida en la societat de les Illes Balears. Per aquest motiu, Carlos Duarte assenyalava que l'Imedeia no és només un institut d'investigació marina, ni tampoc un institut d'investigació sobre el medi ambient.

L'Imedeia és un dels instituts d'investigació que més fons recapta a Europa, i com recorda Carlos Duarte, no els rep d'una forma passiva, ja que s'aconsegueixen de manera competitiva mitjançant convocatòries públiques, tant d'àmbit estatal com europeu, on les idees i els mèrits que presenten han de competir amb els d'altres investigadors. En aquest sentit, es pot assegurar que és l'institut d'investigació europeu que més projectes ha vist acceptats per part de la Comissió Europea en les convocatòries competitives del darrer programa marc.

Per a Duarte, això reflecteix d'alguna manera quin és el nivell d'excel·lència de l'Imedeia en el conjunt de la seva investigació. A tot això s'ha d'afegir una altra dada important, i és que l'Imedeia edita aproximadament el 20% de totes les publicacions internacionals de les ciències marines de l'Estat espanyol, quan representa menys del 2% dels investigadors. La dimensió del capital humà de l'Institut d'Estudis Mediterranis és modesta i limitada, però en termes de capacitat i resultats

d'investigació és, sense dubte, un dels instituts més coneguts i de major reputació a Europa.

L'Imedeia du a terme molts de projectes d'investigació en col·laboració amb altres països de la conca de la Mediterrània, també de tota Europa i de la resta del món. Ara mateix, es realitzen projectes de cooperació amb més de vint països. Precisament, la capacitat per establir relacions de treball productives amb un ampli espectre de grups d'investigació d'àmbit internacional és, per a Carlos Duarte, part de l'èxit de l'Institut.

Una de les línies d'investigació més importants en les quals l'Imedeia fa feina en l'actualitat, i que suposa el nucli dels seus esforços, és la que es du a terme de forma interdisciplinària sobre el funcionament de l'oceà coster, que aportarà les bases per poder formular polítiques de gestió i d'ús sostenibles de l'oceà coster. Això es fa ajuntant de manera integrada molts de resultats, des dels de dinàmica física i de corrents de les aigües costaneres fins a processos biològics i de regulació de la biodiversitat en aquestes aigües.

La major part dels projectes d'investigació han estat formulats pels mateixos investigadors, encara que l'Imedeia ha rebut encàrrecs puntuals de diferents agents, perquè dués a terme determinades investigacions. Així, aquest institut juga un important paper d'assessorament científic a l'Estat espanyol per la catàstrofe del Prestige, de manera que el director de l'Imedeia, Joaquim Tintoré, és membre de la comissió científica establerta per l'Estat per assessorar-se en aquesta qüestió.

-On hi ha una explotació turística massiva del seu litoral...

-Sí, no tan sols pel turisme directament, sinó també per totes les activitats addicionals al turisme, des de la producció de residus, d'aigües residuals i també proliferació de ports

esportius i els impactes de les embarcacions d'esbarjo sobre l'ecosistema litoral. Tot això s'hauria de mesurar millor, hi hauria d'haver un major equilibri entre la conservació de la qualitat del medi ambient i els components del desenvolupament econòmic de les Illes.

MEDITERRANI FRÀGIL

-La Mediterrània, pel fet de ser un mar un poc tancat, és més fràgil que d'altres oceans o mars, quina és la seva salut?

-És clar que el fet que la Mediterrània sigui una conca semitancada té conseqüències importants, perquè el seu temps de renovació, d'intercanvi amb aigües de l'Atlàntic, és de devers cent anys. Per tant, tots els contaminants i la resta del que es vessa a la Mediterrània s'acumulen en aquesta escala de temps de cent anys, i estan subjectes a uns processos de dispersió i de dilució molt menors que els vessats, per exemple, a l'oceà Atlàntic, on entren ràpidament en la circulació global. En aquest sentit, la Mediterrània és bastant més fràgil que altres oceans pel seu caràcter limitat d'intercanvi de les seves aigües, encara que no significa que sigui un mar essencialment fràgil, perquè en altres aspectes, com per exemple la seva capacitat d'acomodar vessaments de nutrients, la Mediterrània té una capacitat superior a l'Atlàntic. Això és causat, en particular, perquè l'activitat bacteriana és molt més intensa aquí que no a l'Atlàntic, sobretot per la temperatura de l'aigua, que incideix directament sobre l'activitat bacteriana. És molt important tenir en compte que els bacteris de l'oceà tenen un paper fonamental en el procés de reciclat i degradació de contaminants.

-A quines zones es troba pitjor la Mediterrània?

-Té els seus punts negres, particularment, a l'Adriàtic. La conca de l'Adriàtic, que també presenta una taxa d'intercanvi reduïda, és merament una conca que rep aportacions importants del riu Po, per exemple, amb tot tipus de restes industrials, fins i tot contaminants des d'Itàlia. Aquesta zona sofreix un procés de degradació important i ha experimentat un deteriorament de qualitat de les aigües i també ha produït masses mucoses a l'aigua que han impactat negativament, fins i tot, en el turisme. És indubtable que aquest és el major punt negre de la Mediterrània, i a l'àmbit de l'Estat espanyol tota

ten d'una forma notablement negativa el litoral balear i també els ecosistemes de l'interior. La necessitat d'adoptar una filosofia de desenvolupament sostenible a l'àmbit de l'Estat es pot traslladar al cas de les Illes Balears.

la costa de València i la frontera amb França està molt degradada, ja que en aquesta franja de litoral hi ha alguns punts negres notables de zones subjectes a activitats industrials importants, com són Sagunt o Tarragona, on la qualitat de l'aigua està molt deteriorada.

REGENERACIÓ DE PLATGES

-Quin és el seu punt de vista quant a les polítiques que defensen la regeneració de les platges per fer front a una activitat econòmica com el turisme i les seves conseqüències sobre el medi marí?

-Bé, jo no crec que hi pugui haver una opinió genèrica sobre aquest tema, perquè s'hauria d'estudiar cas per cas, primer les causes de la pèrdua de material, l'efectivitat d'una actuació de regeneració i finalment l'existència de jaciments que es puguin explotar per dur a terme aquestes regeneracions sense impactar sobre el medi ambient. Jo crec que és en aquest darrer punt on recauen els límits de la possibilitat d'actuar mitjançant regeneracions de platges, perquè pràcticament no existeixen jaciments que es puguin explotar ara mateix a les Balears, per tant les accions de regeneracions que es puguin posar sobre la taula en el futur es trobaran amb aquesta limitació important. No tan sols s'han de considerar aquestes respostes o solucions a curt termini, a més temporals, com són les regeneracions, sinó que a poc a poc hauríem d'actuar sobre les causes d'aquesta pèrdua i erosió de platges, que són per una banda l'escalfament global i l'augment del nivell del mar, als quals tots aportam amb tota casta de vehicles i amb les emissions de CO₂, que depenen en gran part de la nostra forma de vida. Per una altra banda, en el cas específic de Balears, doncs, el problema deriva d'una mala planificació dels desenvolupaments urbanístics i d'infraestructures a les zones de platja, que han duit a agreujar aquest procés d'erosió, que s'hauria produït independentment que hi hagués hagut o no desenvolupament urbanístic a les Illes, perquè es tracta d'un procés global. Llavors, l'actuació sobre aquestes causes requereix un compromís de la societat i un pacte a una escala de temps d'una generació o dues, perquè no és possible recompondre tot aquest desenvolupament urbanístic mal planificat en menys anys, ja que la inversió que requereix és molt important. En aquest sentit, jo crec que l'ús de l'ecotaxa, dels fons derivats de l'ecotaxa, per exemple, per a les actuacions que ja s'han

duït a terme, és una forma d'intentar donar solucions més ràpides... en una generació. El que passa és que no hi ha cap garantia que aquesta filosofia es pugui mantenir més enllà dels cicles polítics de quatre anys que fixen les eleccions.

CANVI CLIMÀTIC

-Com afecta, ja en aquests moments, i com afectarà en els propers anys el canvi climàtic a les Balears?

-El canvi climàtic té dos components, un és global, del clima i l'altre és les afeccions locals o de caràcter regional. Llavors, en el cas de la Mediterrània, a més d'aquest component global que es tradueix en un augment del nivell del mar i de les temperatures de les aigües, doncs hi ha un component regional important que és que tota la hidrologia de la Mediterrània s'ha modificat de forma molt important durant els darrers cent anys, per mor de la construcció d'embassaments de forma massiva a tot el litoral i a canvis en l'ús del terreny. Llavors, això afecta també sobre el clima a la conca mediterrània, i les seves conseqüències estan ja demostrades: S'ha demostrat un augment de la temperatura del mar a la Mediterrània, no tan sols a les aigües superficials, sinó també a les aigües profundes, i això ha duit canvis importants, per exemple en la distribució d'espècies marines. A més, pareix que hi ha evidència de canvis en la freqüència i la intensitat d'esdeveniments climatològics extrems, com poden ser temporals, tempestes o d'altres tipus d'esdeveniments extrems. Les prediccions del Panell Intergovernamental per al Canvi Climàtic no són en absolut falagueres, sinó que indiquen que durant el segle XXI es produirà un augment possible de la temperatura mitjana a l'àrea mediterrània de sis graus. Un augment de la temperatura mitjana de sis graus faria molt difícil, fins i tot, mantenir condicions de vida acceptables on habitam ara.

-Es produiran a les illes condicions climatològiques com ara les que tenen, per exemple, al Sàhara?

-Sí, fins i tot més dures, perquè un augment de la temperatura mitjana de sis graus suposa uns canvis molt importants en els extrems de les temperatures màximes i mínimes que, per als quals no estam preparats, i no sé si ho arribarem a estar, són molt elevades. Això té també unes conseqüències sobre el règim hídric i el consum d'aigua,

que és un factor limitant a un territori insular com el nostre.

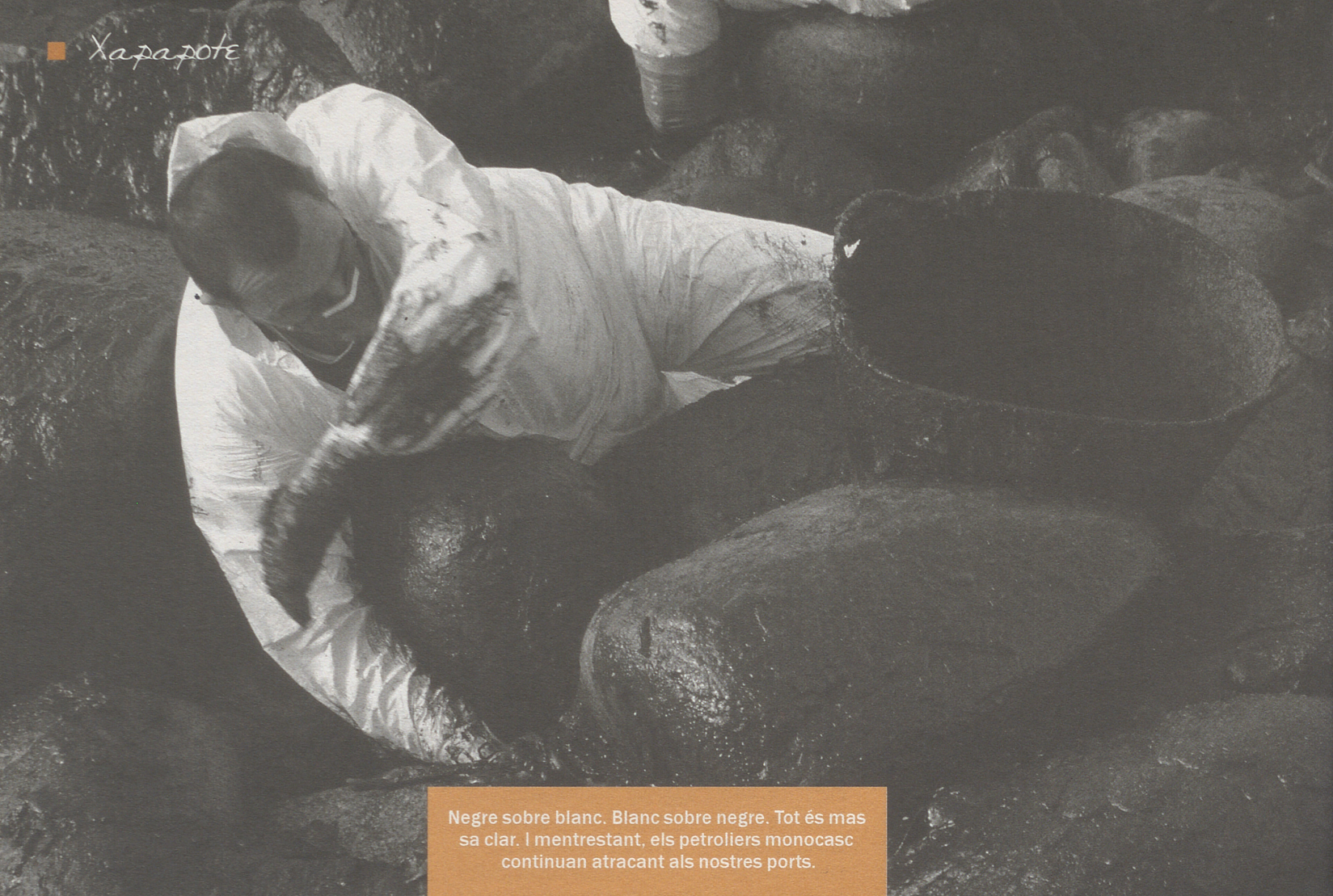
LA RESPIRACIÓ DEL MAR

-Vostè ha aconseguit revolucionar les teories fins ara establertes sobre el procés de respiració del mar. Quins són els nous plantejaments?

-Durant l'any 2002 hem publicat dos articles en dues de les revistes científiques més prestigioses del món, com són *Nature* i *Science*, en els quals s'aporten majors evidències sobre el funcionament del metabolisme de l'oceà global, que discrepen dels models que es tenien assumits en ciència fins ara. Concretament, he de dir que el terme metabolisme, a qualsevol ecosistema, es refereix bàsicament a l'equilibri entre dos processos oposats, però complementaris. Aquests són la producció primària, la formació de matèria orgànica per la fotosíntesi de la planta, i la destrucció d'aquesta matèria orgànica pel procés de respiració que allibera CO₂ i matèria en forma de nutrients que es poden tornar a fer servir per a la fotosíntesi. L'accent de la investigació de l'oceà global en els darrers setanta anys s'havia posat en el procés de formació de matèria orgànica, és a dir, la fotosíntesi, mentre que el procés oposat de respiració s'havia oblidat. Així, els nostres estudis han quantificat la magnitud d'aquest procés de respiració a l'oceà i han aportat evidències que la destrucció de matèria orgànica, per tant l'alliberament de CO₂ per respiració, supera la captació de diòxid de carboni i la formació de matèria orgànica per fotosíntesi, de forma que l'ecosistema de l'oceà globalment actua com una font de diòxid de carboni i no com a una trampa de CO₂, com s'ha assumit en els llibres de text i durant els darrers setanta anys. Els nostres estudis suposen un paradigma en el sentit de quin és el paper de l'oceà a la biosfera i també en el cicle global del carboni i que, suposam, portarà canvis importants en el plantejament, fins i tot, de programes internacionals d'investigació en els propers anys.

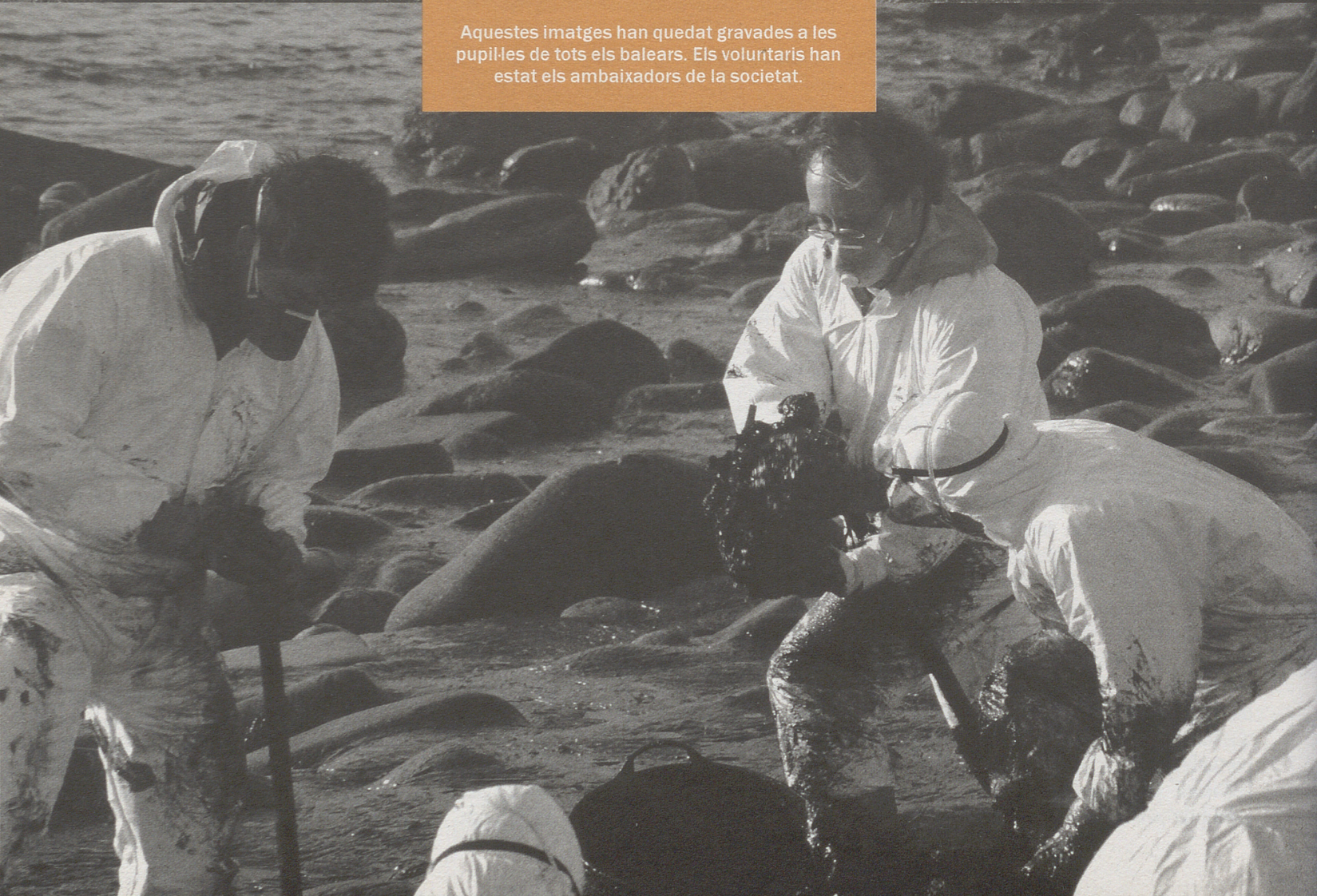
Solidaris amb Galícia

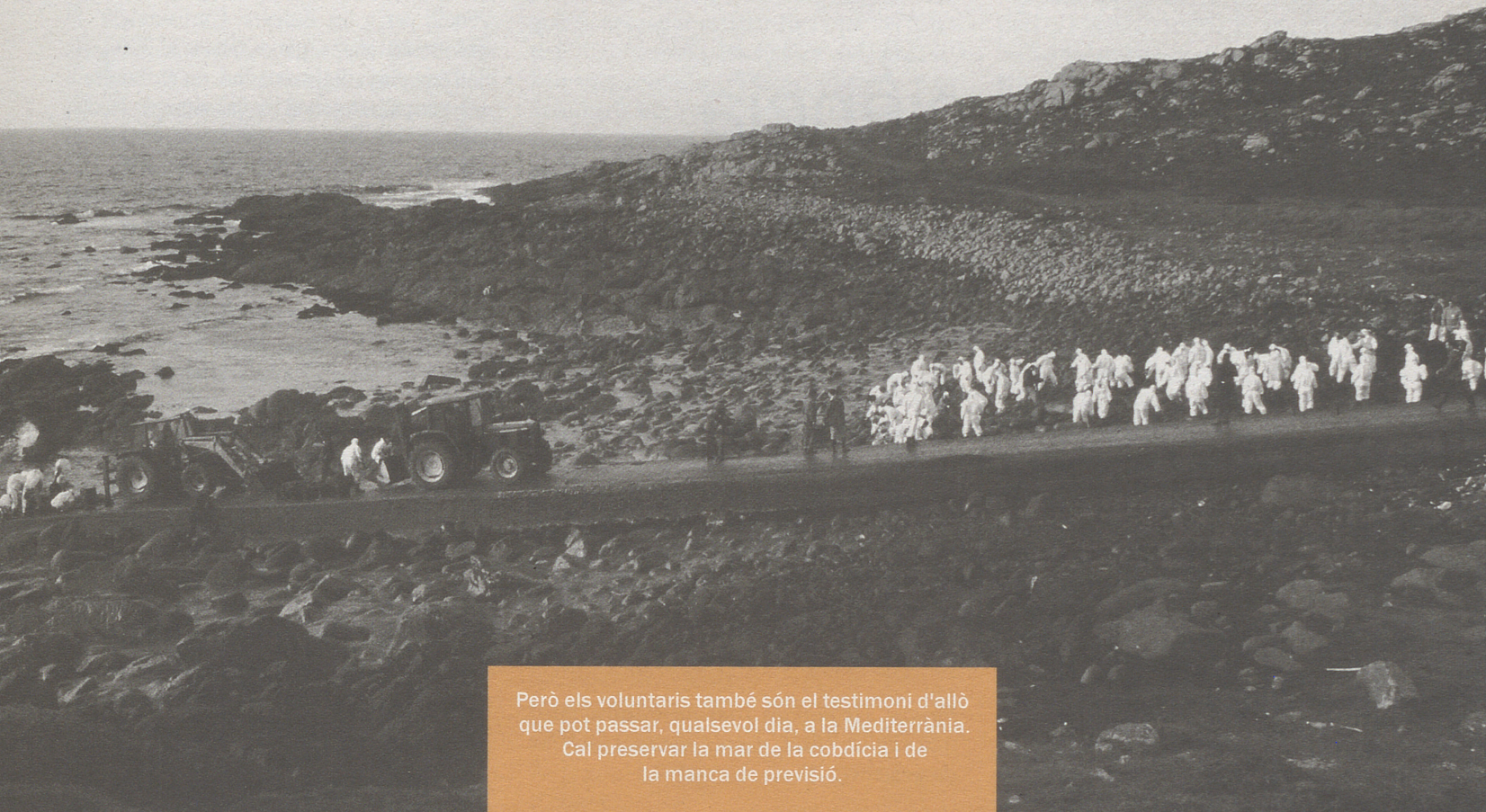
Camariñas, aquest és el topònim de la geografia gallega que quedarà fixat a la memòria de molts d'illencs, de tots aquells voluntaris que han respost la crida del Govern per ser solidaris amb Galícia i fer front la tragèdia del Prestige.

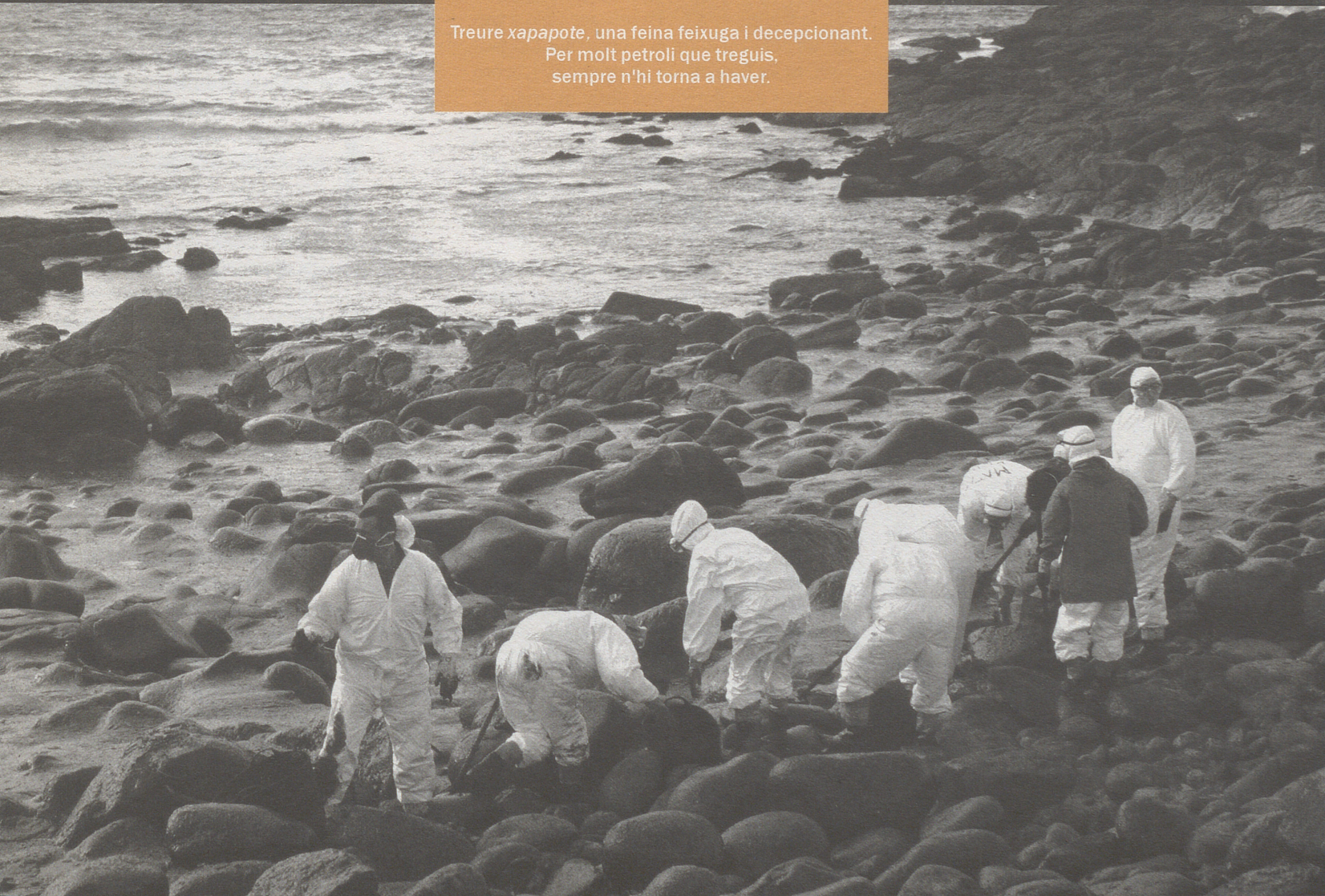
Negre sobre blanc. Blanc sobre negre. Tot és mas
sa clar. I mentrestant, els petroliers monocasc
continuan atracant als nostres ports.

Aquestes imatges han quedat gravades a les
pupilles de tots els balears. Els voluntaris han
estat els ambaixadors de la societat.

Però els voluntaris també són el testimoni d'allò
que pot passar, qualsevol dia, a la Mediterrània.
Cal preservar la mar de la cobdícia i de
la manca de previsió.

Treure *xapapote*, una feina feixuga i decepcionant.
Per molt petroli que treguis,
sempre n'hi torna a haver.

Entrevista a José Ramón Bergueiro

Ràbia i ciència

Constanza Forteza

És un home nerviós i petit, que es mou constantment en els metres mínims d'un despatx estibat de papers i llibres mentre contesta les preguntes, amb múltiples gests i amb un accent gallec que no han esborrat els més de vint anys que du a Mallorca. Com a químic, és un expert, quasi monogràfic, sobre marees negres i hidrocarburs. No fa gaires mesos la seva activitat pràcticament només era coneguda en els cercles universitaris. Ara, viatja constantment, un dia sí i l'altre també és requerit per les televisions nacionals, les ràdios, els programes de debat o els serveis de protecció de les comunitats autònomes. Tot i que malauradament, el Prestige ha situat el seu treball, un treball de dècades, en el seu lloc. La diagnosi científica de Bergueiro és, en aquest punt, contundent i bastant clara: si Galícia hagués tengut un pla de contingència com el que té Balears, el desastre hagués estat menor. A continuació, la reacció personal, com a gallec i ciutadà, davant la catàstrofe és igual de nítida: "Ràbia, sent ràbia", diu.

-El seu grup de treball, la UIB i el Govern balear signaren fa uns anys un conveni per elaborar un simulador informàtic per a la previsió, en qualsevol circumstància, d'un abocament d'hidrocarburs a les Balears. El conveni va rebre certa atenció, però, després de la tragèdia gallega, vostè s'ha convertit en un personatge reclamat per tots els

fòrums, els mitjans i les administracions. Així són les coses, només aprenem amb les desgràcies?

-Sí, la realitat és així. Fa tres anys es va signar un conveni entre la Universitat i el Govern, es va formalitzar un protocol. L'acord suposava que, durant tres anys, un equip de

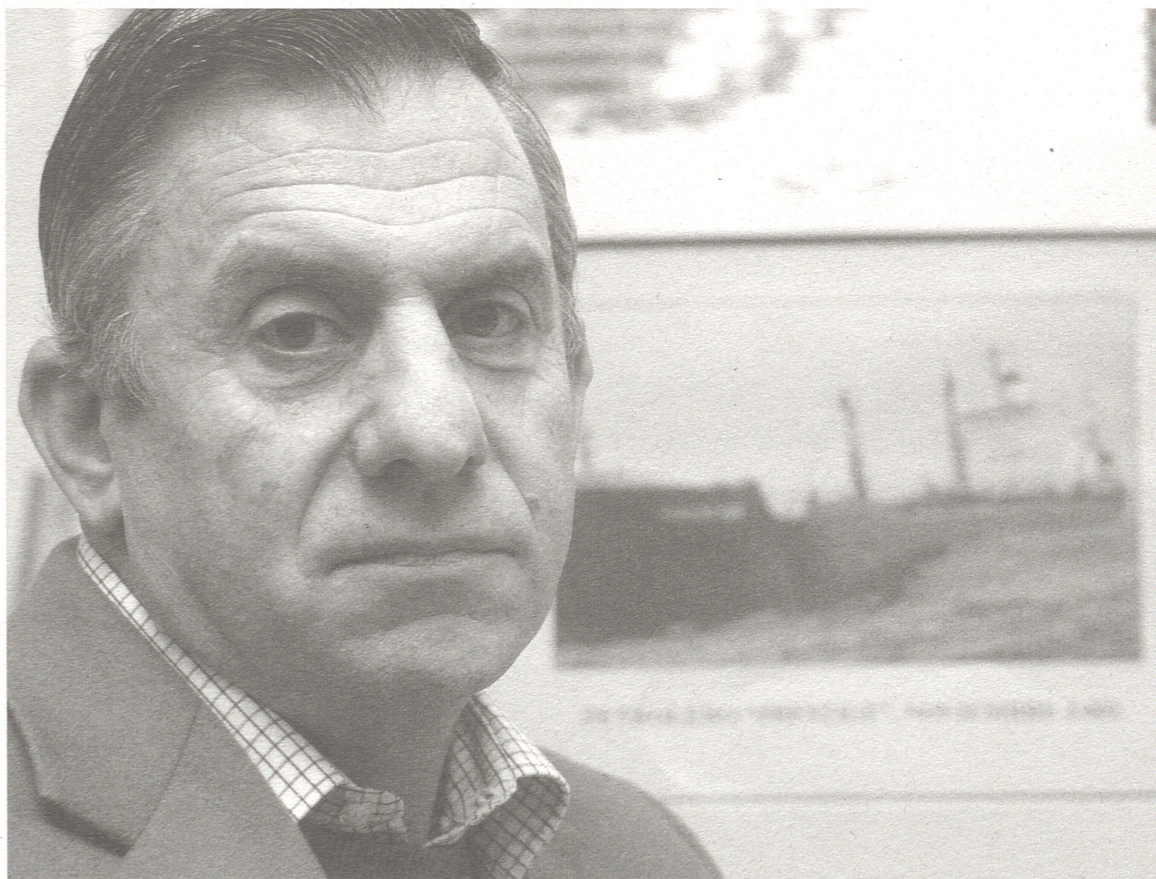
dotze persones elaboràs un pla de contingència per a les Balears. Curiosament, fa uns mesos, abans que es tancàs el 2002, els de l'equip em digueren: "bé, no el lliurarem ara, perquè ara vénen les vacances de Nadal, tothom serà fora i tot tancat, esperarem el 2003". I record que jo vaig dir: "No, no, l'hem de concloure abans de Nadal, anam molt estrets de temps, però millor acabar-lo abans, tot i que haguem de fer hores extres". Hem de continuar i acabar-lo. I, curiosament, l'acabarem just dos dies abans de

"Els perills han d'estar prevists. Pensem en un avió accidentat que vol aterrar a Son Sant Joan. Què li dius, què no aterri i se'n vagi perquè crearà problemes?"

l'accident del Prestige. Llavors, el lliurarem a la Conselleria de Funció Pública i Interior, que eren els interlocutors directes del conveni i, a partir

d'aquí, nosaltres estàvem pendants de la resposta dels assessors de la conselleria, que són els que ens havien de donar el vistiplau, dir-nos si tot era correcte. És clar, en el moment en què va succeir l'accident, ja em telefonaren de la conselleria i em demanaren: "Aquest estudi és específic per a les Illes o es pot extrapolar-se a la realitat d'altres comunitats?". I responguérem que sí, que es podia aplicar a altres indrets, almenys en

un gran percentatge del seu contingut. Lògicament, a partir d'aquí oferírem els nostres serveis per a allò que fos necessari allà on fos necessari. D'altra banda, al marge de lliurar el projecte, el meu compromís també implicava fer-lo públic. De fet, com vostè ha dit, ja es va fer públic en el moment en què es va signar l'acord de col·laboració. I també es va difondre alguna cosa fa devers un any, quan es donaren a conèixer les bases teòriques del pla de contingència. Posteriorment, en el mes de maig, a una reunió celebrada a Formentera per part dels directors generals de Protecció Civil, també em demanaren que exposàs la informació que teníem, tot i que el projecte no era tancat completament. És a dir, que les diverses comunitats autònomes ja tenien certa informació sobre l'existència d'aquest estudi.

-I arribà la catàstrofe.

-Sí, sí. En aquest punt ens oferírem a diverses comunitats autònomes. La primera que ens va requerir va ser la comunitat asturiana, el Principat d'Astúries. I el requeriment, amb paraules textuais, va ser: "Agafau un avió i veniu cap aquí, ja, avui si podeu". Per què? Perquè encara no els havia arribat la marea negra, però era a punt de tocar les seves costes. I ràpidament, en el poc temps que tenguérem, carregàrem el material i els models a l'ordinador portàtil i partírem en companyia del director general de Protecció Civil. Una vegada allà, pujàrem a un helicòpter i marcàrem al pilot l'itinerari que havia de seguir. Li diguérem: "Cap a Estaca de Bares". Fixàrem les coordenades, les determinacions geogràfiques, ficàrem el tipus de material de l'abocament, si era fuel o si era material mesclat amb aigua, del tipus mousse de xocolata. Introduírem també al simulador les dades relatives als corrents marins, les condicions meteorològiques, la direcció i la intensitat del vent, els paràmetres de la costa..., i, coneguda la quantitat de fuel que es desplaçava i el punt on s'havia abocat, llavors, el programa de simulació ja donava orientacions concretes de per on podia arribar la marea. Abans que l'helicòpter arribàs a terra ja s'havien pogut donar les instruccions concretes sobre on s'havia d'actuar.

MODEL COMPROVAT A ASTÚRIES

-El cas és que el desastre li ha servit per provar l'eficàcia de la seva recerca.

-És que, dins la desgràcia, cada abocament és, efectivament, una manera de validar el model. A mi la simulació em va indicar que, a Astúries, la marea negra havia d'entrar pel Cabo Peña. Era un divendres, a les sis del matí, i l'ordinador em deia això. I el diumenge la marea negra entrà per Cabo Peña. És a dir, es va confirmar el funcionament de la simulació. Alguns digueren: "Anem cap allà". I jo vaig dir: "No, no, no fa falta". El model també ens va aportar, després d'introduir les cartografies detallades, les platges a les quals arribà la marea negra, els punts seleccionats des de Cabo Peña fins a Gijón. I amb una sèrie de pictogrames, que presenten el tipus de platja, l'orografia, la seva longitud, l'amplària, el tipus d'arena, els serveis disponibles..., és a dir, totes les dades necessàries per preparar el pla de contingència, per preparar els mitjans necessa-

ris. Record que algú em va demanar: "Per què és necessari detallar fins i tot les cafeteries i restaurants que hi ha a cada platja?" I jo vaig contestar: "Doncs, perquè si cent voluntaris els volen prendre un entrepà a les onze del matí, llavors sabem que aquí hi ha un lloc on es poden servir". I més coses..., si hi ha dutxes i serveis, si hi ha autobusos o sistemes de transport per arribar a aquest punt. Totes les dades, absolutament totes, es contemplaren gràcies a la simulació informàtica. I on eren, en els ports esportius, les embarcacions específiques i preparades per si es necessitava que alguna embarcació transportàs material. Des de l'helicòpter, o des de qualsevol punt, es pot indicar als serveis que treballen on recórrer ràpidament a una embarcació que pot subministrar un determinat material. I saber també el calat dels ports, per indicar si un vaixell gran pot entrar-hi o no, si hi ha rampa d'elevació per si és necessari un motor, o si hi ha grues per extreure del vaixell el material...

"Un petrolier amb avaria o dificultats hauria de venir al port de Palma. Tancar el dic de l'Oest i descarregar el fuel a Portopí".

-Han requerit els seus serveis des de Galícia?

-No, no.

-Potser perquè amb l'abocament ja a les costes el programa ja no té la mateixa utilitat?

-Ens oferírem. Em vaig oferir personalment, també ho va fer el conseller. I no digueren que no, però tampoc no respongueren. En canvi, després de la visita oficial a Camariñas, després de la signatura del conveni amb aquest ajuntament, ara esperam que ens autoritzin per, una vegada feta la neteja física, és a dir, una vegada llevat el xapapote en un determinat tram d'un penya-segat, entrar-hi per veure la millor manera de procedir a la seva restauració per mitjans naturals. I aquí la implicació ja serà multidisciplinar, perquè entrarà a funcionar l'equip de microbiologia de Jordi Lalucat. Perquè ells també col·laboraren en l'elaboració del pla de contingència. S'ha de considerar que el pla de contingència contempla moltes coses, també els problemes derivats de l'abocament per emissors submarins. Contempla, per exemple, els efectes conseqüents a un abocament provocat per un hotel quan vol netejar les seves calderes de fuel. De

fet, hem col·laborat amb l'Ajuntament de Calvià i hem concretat la necessitat de tenir un submarinista disponible que localitzàs el lloc o el focus d'un possible abocament.

-Vol dir que aquesta és una possibilitat que ens pot preocupar?

-No, de tots els abocaments fins ara analitzats per l'àrea de microbiologia de la Universitat cap d'ells no ha donat de moment cap símptoma de contaminació marina. Però hem analitzat prop de vint paràmetres en cada emissari, en diversos punts. I a cada punt hem aplicat la simulació de l'ordinador, que considera un ampli marge de microorganismes, que són els indicadors d'una possible contaminació. La simulació ens indica, en funció del cabal en cada punt i dels corrents marins, on va l'abocament. I es va anar a cada punt, a aquesta roca o a aquesta cala, per confirmar l'anàlisi de la simulació i que, efectivament i tal com es preveia teòricament, no hi havia contaminació.

IGNORÀNCIA O VOLUNTAT DE CONFONDRE

-Quin és, entre la massa de contradiccions, el seu judici sobre què ha succeït amb el Prestige, amb relació al comportament de les administracions i la decisió d'allunyar-lo de la costa?

-Primer, no és cert que el fuel se solidifiqui. Ens volgueren vendre aquesta història. Desconec si algú va transmetre aquesta informació als responsables polítics que la difongueren, però, vengui d'on vengui, només pot tenir origen en la ignorància. O en la voluntat de confondre. I el vaixell, al fons de la mar, continuarà amollant-ne. Abans, ja digueren prèviament que el vaixell es rompia, sense que en tenguem cap tipus de prova o dades concretes per poder-ho comprovar, a través d'una simulació a l'ordinador, si el vaixell tenia aquesta possibilitat, és a dir, veure si el vaixell es podia rompre a causa del que s'anomena un cop de "trencament" o "d'arrufada".

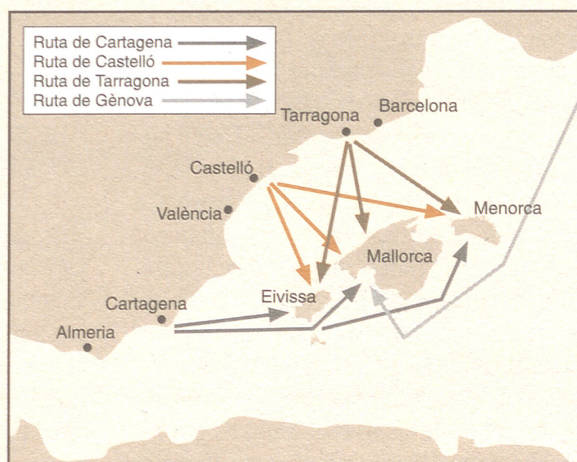
-Cop de trencament o d'arrufada?

-Sí, no es cregui, jo tampoc no som un expert en temes de navegació. Però vol dir, simplement, que el vaixell no pot navegar en la mateixa direcció que les ones, no es pot corbar la coberta del buc. Si la direcció

Les rutes que ens afecten

Les Balears es troben en un punt de certa intensitat en el trànsit marítim d'hidrocarburs. Entre els petroliers que els transporten hi ha els vaixells que duen productes refinats, que connecten el port de Palma, el de Maó i el d'Eivissa amb les refineries de Castelló, Tarragona i Cartagena. A la vegada, també ens arriben des de les refineries de Gènova en un trajecte que afecta Itàlia, França i Espanya. Paral·lelament i sense que hi hagi una relació directa amb les Illes, s'acosten a les nostres costes els bucs que transporten crus de petroli des de Líbia fins a les refineries de Tarragona, Castelló i Cartagena. Per últim, les rutes petroleres del Canal de Suez i de Gibraltar, tot i que és un trànsit que ens queda realment més lluny, també ens afectarien en el cas que es produís una catàstrofe en els seus recorreguts.

Pel que fa al volum de combustibles que

reben les Balears, al final de l'any 2001, es descarregaren als ports de les Illes 1.596 milions de litres, volum integrat, en una tercera part, pel combustible jet A-1, dedicat a l'aviació comercial. Segueixen en importància les benzines d'automoció, el gasoil i els combustibles per a l'aviació militar o de seguretat.

de les ones és perpendicular a la del vaixell i si es tracta d'un vaixell de dimensions normals, habitualment el vaixell es tombarà. Si es tracta d'un petrolier, potser que aguant, pot resistir l'impacte. Però la navegació correcta és en diagonal amb relació a la força de les ones. És clar, si l'onada va perpendicular es produeix l'anomenat cop d'arrufada, la cresta de les ones agafa el vaixell entre la proa i la popa, de manera que daval el vaixell queda un buit i es romp. Les ones aixequen el vaixell entre les dues puntes i enmig queda el buit. I això és probablement la circumstància que provocà la ruptura del petrolier, perquè les esclatxes s'obren en vèrtex per, després, acabar de rompre's cap a l'altra direcció. I un cop de "trencament" és el mateix, però en l'altre sentit. I és per això que el capità del vaixell el volia dur cap a un port.

-El capità del vaixell ha estat, al cap i a la fi, el personatge per canalitzar la indignació?

-La missió d'un capità de vaixell és salvar el vaixell i la càrrega. Des del meu humil punt de vista, el vaixell s'havia de dur a port. No hi havia cap perill d'explosió, que es cremàs. Des de la costa de Muxía es veia el vaixell. S'havia d'haver sacrificat una ría i no haver provocat l'efecte ventall. D'altra banda, en uns moments com aquells no era moment de discussions, de debatre qui ha-

via de pagar una cosa o l'altra. Això va ser una bogeria. Les coses s'han de tenir programades. El que és difícil d'entendre és que, davant una eventualitat com aquesta, es posin a discutir, a fer cridades, a improvisar, a demanar "a tu què et sembla?"..., tot això ha d'estar pautat. No es pot perdre el temps a discutir coses òbvies. Pensem en un exemple beneit, en un avió accidentat o amb un problema, que vol aterrar a Son Sant Joan. Què li dius? Que no aterri, que se'n vagi perquè crearà problemes? No té sentit, les coses són com són. Si els riscos estan prevists, les coses es fan en funció d'unes previsions ja establertes. Què pot passar si aterra un avió en males condicions a l'aeroport? Doncs, pot passar de tot, però cada possibilitat ha d'estar prevista. En un accident com el del petrolier, havien de saber el port on dur-lo, sense cap dubte. Una vegada succeït tot és molt mal de dir si era millor aquí o allà, però la qüestió més nefasta és que no hi havia cap model a seguir.

-Increïble en el cas de Galícia.

-És que de deu accidents, set han succeït a Galícia.

ELS PERILLS A LA MEDITERRÀNIA

-A la Mediterrània, a les Balears, quin són els perills?

-En primer lloc, el transport de petroliers que arriben a port. Encara que es pot considerar que és un perill provisional, perquè imaginem que prest tendrem o un cable elèctric o un gasoducte.

-La conducció submarina de gas du implícita algun tipus de perill?

-No, en principi no. Lògicament, s'hauria d'estudiar, perquè la conducció arribarà a uns dipòsits on s'ha d'emmagatzemar. Però el risc en aquest tipus d'instal·lacions és inferior a un per un milió. I amb relació al transport marítim, amb el gasoducte eliminaríem gran part del perill al qual estam ara exposats.

-I a què ens exposam en funció dels petroliers que arriben a les nostres costes o naveguen a prop?

-Bé, hi ha dos tipus de petroliers. Els que vénen aquí transporten productes manufacturats, és a dir, totes les benzines, el gasoil, el jet A-1, que és el combustible dels avions comercials, el JP-8, que és el dels avions militars, i el fuel. Llavors, en el moment en què GESA pugui funcionar amb gas ja no s'hauria de produir, a cap de les Illes, fuel oil. Però també ens afecten altres rutes, tot i que ens queden una mica més lluny, que duen cru a les refineries de Castelló, Cartagena i Tarragona. També hi ha una ruta cap a Gènova de productes derivats i, després, les rutes de Líbia i del Canal de Suez que ens queden ja bastant més enfora.

"Jo veig l'anagrama, tan bonic, del "Nunca más" i, potser perquè ja tenc cabells blancs, el que pens és: Fins quan?"

-En cas d'accident d'un petrolier que passàs relativament a prop de les costes de Tramuntana es podrien acotar les repercussions a la part de la Serra o hauríem de parlar de totes les Illes?

-Tot depèn de l'època de l'any i de les direccions del vent, però realment la part amb més probabilitats de veure's afectada és la serra de Tramuntana. Però bé, gràcies a les simulacions podríem saber ràpidament, amb molta antelació, a quina part de la costa arribaria i com arribaria. Hi hauria un temps per habilitar tots els mitjans anticontaminació. Amb l'avantatge que Mallorca no és Galícia. Quan visitarem Galícia, alguns de

la comitiva deien: "Vaja temporal". I jo, que som gallec, els vaig contestar: "Això no és un temporal, això no és res". En el nostre cas, tant l'orografia del terreny com les condicions meteorològiques ens afavoreixen. Tot i que l'impacte seria impressionant en una terra que viu del turisme.

EL PORT DE PALMA

-I quin port de Mallorca podria albergar un petrolier accidentat?

-Palma. La previsió implica tancar el dic de l'Oest fins al de Paraires, situar el vaixell i descarregar el fuel a Portopí.

-La qüestió és saber per què serveix una simulació i saber molt bé què s'ha de fer si després, en el moment d'actuar, no es disposa dels mitjans. Tenim aquests mitjans?

-Bé, disposar d'aquests mitjans forma part de la segona i la tercera fase del projecte. Ja sabem què hem de menester. I és clar, mai no es pot dir que els tendrem, perquè cap país no disposa de tot allò que realment és necessari. Però hi ha alguns mitjans, a Maó, a Eivissa també, hi ha barreres de contenció, hi ha *skimmers*, aspiradores d'hidrocarburs a la mar, hi ha mantes absorbents.

És clar, també aquí hi ha un altre perill i és que aquests mitjans, com passa ara, que són al País Basc, siguin a altres indrets. Però bé, la qüestió és mantenir una bona coordinació, saber molt bé què tenim i on és, saber també els mitjans que tenen altres comunitats i tenir ben calculat el temps de resposta per a cada demanda.

-Però no tenim cap vaixell recollidor d'hidrocarburs a la mar.

-Espanya és el país de la Unió Europea que té més costa i no té cap vaixell per fer aquest servei. És el país amb més costa i menys mitjans. Els francesos, després de l'*Erika*, han comprès molt bé la necessitat de dotar-se de mitjans. I tenen el *Nautille*; el batiscaf aquest, que és una meravella. És el

batiscaf que va trobar el *Titanic* i que habitualment fa una tasca de recerca impressionant, cerca metalls pesants, de gran vàlua, al fons de la mar, una investigació que presenta possibilitats de recuperar la inversió que es fa. Tenen un centre superior, dedicat específicament a la mar.

-Pensa que tornarem a veure una marea negra d'aquestes característiques i que es repetiran escenes com les que hem vist?

-Jo, quan veig l'anagrama, tan bonic, del "Nunca más", potser perquè ja tenc molts de cabells blancs, pens: Fins quan? És que, dos dies després de l'accident del *Prestige*, hi va haver un altre accident al Canal de La Manxa, un vaixell de bandera tricolor carregat amb 2.800 cotxes, que va quedar encallat. I dos dies després, hi va xocar un altre vaixell i, poc després, l'u de gener, un tercer vaixell també va xocar. I el vaixell encallat estava perfectament senyalitzat, amb una fragata francesa que recorria la zona per avisar. En tota aquesta història ens topam davant les banderes de conveniència de vaixells que normalment són molt vells i que amb freqüència duen tripulacions que no tenen cap tipus de preparació. Recordem que, en el cas del *Cason*, la tripulació era formada per nadius del Tibet,

gent que abans mai no havia vist la mar i que ni tan sols no sabia nedar. El vaixell va explotar a Finisterre i la tripulació no sabia què havia de fer, no sabien ni què duien. Resultat: de 31 persones en moriren 23. La solució és, en part, en allò que anunciava el conseller, és a dir, concretar una sèrie de corredors on es prohibeixi la navegació de determinats tipus de vaixells, els monocascos o els que porten determinades càrregues. Fixar uns corredors compartits entre les Balears, Catalunya, Múrcia, Andalusia i València. Uns recorreguts prèviament analitzats amb el simulador. Es tracta de determinar quines són les rutes amb possibilitats que, en cas d'abocament, els hidrocarburs arribin a les costes, saber les zones on hi ha més rics, on es pugui prohibir el pas dels vaixells. Lògicament, entre la Península i les Illes no hi ha massa marge, però, dins aquest marge, fixar les millors condicions. Però bé, on hi ha perill?: a l'arxipèlag de Cabrera? Doncs, evitar que passin a prop. I tenir en compte quines són les zones més sensibles de les Illes, tenir-les ben situades i relacionades amb el perill.

-En aquests plans tenen en compte la societat civil? En el cas de Galícia, sense societat civil no hi hagués hagut actuació.

-La societat civil mereix un deu, no es pot dir altra cosa. Però bé, aquí ja hi ha hagut reunions amb grups ecologistes, amb organitzacions no governamentals, de tota la participació que, arribat un determinat moment, es coneix que serà necessària. I no només voluntaris per netejar, sinó metges, veterinaris, químics, biòlegs, un nombre important d'especialistes. I tenir coneixement de la preparació dels professionals que hi ha a les Illes, perquè, després, el que se cerca és un veterinari capaç de tractar aus afectades. O metges per tractar intoxicacions. Saber quines persones, quins coneixements i en quin temps podran estar disponibles.

*-Faci un retrat ràpid del que seria un accident com el del *Prestige* prop de les Illes.*

-Seria un desastre sense pal·liatius. Perquè la Mediterrània és una mar petita i tancada. La Mediterrània engloba només el 3% de l'àrea marina total de la Terra, però absor-

"La Mediterrània engloba només el 3% de l'àrea marina de la Terra, però absorbeix el 10% del total del trànsit petrolier".

beix el 10% del trànsit total de petroliers. És difícil pensar en les repercussions, en el desastre turístic que significaria. I les conseqüències ecològiques en una mar reservada són impensables. A Galícia l'avantatge és que l'oceà és obert, embravit, i, per tant, hi ha una facilitat per a l'autodepuració, per a la regeneració. Tot i que la degradació natural de la contaminació d'hidrocarburs és molt, però molt, lenta. A alguns indrets, segons el que s'ha comprovat, han estat necessaris vint anys.

"RÀBIA"

-Com a gallec quina és la seva reacció davant la catàstrofe?

-Ràbia. Sent ràbia. I impotència. Veus les imatges de la televisió i pots tenir aquesta reacció, però és que quan vas allà i trepitges allò, i veus una platja negra i, després, camines cent metres i en veus una altra que està pitjor..., i la següent encara pitjor. A Camariñas, la consellera de Medi Ambient va patinar i, físicament, l'hagueren de treure estirant, perquè va quedar mig succionada. I és que allò és molt dur.

-Aquest viatge oficial ha estat contundentment criticat.

-Miri, jo en política no em vull ficar. Si hi van perquè hi van i, si no hi van, perquè no hi van. No vull ni opinar, jo em limito a posar el meu gra d'arena i a intentar col·laborar científicament. Ara bé, la Conselleria d'Interior del Govern balear ha contribuït amb un milió d'euros a les tasques de neteja de Galícia, d'aquí al mes de juny. És clar, si pensam que, en el cas de l'*Exon Valdez*, els Estats Units contribuïren a la recuperació de la catàstrofe amb un milió de dòlars diaris..., és clar, el milió d'euros de la conselleria és el que es gastaven diàriament a Alaska i, per tant, es pot dir que no és res. Però les coses són com són i que una comunitat autònoma com la de les Balears, separada per milers de quilòmetres de Galícia, aportí dels seus pressuposts particulars un milió d'euros..., és una cosa clarament digne d'elogi. Amb independència de qualsevol altra consideració. No hi ha cap altra comunitat autònoma que ho hagi fet. Des d'aquí s'ha anat a Astúries i s'ha col·laborat, també s'ha cooperat amb el País Basc i, a Galícia, s'han enviat voluntaris contínuament i un milió d'euros.

-Vostè pertany al moviment "Nunca Máis"?

-No. Ja li dic, quan hi ha política, jo m'estimo més quedar al marge. La meua posició és la d'aportar, en la mesura de les meues

possibilitats, allò que jo sé fer, ciència, ciència i ciència.

La teoria i la pràctica

L'any 1999 la Conselleria de Funció Pública i Interior, la Universitat de les Illes Balears i l'equip que dirigeix el doctor en ciències químiques i professor titular d'enginyeria química de la UIB, José Ramón Bergueiro López, signaren un conveni per desenvolupar un programa informàtic que servís de base, d'espina dorsal, per estructurar plans de contingència associats als perills d'abocaments d'hidrocarburs. El simulador informàtic elaborat és una eina fonamental que preveu qualsevol circumstància, des de la composició dels hidrocarburs, fins a on es troben les barreres de contenció a les Illes, com fer net cada tipus de costa o on s'han de dur les aus contaminades pel petroli. I el temps necessari per a la recuperació, els voluntaris i especialistes que s'han d'implicar i l'actuació coordinada de totes les forces de protecció i seguretat. Una de les demostracions del simulador representa un abocament d'hidrocarburs a Cabrera, un Parc Nacional, i per tant la necessitat, arribat el cas, de recursos especialitzats. Però les escenificacions teòriques s'han vist superades per la realitat ja que el programa ja s'ha aplicat amb èxit davant l'arribada de la marea negra a Astúries i, anteriorment tot i que a més petita escala, a l'Albufera de Mallorca quan, el juliol del 2001, un camió cister-

na tombà i escampà la seva càrrega de fuel al Parc Natural.

Les Balears són la primera comunitat autònoma de l'Estat espanyol que compta amb un simulador d'aquestes característiques i amb un pla de contingència paral·lel. En el balanç, aquesta és la primera bona notícia, seguida de la segona, és a dir, que ja s'ha comprovat a la pràctica i en circumstàncies reals. Bergueiro opina que, així i tot, la comprovació de la seva eficàcia no serà cent per cent científica fins que no s'hagi aplicat deu pocs. De fet, el pla de contingència

Fixar els perills i els mitjans necessaris en un ordinador no equival, tot i que ja és molt, a comptar amb ells en el moment en què són necessaris.

d'Interior preveu dur a terme simulacres periòdicament en els ports principals de les Balears. Des d'un punt de vista negatiu es pot destacar que assenyalar els mitjans necessaris en una pantalla d'ordinador, tot i que ja és molt, no significa comptar amb ells i que, a més a més,

qualsevol coordinació de forces hauria d'implicar l'Estat i les altres comunitats autònomes, coordinació sobre la qual, a la vista d'allò que tots hem vist, hi ha més incerteses que seguretats.

La Clau d'ONA

PER ENTENDRE EL PRESENT, PER OBRIR EL FUTUR

Ona celebrà els seus primers deu anys

1992-2002, una dècada que ha capgirat Mallorca

ONA

Com digué el director d'ONA, Sebastià Verd, en la presentació de l'acte "la dècada d'Ona coincideix amb els anys de major creixement econòmic i demogràfic de les Balears", la qual cosa ha causat impactes tant positius com negatius a la societat. Uns impactes que s'ha recollit al llarg de cent números. Conscients d'això, el Consell Assessor de la publicació va voler que la seva celebració fos un debat sobre aquest període, amb uns convidats que, ells mateixos, formen part de la història d'una dècada que Ona qualificà de "prodigiosa". Miquel Alenyà, director de la Fundació de "Sa Nostra", és un dels economistes que gaudeixen de major prestigi i autoritat. Pere Salvà, catedràtic de geografia humana és un expert en població que ha analitzat a fons el fenomen migratori. I, Bartomeu Bennàssar, assessor d'Ona, sociòleg i teòleg, un testimoni de l'esdevenir d'una societat davant l'ètica: la veu de la consciència, en definitiva.

El debat tengué lloc el passat 14 de gener a l'auditori del Centre de Cultura de "Sa Nostra". Reuní un nombrós públic, entre el qual hi hagué el conseller d'Educació i Cultura, Damià Pons, el president del Consell Econòmic i Social, Francesc Obrador i el president de la Cambra de Comerç de Mallorca, Eivissa i Formentera, Miquel Lladó. També altres polítics, professors, sindicalistes i, en definitiva, amics i lectors d'ONA.

UNA ECONOMIA MADURA

Segons Miquel Alenyà, de la dècada dels noranta, és a dir, d'entre 1992 i el 2003 se'n parlarà com de la dècada dels seixanta, que deixà una petjada transcendent. Tant una com l'altra varen ser de gran creixement econòmic i demogràfic, amb la diferència que ara es pot parlar d'una economia sanejada. "El teixit productiu actual és -digué- un teixit sa i que té gran capacitat per continuar creixent. No està exhaurit".

En aquest sentit cal parlar d'un "sistema madur, amb un empresariat expert i prudent" que fa que es pugui ser optimista respecte del futur. Uns nivells de prudència, afegí, que també abasten el consum. "Bons empresaris i bons consumidors", en definitiva, que fan que la societat balear gaudeixi d'un benestar que no tenia fa trenta anys.

Miquel Alenyà parlà de l'existència de desequilibris que durant la dècada passada s'han accentuat -desequilibris que són més profunds a l'àrea social. S'ha incrementat el

Amb motiu del cent números de la publicació, Ona-Quadern de debat organitzà una taula rodona amb Miquel Alenyà, Pere Salvà i Bartomeu Bennàssar. Al Centre de Cultura de "Sa Nostra" de Palma, economia, geografia i sociologia es donaren la mà per repassar una dècada transcendental per a Mallorca i per al conjunt de les Balears.

nombre de famílies pobres, que ja són entre el 8% i el 9% del total i han aparegut borses de marginació, amb problemes com el de la drogoaddicció, que van a més.

Però per sobre d'aquestes consideracions, a les quals l'Administració i diferents ONG tracten de donar resposta, el director de la Fundació de "Sa Nostra" destaca el lideratge econòmic i les noves aportacions culturals de la societat balear. Aquest fet fonamenta, precisament, les bones expectatives de futur.

Segons Miquel Alenyà, en aquests darrers anys l'economia s'ha consolidat i també ha avançat socialment. "Avui -digué- tenim una societat més liberal més tolerant i més plural".

IMMIGRACIÓ DESBORDANT

Per part seva, Pere Salvà centrà la intervenció en la demografia i, concretament, en la immigració que, sens dubte, és un dels fenòmens que més defineixen la dècada passada. Segons el geògraf, l'increment de població a les Balears -150.000 persones en deu anys- és una conseqüència de l'expansió econòmica que en els darrers anys de segle registrà una enorme acceleració per entrar, en aquests moments, en un alentiment.

El fet és que les Illes són a punt de sobrepassar el milió d'habitants. Un creixement demogràfic causat sobretot per

Taula rodona a "SA NOSTRA" per celebrar el X aniversari d'Ona.

Miquel Alenyà: "Avui tenim una societat més liberal més tolerant i més plural".

Pere Salvà:
"A Europa,
només
Luxemburg
supera les
Balears quant
a població
estrangera".

la immigració, el 95%, mentre que només un 5% es deu al creixement vegetatiu. Unes dades entre les quals destaca que el 65% dels nous residents són estrangers.

Aquesta és una de les novetats. En els anys seixanta, la immigració va ser peninsular, mentre que en els noranta ha estat, i continua sent, peninsular i estrangera. I, endemés, correspon a un model dual. Sovint es parla d'immigrants per referir-se només all que vénen del Sud o de l'Est, però no del Nord que, a les Balears, són molt nombrosos.

Salvà destacà, justament, aquesta immigració del Nord,

perquè és la més desconeguda i, per contra, la que entra en competència amb els treballs dels ja residents. Un fet que convé destacar ja que el nivell de formació dels immigrants comunitaris és superior.

En qualsevol cas, allò que destacà és que els

estrangers empadronats superen ja els 100.000 i que, molt probablement, la xifra real de població estrangera ja és per sobre els 180.000. Només Luxemburg, a Europa, supera

aquest percentatge, ja que fins i tot Suïssa, que en té fama, el nombre d'estrangers és per davall.

Finalment Pere Salvà incidí en la piràmide d'edat de la població, que presenta, malgrat el repunt de la natalitat, un notable envelliment. Si més no, hi ha 128.000 persones major de seixanta-cinc anys.

Bartomeu Bennàssar:
"La
globalització
necessita la
diversitat".

ÈTICA FRONT ECONOMIA

Un tercer eix del debat se centrà, amb la intervenció de Bartomeu Bennàssar, sobre els aspectes socials. El sociòleg començà per evidenciar que "no hi ha cap societat que no tenguí una ideologia o perspectiva ètica". En aquest sentit destacà la importància que es dóna a l'economia per sobre de qualsevol altra consideració social. "És un efecte de la balearització -digué- que no només afecta l'entorn natural. La butxaca guanya la partida a la política i a la cultura".

Segons Bennàssar l'economia tendeix a envair-ho tot, sobretot la política, i deixa de banda altres projectes culturals, d'identitat. S'imposa un creixement economicista, narcisista, que cerca el benestar individual i que ens du cap a "un social conformisme". Això es veu clarament quan sorgeix el fantasma de la crisi econòmica. Seria un bon moment per reflexionar, per a la reconversió i, això no obstant, l'única cosa que es fa és demanar temps morts, aturar el rellotge a l'espera que la situació internacional permeti continuar com sempre.

Davant aquesta situació, el sociòleg aposta per una nova balearització de caire positiu, una reconversió del model econòmic i social en la qual la identitat dels mallorquins serveixi per a la cohesió social. Bennàssar ho digué irònicament: volem que "ca nostra sigui també ca vostra, ca seva, la casa de tots, però no can bum". La immigració no és un fenomen nou, però sí que ho és amb les característiques actuals, i exigeix molta de responsabilitat.

Bartomeu Bennàssar donà un missatge esperançador respecte del turisme. Amb l'inici del segle, després de l'11 de setembre, s'ha vist un canvi de tendència, que cal aprofitar en positiu. Més enllà de la crisi, la globalització necessitarà també de la diversitat. En aquest sentit, les Balears poden mostrar un món diferent, i no només un simple producte. El turisme pot afavorir la interculturalitat entre pobles diferents, una interculturalitat que serà imprescindible per a la convivència no només amb els turistes sinó amb els residents, però que no pot prescindir de la cultura o de la llengua del país.

Una aposta pel transport públic

ONA

El geògraf i expert en sistemes de transport, Pere Brunet, assistí a una de les habituals tertúlies mensuals que organitza la Fundació per la Cultura del Poble. Destacà l'aposta que el Govern del Pacte de Progrés ha fet pel transport públic com a alternativa a un sistema, fonamentat només en el transport privat, que ha esdevingut insostenible. Això no obstant, no tots foren flors i violes per a l'actual executiu. Així, davant l'encert de potenciar els ferrocarrils, Brunet veu una contradicció haver ressuscitat el vell traçat del tren de Manacor, que és del segle XIX, en lloc d'adaptar-ne un de nou, que fes la volta pel Migjorn, per Lluçmajor, Campos i Felanitx.

L'expressió és xocant, sobretot si ve d'un defensor del ferrocarril de tota la vida com és Pere Brunet. El geògraf veu interessant la política de transport que ha seguit el govern del Pacte de Progrés, però respecte del tren de Manacor es demana per què recuperar una línia del segle XIX en lloc d'elegir un nou traçat que es correspongui amb l'actual. "S'hagués pogut ser més valent, però s'han deixat dur per la inèrcia". "L'aposta pel tren és important i necessària, des d'aquest punt de vista és progressista, però pel traçat o l'elecció del material, les màquines i els vagons, ha estat molt conservadora. Hi ha hagut solucions molt creatives, dirigides a establir un únic sistema de transport públic interurbà, com és la unió entre pobles com Alaró o alguns altres del Pla amb les estacions de tren més pròximes, de

manera que es potencia el tren i els usuaris guanyen, amb més freqüències, però s'hauria d'haver anat més enfora.

Això no obstant, el geògraf Pere Brunet va explicar a la tertúlia que organitza la Fundació per la Cultura del Poble, que mai fins ara no s'havien donat passes tan decisives a favor del transport públic, tant pel que fa al tren com a les carreteres. La Conselleria d'Obres Públiques, a través del Pla territorial de transport, aspira a un únic sistema, inclòs un únic tiquetatge i serveis coordinats, fins i tot tren i autobús. Encara que de moment no hi ha una unitat de gestió, un consorci com el que funciona a Madrid o Barcelona i que aquí seria útil atès el caràcter metropolità que té tot el territori insular. Les ajudes a la modernització dels vehicles i a la reestructuració de línies o la creació de "serveis a la carta" per a rutes de baixa demanda, com Galilea, són alguns dels avanços realitzats.

SITUACIÓ INSOSTENIBLE

La qüestió, però, no és tant la idoneïtat de les decisions preses, sinó la situació actual del transport a Mallorca que, segons Brunet, és insostenible. Es fonamenta en un ús intensiu del transport privat, la qual cosa ha duit una motorització que se situa entre les més altes del món. I la solució, fins ara, sempre havia estat eixamplar les carreteres, fins i

- Un 25% de les famílies residents a Mallorca no tenen cap vehicle propi, de la mateixa manera que el 45% dels habitants no disposa de carnet de conduir.

tot convertir-les en autopistes, sense tenir present els límits territorials. El que hagués estat lògic -va dir- hagués estat potenciar el transport públic amb trens, tramvies o, simplement, amb bus o autocar però tot donant-li avantatges respecte de l'automòbil. Per exemple: que els nous carrils que es fan a les carreteres fossin d'ús exclusiu del transport col·lectiu.

POTENCIAR EL TRANSPORT COL·LECTIU

El transport a la Universitat pot ser un bon exemple. Davant el col·lapse existent s'ha optat per desdoblar la carretera. Ara hi podran arribar més cotxes,

quan s'hagués, o s'hauria, perquè encara és possible, de reservar un carril exclusiu per a l'autobús, que d'aquesta manera, per comoditat i rapidesa, podria guanyar la partida al cotxe particular. També cal pensar en el tren, però així com els estudis demostren la viabilitat d'un tramvia al llarg de tota la badia de Palma, no passa el mateix ni amb l'aeroport ni amb la Universitat, però, tot i que ara per ara ambdues inversions no siguin rendibles econòmicament, sí que ho poden ser socialment i mediambientalment.

Pere Brunet va fer un repàs a la història del transport públic a Mallorca des del temps de les diligències fins avui. Segons el geògraf no es pot parlar de transport públic fins que no s'estableix un control per part de l'Administració que així atén una demanda social, sigui satisfeta per la mateixa administració o no. A Mallorca el transport col·lectiu apareix tot coincidint amb el ferrocarril. Fins llavors era més aviat discrecional, és a dir, sense horaris prefixats. El ferrocarril va néixer de la iniciativa privada, però hi va intervenir l'Estat, interessat per motius estratègics. Això explica el seu desenvolupament amb una xarxa en forma de T, un ramal de la qual havia d'anar cap a Alcúdia i un altre cap a Manacor. Ja llavors el sistema obeïa a determinats interessos que n'impediren un normal desenvolupament. Així, per exem-

ple, cap de les línies no arribà mai a la mar, segurament per evitar una competència al port de Palma. Així, la de sa Pobla no anà a Alcúdia, ni la de Manacor a Portocristo, ni la de Felanitx a Portocolom, a pesar de la forta activitat exportadora que tengué aquest port a principis de segle. Per contra sí que arribà a Artà, per interessos particulars, a pesar de la seva manca de rendibilitat que, a la llarga, fou una de les raons que es donaren per al seu tancament.

LA IMPORTÀNCIA DEL TREN

El ferrocarril tengué un paper important a Mallorca durant tota la primera meitat del segle XX, però entrà en decadència justament amb l'aparició del nou model de desenvolupament, basat en el turisme de masses. El 1964 el tren passà a mans de FEVE, però l'Estat mai no va mostrar molt d'interès en la seva modernització, de manera que ben aviat es tancaren línies progressivament. Desaparegueren Santanyí, Artà, Felanitx... fins que quedà només Inca. El tren de Sóller és un cas diferent, entre altres coses perquè continuà sent privat i tenia connexió amb la mar, i perquè va

saber adaptar-se al turisme. Per contra els tramvies de Palma seguien el mateix camí que el tren. Els anys seixanta varen ser transcendents tant per a Palma com per al conjunt del territori i s'entrà en una fase de creixement accelerat... El territori deixà de ser compacte, és a dir, amb un seguit de nuclis urbans clarament definits, per convertir-se en difós, amb proliferació d'urbanitzacions, moltes de les quals s'establiren a vorera de la mar, on mai no hi havia hagut transport. La conseqüència fou l'adopció del transport privat i individual, o en tot cas discrecional -cas del trasllat de turistes entre l'aeroport i els hotels- i l'abandó del transport públic que restà com a marginal i sense interconnexió.

LA RECUPERACIÓ DEL TRANSPORT PÚBLIC

Amb el govern del Pacte de Progrés s'ha reactivat el desig del transport públic, però val a dir -subratlla Pere Brunet- que la demanda és moltes vegades contradictòria, perquè

El Govern ha fet un esforç per potenciar el transport públic.

molts dels que aposten per aquesta modalitat no semblen disposats a emprar-la. Tot i això, hi ha dades que demostren no sols la viabilitat del transport col·lectiu sinó la seva exigència social. "Els que no l'empram ens movem dins l'àmbit de la població motoritzada, però és que hi ha una altra població que no té cap altre mitjà de transport més que el col·lectiu". És el cas dels menors de setze o devuit anys. Però també de la població adulta: un 25% de les famílies residents a Mallorca no tenen cap vehicle propi, de la mateixa manera que el 45% dels habitants no disposa de carnet de conduir.

La població que més necessita el transport públic és la femenina i els infants. Una enquesta de l'Ajuntament de Palma corrobora aquesta hipòtesi: el 35% dels homes van a peu per dirigir-se al centre de la ciutat, mentre que el percentatge de dones és del 42%. El 34% d'homes utilitza el

seu cotxe, mentre que només ho fa un 24% de les dones. També els usuaris del bus són majoritàriament dones. La població femenina, la infantil, la tercera edat i els turistes són la clientela més habitual de l'Empresa Municipal de Transport de Palma. En aquest sentit queda molt a fer per guanyar mercat. El tren, per exemple, avui ja constitueix un sistema de transport ràpid i alternatiu per a molts veïns d'es Pont d'Inca i dels altres pobles del Raiguer. Un tramvia que anàs a la UIB passant per Son Sardina i alguns barris perifèrics de Palma és una opció digna d'estudi, per no parlar d'altres iniciatives correctores. El polígon de Can Valero, per exemple, no té transport. Quan es dissenyaren els polígons industrials no es va pensar en el transport col·lectiu.

De fet, des dels anys seixanta, el transport col·lectiu ha estat marginal. Cal ara capgirar la situació, de la millor manera possible.

El Govern contra la guerra d'Iraq

ONA

El Consell de Govern va aprovar una declaració contrària a una intervenció militar a Iraq i així ho va comunicar a l'ambaixador dels Estats Units, George Argyros, que visita el Consolat de Mar. El president balear expressà al diplomàtic nord-americà l'oposició unànime dels partits que formen l'executiu a la guerra. I així s'ha comunicat també al Govern central.

El Govern s'oposa que els ports i aeroports de les Illes Bale-

Antich amb l'ambaixador nord-americà.

ars puguin ser emprats en aquesta guerra, si més no mentre no hi prengui part la comunitat internacional a través de l'ONU. L'ambaixador va respondre amb el clàssic "no comment". Argyros era a Palma per assistir a la inauguració de la nova seu consolar del seu país, un acte que motivà la protesta de la Plataforma per la Democràcia i la Globalització Social que s'hi manifesta fora.

D'altra banda, arran de la defensa del president Aznar a una intervenció durant la celebració d'una conferència turística, tant Antich com el conseller de Turisme, Celestí Alomar, criticaren aquesta presa de posició que és, afirmaren, contrària a l'esperit del turisme i, sobretot, contrària als interessos econòmics de les Illes que es veurien afectades pel conflicte, com ja succeí arran de la Guerra del Golf.

Els parlaments autonòmics a favor del dinamisme institucional

ONA

La conferència de presidents de parlaments autonòmics, que es va reunir a Palma en la seva dotzena edició, va tractar de com "obrir camí, evitar l'immobilisme i lluitar contra l'anquilosament de les institucions". Així ho va explicar el president del Parlament de les Illes Balears, Maximilià Morales, que fou l'amfitrió de l'encontre i el seu portaveu.

En el seu discurs de benvinguda Morales reafirmà el paper de les cambres legislatives com el pilar bàsic de l'estructura democràtica. "Som ciutadans -digué- que hem fet de la paraula serena, reflexiva i respectuosa amb les formes democràtiques un autèntic codi de la nostra participació a la vida política", un codi, per tant, contra la utilització de la violència o de qualsevol altra forma no democràtica de voler imposar la voluntat política.

El president del Parlament destacà que la Constitució espanyola va dissenyar en el seu moment un estat en el qual hi poden tenir cabuda "totes les persones i tots els pobles", de manera que avui per avui continua sent "un instrument ple de possibilitats i d'esperances de futur en un procés evolutiu i obert". En aquest sentit, Maximilià Morales afirmà que també les institucions s'han d'adaptar al temps, si bé els canvis s'han d'adoptar a través de la representació popular i democràtica.

Els presidents dels parlaments, a Palma.

1.800 milions d'euros, el major pressupost de la història

ONA

Salut, Ensenyament i Innovació s'enduen més de la meitat, però destaca sobretot un increment del 18% en inversió, una part de la qual ha estat gràcies a l'ecotaxa. Qualsevol ciutadà pot tenir accés a aquest document a través d'Internet <http://pressuposts.caib.es>

La Comunitat Autònoma administrará enguany un pressupost de quasi 1.800 milions d'euros -exactament 1.796- que és la xifra més alta de tota la història. La major part, més de la meitat, es destinen a Salut (645 milions) i Educació (433,6 milions), però també destaca un important increment, del 18%, de la inversió. També destaquen les partides destinades a Treball i a Benestar Social. Segons el conseller d'Hisenda, Joan Mesquida, el Govern dona prioritat a les polítiques socials entre altres coses perquè "la manera més important de promoure la competitivitat és impulsar la cohesió social i territorial".

SALUT

En aquest sentit, els pressuposts del 2003 són una aposta decidida pels serveis públics. Així a Salut s'han previst partides per a l'inici de les obres de l'hospital d'Inca i per a la reforma de Son Dureta. També per a la incorporació de nous serveis sanitaris i la millora dels ja existents i diferents prestacions de franc que constitueixen una novetat, com la salut bucodental infantil, fàrmacs per a la disfunció erèctil crònica i la píndola del dia després.

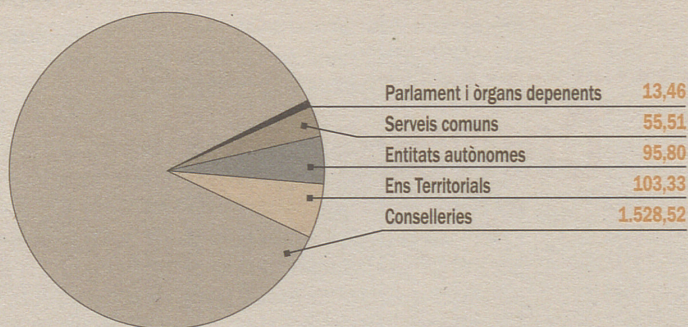
INNOVACIÓ I COMPETITIVITAT

Un dels aspectes al qual els pressuposts dediquen més atenció és als projectes innovadors, dirigits tant a la recerca com a l'economia productiva, també per al turisme: rehabilitació de zones turístiques, a través de l'ecotaxa, noves tecnologies, modernització de la comercialització, sector primari, incentius per a l'economia social i recerca de nous jaciments d'ocupació, entre moltes altres mesures.

QUALITAT DE VIDA

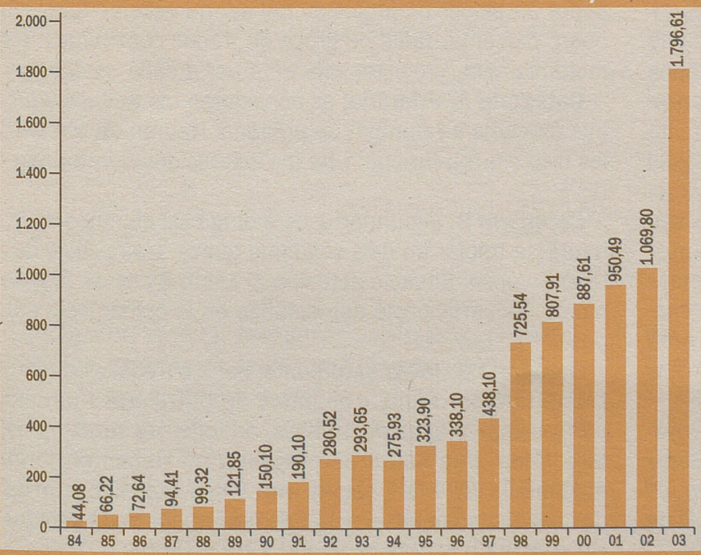
Els pressuposts d'enguany inclouen, entre molts d'altres projectes de protecció social i de millora de la qualitat de vida, ajudes econòmiques per als que tenen cura de la gent gran assistida, complements per a les pensions, la targeta bàsica i beneficis fiscals per a majors de 65 anys, endemés de cooperació al Tercer Món i ajuda directa als col·lectius més marginals de la societat.

Distribució dels pressuposts de la comunitat autònoma

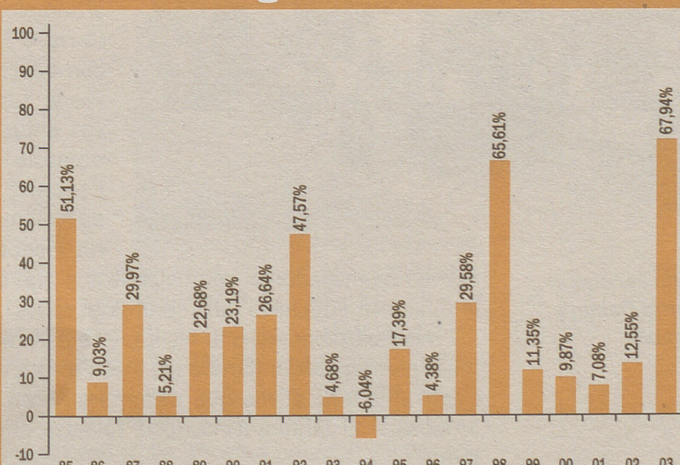
Milions d'euros.

Evolució del pressupost de la comunitat autònoma 1984/2003

Milions d'euros.

Percentatge de variació anual

FORMACIÓ

Igualment, amb una lectura de les dades, hom pot veure una agosarada aposta per la millora de la formació i, conseqüentment, perquè tot hom pugui gaudir de les mateixes oportunitats. L'adequació dels centres d'ensenyament a la creixent demanda, causada per la immigració, és un dels eixos principals juntament amb l'increment de fons dirigits a promoure la recerca.

SOSTENIBILITAT

En definitiva, aquests pressuposts pretenen garantir la sostenibilitat social i econòmica de les Illes juntament a la mediambiental. Planificació i ordenació del territori, gestió de la naturalesa, preservació d'espais naturals... és, finalment, un dels punts preferents, als quals el Govern dedicarà enguany un esforç prioritari.

En els següents quadres, hom pot conèixer més detalls de les inversions que el Govern té previstes enguany per al conjunt dels territoris insulars.

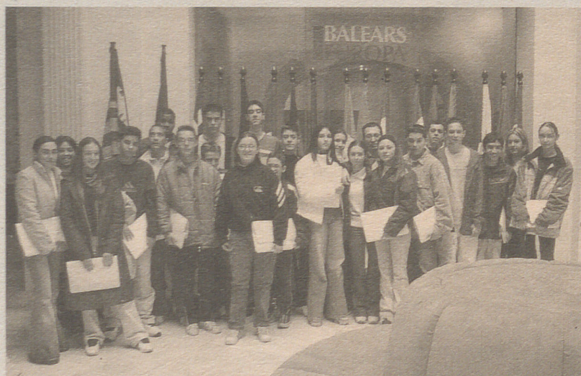
Pressupost consolidat

	2002	2003	Increment	% total	% total pressupost
Parlament	11,12	11,68	0,56	5,0%	0,65
Sindicatura de Comptes	0,51	0,52	0,0	0,8%	0,03
Consell Consultiu	0,34	0,48	0,13	38,8%	0,03
Consell Econòmic i Social	0,70	0,79	0,09	12,5%	0,04
Presidència	22,25	24,52	2,27	10,2%	1,36
Turisme	28,06	58,34	30,28	10,79%	3,25
Educació i Cultura	410,70	435,50	25,80	6,0%	24,24
Hisenda i Pressuposts	12,68	14,73	2,05	16,2%	0,82
Medi Ambient	89,85	96,38	6,53	7,3%	5,35
Interior	9,59	10,86	1,27	13,3%	0,60
Obres Públiques	96,58	58,34	-38,25	-39,6%	3,25
Salut i Consum	59,95	667,83	607,89	1.014%	37,17
Treball i Formació	46,37	65,62	19,25	41,5%	3,65
Agricultura i Pesca	55,21	59,32	4,11	7,4%	3,30
Economia, Comerç i Indústria	27,57	32,35	4,79	17,4%	1,80
Innovació i Energia	16,45	19,96	3,5	21,4%	1,11
Benestar Social	79,59	80,55	0,96	1,2%	4,48
Serveis comuns: despeses diverses	11,43	9,07	-2,36	-20,6%	0,50
Ens territorials	50,73	103,33	52,60	103,7%	5,75
Deute públic	36,54	41,91	5,37	14,7%	2,33
Serveis comuns: despeses personal	3,58	4,53	0,96	26,8%	0,25
Total pressupost	1.069,801	1.796,61	726,81	67,9%	100%

Imports en milions d'euros.

Convocat el Premi Europa per a joves estudiants

ONA

Visita escolar al Centre Balears Europa.

activitats innovadores i participatives, i que s'integrin dins la dinàmica educativa dels centres escolars

Poden participar-hi tots els centres escolars d'ensenyament primari i secundari de les Illes Balears amb projectes i activitats educatives que s'emmarquin en els objectius proposats. El termini d'inscripció finalitza el pròxim 12 de març.

S'hi estableixen tres categories diferents, segons els grups

d'edat dels participants. Tots els equips de treball hauran d'estar integrats per un màxim de cinc membres i, a més, hi podrà participar un professor del centre escolar. Cadascun podrà presentar tants de grups de treball com vulguin i, simultàniament, projectes diferents per a cada categoria:

Categoria A. Primària: es consideren els treballs educatius adreçats a l'alumnat de primària. Hauran de tractar de les Illes d'arreu Europa o de les institucions que formen la UE.

Categoria B. Secundària: està dirigit als alumnes d'ESO i haurà de tractar un dels següents temes: L'ampliació de la Unió Europea. Situació actual; o El Llibre Blanc de la governança. La participació democràtica en la construcció europea.

Categoria C. Joves estudiants: per als treballs educatius presentats per grups d'alumnes de batxillerat i formació professional, majors de 16 anys, en totes les seves modalitats. Cada grup haurà de presentar un treball en format multimèdia (CD-ROM, pàgina web, vídeo, etc.) sobre un dels dos següents temes: el paper de les regions en la construcció europea o el debat sobre el futur de la UE.

Villalonga reitera la defensa del gasoducte com a millor solució per l'abastament energètic

ONA

Un cop més ha ressorgit la polèmica sobre cable o gasoducte. Des del Partit Popular i des del Govern central s'aposta per l'enllaç elèctric a l'espera de subvencions europees. Des del Govern es nega que la UE descarti el gasoducte i asseguren tot el contrari.

El conseller d'Innovació i Energia, Príam Villalonga, ha informat que la llista de projectes gasístics d'interès comunitari que ha elaborat la Unió Europea inclou la iniciativa prevista en el Pla energètic de les Illes Balears d'unir la Península i les Balears mitjançant un gasoducte. L'objectiu, com se sap, és dur a les Illes gas natural que servirà per atendre la demanda de les centrals elèctriques i la del consum domèstic.

D'aquesta manera el conseller ha desmentit les afirmacions del portaveu del Partit Popular, Joan Flaquer, en les quals s'assegurava que la Unió Europea havia descartat la construcció del gasoducte a favor d'una interconnexió per cable elèctric. Segons Villalonga la proposta de Brussel·les és la declaració d'interès comunitari del gasoducte i d'un cable de connexió elèctrica entre Mallorca i Eivissa, similar al ja existent entre Mallorca i Menorca. Si bé, puntualitzà, aquesta encara no és una resolució sinó una proposta.

Villalonga ha criticat la postura del Partit Popular, tot reiterant que l'opció del gasoducte és més econòmica i, a més a més, més ecològica, a pesar de la qual cosa el projecte del Govern no va ser inclòs en el Pla energètic estatal "a l'espera de nous estudis". Segons el conseller d'Innovació i Energia, aquesta és una demostració més del boicot que el Govern central fa contra tots els projectes que siguin d'interès per a les Illes.

Un boicot que, d'altra banda, el PP nega de paraula. Així, amb relació al tema del gasoducte, els populars diuen que l'única manera d'obtenir el finançament europeu amb im-

mediatesa és optar per la solució combinada del cable i el gasoducte. Així ho va manifestar l'eurodiputat Carlos Ripoll, qui afirmà que els objectius prioritaris d'Europa únicament recullen la necessitat de garantir la distribució d'energia elèctrica i no la del gas, a pesar que aquest sigui per a la producció d'electricitat.

El conseller d'Innovació acusa els populars de no haver fet els deures quan ells tenien la responsabilitat de govern a les Illes i, per tant, d'haver esperat que fos el Pacte de Progrés qui enllestís el Pla energètic. És a dir, que els PP i el Govern central ni mengen ni deixen menjar. Per contra els populars -tot passant de llarg sobre el temps perdut- temen que la pròxima ampliació de la Unió pugui retardar 15 o 20 anys més la solució energètica de les Balears, per manca de disponibilitat econòmica.

En aquest sentit, des del Govern es recorda l'existència del règim especial de les Balears que obliga l'Estat a finançar les despeses derivades de la insularitat.

El GOB, preocupat per rebuig del Govern central al gasoducte

ONA

El GOB s'ha mostrat preocupat pel "rebuig al gasoducte" que es desprèn de les reiterades manifestacions del Govern central i del Partit Popular, al mateix temps que posen messions per una connexió mitjançant cable elèctric. Un comunicat de l'organització ecologista qualifica de bestiesa aquesta darrera opció i demanen als partits del Pacte i a UM que defensin el gas natural.

Els ecologistes defensan la planificació de l'executiu autonòmic, perquè el gas natural, tot i no ser una energia

neta, és molt millor que altres combustibles fòssils com el carbó, el gasoil o el fuel i, per tant, la seva utilització redundaria en una major qualitat mediambiental.

D'altra banda el gasoducte és millor que el transport en vaixell, que requeriria una central de gasificació a terra. En qualsevol cas, el GOB manté la seva oposició que el punt d'entrada del gasoducte sigui la zona de Sant Joan de Déu i, en aquest sentit, es decanta pel moll de Ponent de Palma.

Formentera, líder en noves tecnologies

ONA

La Direcció General de Recerca i Innovació pretén transformar Formentera en una illa digital. Juntament amb Calvià, vol que els dos municipis participin en el Pla Info XXI del Ministeri de Ciència, l'objectiu del qual és convertir els respectius territoris en espais de tecnologia avançada.

La Conselleria d'Innovació i Energia, a través de la Direcció General de Recerca, ha posat en marxa el Pla Info XXI que, d'acord amb el Ministeri de Ciència, ha de convertir l'illa de Formentera i el municipi de Calvià en territoris de tecnologia avançada. Segons el director general, Enric Tortosa, en el termini de tres anys Formentera pot ser una "illa digitalitzada" juntament al seu soci tecnològic, en aquest cas el municipi mallorquí.

El Consell de Govern ja ha aprovat la proposta que ara haurà de rebre el vistiplau de l'Administració central, atès que el finançament del programa és a càrrec de la comunitat autònoma i de Madrid. Entre les propostes a aplicar s'hi troba la interconnexió de les respectives xarxes hoteleres i de la resta d'establiments turístics, no només per oferir informació sinó per fer-hi reserves, és a dir, negoci.

Per a això s'hi instal·laran vies de comunicació de banda

ampla, que arribaran a tots els edificis oficials, incloses les escoles i els centres sanitaris, que així disposaran d'accés ràpid a la xarxa. Tant en un cas com en l'altre, la importància és fora de dubtes. Per un costat els estudiants disposaran d'una eina d'aprenentatge que, avui per avui, és imprescindible, mentre que des del punt de vista sanitari, la informació és transcendental en cas d'aïllament per causes meteorològiques.

Segons Tortosa, tothom ha de poder tenir accés a Internet, tant per a informació com per a teletreball o comerç electrònic. En aquest cas, Calvià com a soci avantatjat donarà suport a Formentera. Aquesta proposta està inclosa en el Llibre Verd de la societat de la informació recentment aprovat pel Govern, que vol servir de marc integrador per a un desenvolupament sostenible de la societat balear per a aquest segle XXI. Els programes com Info XXI i els europeus Iniciativa i E-Europa formen part d'aquesta mateixa estratègia.

Balears, segona comunitat on es fa més feina amb ordinador

Ona

Les Illes Balears són la segona comunitat autònoma que més utilitza l'ordinador personal per fer feina. La primera és el País Basc i després vénen les Canàries. Totes tres superen el 90% d'empreses informatitzades. Les dades provenen d'un informe de la Telefònica, on es destaca, en sentit contrari, que l'Estat espanyol és el tercer per la cua dins de la Unió Europea quant a l'ús de l'ordinador.

Mentre que la mitjana comunitària és de 53 de cada cent treballadors, l'espanyola només arriba al 42%. Dinamarca i Suècia són els estats més informatitzats amb una mitjana que supera el 70%, mentre que per davall d'Espanya només hi ha Grècia i Portugal.

Aquest mateix informe assenyalava que mentre només el 42% de treballadors diu que empra l'ordinador, el nombre d'empreses que en disposa és del 85%.

Adreces a la xarxa

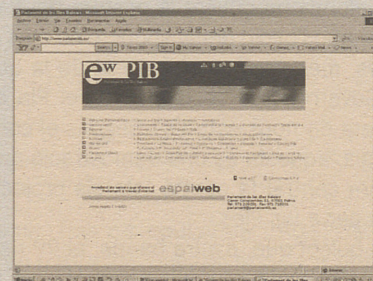
PÀGINES INSTITUCIONALS D'INTERÈS GENERAL

Sovint les pàgines institucionals són una font d'informació directa per als ciutadans, i també constitueixen una manera de participació directa. És el cas de les web que presentem avui, la del Parlament de les Illes Balears i la del Consell Econòmic i Social. Ja a l'anterior número d'Ona, els dos presidents de les esmentades institucions destacaran la importància que tenen. Una, de representació directa de tots els ciutadans i l'altra de punt d'encontre d'agents socials i econòmic.

Les pàgines recullen tota la informació disponible. Inclouen, de fet, el diari de sessions pel que fa al Parlament i els informes que emet el CES.

És previst, fins i tot, que la pàgina del Parlament permeti connectar directament amb el saló de sessions quan hi hagi plens. D'aquesta manera els ciutadans que no puguin assistir-hi en directe podran assabentar-se al moment de tot allò que s'hi debat.

Però és que, a més a més, qualsevol d'aquestes pàgines institucionals, com les del Govern, els consells i molts d'ajuntaments serveixen de punt d'entrada a Internet, ja que els enllaços que incorporen són una finestra oberta al món.

www.parlamentib.es

www.ces.caib.es

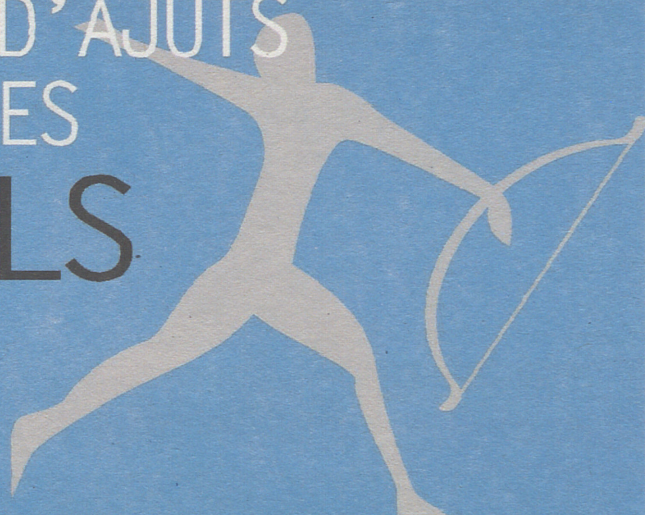
2003 PROJECTES

DEL 10 DE FEBRER AL 17 DE MARÇ

CONVOCATÒRIA D'AJUTS
PER A PROJECTES
SOLIDARIS

A stylized illustration of two hands, one in orange and one in grey, reaching towards each other against an orange background.

CONVOCATÒRIA D'AJUTS
PER A PROJECTES
CULTURALS

A stylized illustration of a grey archer in a dynamic pose, holding a bow, set against a blue background.

CONVOCATÒRIA D'AJUTS
PER A PROJECTES DE
CONSERVACIÓ DE
LA BIODIVERSITAT

A stylized illustration of a grey frog in a jumping pose, set against a green background.

"SA
NOS
TRA"

CAIXA DE BALEARS

Fundació
"SA NOSTRA"

Per a més informació: Tel: 971 70 74 21 www.sanostra.es

329 pisos de protecció oficial
més a Mallorca.

El Govern de les Illes Balears, per resoldre un dels greus problemes dels ciutadans, ha obert el termini d'informació i presentació de sol·licituds per adjudicar **329 nous pisos de protecció oficial** (290 a Palma, 15 a Deià, 13 a Petra i 11 a sa Pobla).

Informació fins al 13 de març a les oficines de l'IBAVI a Palma i a Inca.

Una passa més
en l'impuls social per afavorir la igualtat d'oportunitats.

Amb el **PROGRÉS**
hi som tots

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Quatre illes,
un país
cap frontera